

Bir, gae en sleg

Drie speren in de middeleeuws Ierse literatuur

Judith Schoen
3465128

Bachelorscriptie Keltische talen & cultuur
April 2012

Begeleider: Karianne Lemmen

Inhoudsopgave

Lijst van gebruikte afkortingen	blz. 3
Inleiding	blz. 4-5
1. De bir	blz. 6-9
2. De gae	blz. 10-15
3. De sleg	blz. 16-21
Vergelijking: Samenvatting en conclusie	blz. 22-23
Bibliografie	blz. 24
<i>Appendices</i>	
A. De bir	blz. 25-40
B. De gae	blz. 41-102
C. De sleg	blz. 103-170
D. Vergelijking tussen de speren	blz. 171-180

Lijst gebruikte afkortingen

Verwijzingen naar literatuur

DIL	Dictionary of the Irish language
LL	<i>Lebor Laignech</i> , Book of Leinster
LU	<i>Lebor na hUidre</i> , Book of the Dun Cow
GOI	Grammar of Old Irish
TBC	<i>Táin Bó Cúalnge</i>

Grammaticale afkortingen

A	accusativus	N	nominativus
aanwvwn	aanwijzend voornaamwoord	o	onzijdig
attrib	attributief	part	partikel
bnw	bijvoeglijk naamwoord	pass	passief
bvwn	bezittelijk voornaamwoord	perf	perfectum
bw	bijwoord	pres	presens
cj	conjunct	pret	preteritum
cons pres	consuetudinal presens	prot	prototoon
D	dativus	refl part	reflexief partikel
emf part	emfatisch partikel	rel	relatief
ev	enkelvoud	subj	subjunctivus
fut	futurum	suff pron	achtergevoegd pronomen
G	genitivus	ww	werkwoord
h-pref	h-prefigering	pron	pronomen
impf	imperfectum	V	vocativus
indef pron	onbepaald voornaamwoord	v	vrouwelijk
inf pron	geïnfigeerd pronomen	vn	verbaal nomen
ipv	imperativum	vw	voegwoord
lw	lidwoord	vz	voorzetsel
m	mannelijk	znw	zelfstandig naamwoord
mv	meervoud		

Inleiding

De Oud- en Middeliere narratieve literatuur is, zoals veel vroeg middeleeuwse corpora, rijk aan verhalen over oorlog. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het Oudiers veel verschillende woorden heeft voor wapenrustingdelen. Deze scriptie richt zich op één onderdeel van het Ierse armamentarium: de speer.

Grofweg zijn er twee handelingen waar een speer gebruikt voor kan worden: werpen en steken. Dit is echter nog maar het begin: wanneer men zoekt in de Dictionary of the Irish Language (hierna: DIL)¹ zijn er maar liefst 43 verschillende woorden voor dergelijke speren te vinden: *airge, bir, bunnsach, carr, celtair, ces, cléttine, cnairsech, cruisech, daiger, dairt, deil, dícheltair, felmad, fidcheis, foga, forc, gaán, gabair, gablach, gabul, gae, gain, gáinne, gaithlenn, gath, goithne, gonfainne, gohnait, laigen, lethgae, luibne, manáis, muiirenn, murga, ochtach, rincne, ruibne, saiget, scianga, sleg, treg en trethur*.

Deze scriptie verdiept zich in de drie speren, die het meest genoemd worden in het Lebor na hUidre en het Book of Leinster: de *bir*, de *gae* en de *sleg*. Doel van het onderzoek is te bekijken, of deze drie speren werp- of steeksperen zijn, wat hun (uiterlijke) kenmerken zijn en wat de verschillen tussen de drie speren zijn.

Verantwoording bronnen

De manuscripten waar ik in dit onderzoek gebruik van heb gemaakt, zijn het Lebor *na hUidre* (Book of the Dun Cow) en het *Lebor Laignech* (Book of Leinster), twee manuscripten uit de 12de eeuw. Deze manuscripten zijn gekozen, omdat zij een groot, divers aantal aantal vroeg Ierse teksten bevatten. Bij de vertalingen is gebruik gemaakt van de diplomatische edities van Best en Bergin.² Doordat de online versie van het *Lebor Laignech* geen regelnummering geeft, wordt verwezen naar de folionummers. Bij het *Lebor na hUidre* wordt wel verwezen naar de regelnummers.

Werkwijze

De werkwijze die bij dit onderzoek is gehanteerd, is de volgende:

1. Het verzamelen van de passages waar de woorden *bir*, *gae* en *sleg* in voorkomen. Dit is deels gebeurd aan de hand van de DIL. Vervolgens heb ik op de digitale versies van beide manuscripten gezocht naar de verschillende vormen van de woorden, om de uitkomsten van de DIL waar nodig aan te vullen.
2. De passages in schema's zetten en zelfstandig vertalen. Deze schema's kunt u vinden in de appendices van deze scriptie. In de voetnoten en de Ierse passages in de appendices worden de woorden *bir*, *gae* en *sleg* **vetgedrukt**.
3. Het per zin vaststellen van de kenmerken van de speer. De kenmerken worden onderstreept in de voetnoten en de Ierse teksten in de appendices.
  3. Op basis van deze kenmerken de functie en het uiterlijk van de speer vaststellen.
4. De speren met elkaar vergelijken (conclusie).

---

¹ E.G. Quin, *Dictionary of the Irish language: Based mainly on old and middle Irish materials* (Dublin 1983)

² Best, R.I. en Bergin, Osborn (eds.), *Lebor na hUidre: Book of the Dun Cow* (Dublin 1929)

Best, R.I., Bergin et. al., *The book of Leinster, formerly Lebar na Núachongbála*, 6 vols. (Dublin 1954-1983)
De editie die is gebruikt van de *Táin Bó Cúalnge* van het *Lebor Laignech* is: O'Rahilly, Cécile, *Táin Bó Cúalnge from the Book of Leinster* (Dublin 1967). Online editie op:
<http://www.ucc.ie/celt/published/G301035/index.html> .

Onderzoeksvraag

De onderzoeksvraag die ik zal proberen te beantwoorden is tweeledig:

“Wat is de functie en het uiterlijk van de speren *bir*, *gae* en *sleg* volgens de literaire teksten in het Lebor na hUidre en het Book of Leinster en wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen deze drie speren?”

1. De bir

Het woord *bir* komt vrijwel uitsluitend in de *Táin Bó Cúailnge* voor. Hier zijn negen passages in het *Lebor na hUidre* en twintig passages in het *Lebor Laignech* bekeken.

Stamklasse en betekenis

Het woord *bir* is een zelfstandig naamwoord van de u-stam. Oorspronkelijk was het onzijdig, later is het een mannelijk woord geworden. De DIL geeft twee mogelijke vertalingen: ‘Stake, spit; point; spear; spike’ en ‘Cooking or roasting spit.’³

Functie

Het woord wordt gebruikt met de werkwoorden *beirid* (‘dragen’, eenmaal⁴), *sréid* (‘werpen’, eenmaal⁵), *fo-ceird* (‘gooien’, tweemaal⁶) en *do-léici* (‘gooien’, driemaal⁷). Het is dan ook duidelijk dat de *bir* een werpspeer is.

Grootte

Aided Nad Crandtail in het *LU* vertelt:

“Nad Crandtail gaat de volgende dag uit het kampement en draagt 9 gescherpte, gebrande birs van hulst met zich.”⁸

en het *LL* vermeldt in de overeenkomende passage:

“Niet vond hij een passend wapen om met zich mee te nemen rondom hem, behalve driemaal negen birs van hulst, die gescherpt, geschroeid, gebrand zijn.”⁹

Dit doet vermoeden dat de *bir* een relatief kleine speer was, of Nad Crandtail over uitzonderlijke kracht of uitzonderlijk grote handen beschikte.

Fer Diad spreekt echter tegen CúChulainn:

“Te zeer verlaat jij jouw eer
opdat wij niet vechten
voordat de haan kraait
zal jouw hoofd op een *bir* zijn.”¹⁰

Dit weerspreekt dat de *bir* klein is, aangezien een hoofd niet op een kleine speer past.

---

³ DIL s.v. 1 *bir*.

⁴ *berid* .ix. **mbera** culind fúachtai follscaidi laiss (LU 5726-5734, TBC: *Aided Nád Crandtail*).

⁵ *Sríd* Nad Crantail **biur** for Coin Culaind. (LU 5726-5734, TBC: *Aided Nád Crandtail*).

⁶ In tan *focheird* a nómad **mbir** techid ind iall o Choin Chulaind i sudiu. (LU 5726-5734, TBC: *Aided Nád Crandtail*).

And sain *focheird*-sium **bir** for Coin Culaind. (LL 72b, TBC: *Aided Nád Crandtail*).

⁷ Cingis Cú Chulaind co mbaí for ind úachtarach in **bera** *contarlaic*, & *tarlaic* Nath Crantail béus in **bir** tánaise. *Tarlaic* Nath Crantail in tres **mbir** (LL 72b, TBC: *Aided Nád Crandtail*).

⁸ Teit Nad Crandtail arna bárach asin dúnud 7 berid .ix. **mbera** culind fúachtai follscaidi laiss. (LU 5726-5734, TBC: *Aided Nád Crandtail*).

⁹ Nír fiú leis airm do thabairt leis itir acht trí nóí **mbera** culind at é fúachda follscaide forloiscthi. (LL 72b, TBC: *Aided Nád Crandtail*).

¹⁰ Romór fácbai th'einech

conná dernam deibech

siul gairmes in cailech

biaid do chend ar bir (LL 84a, TBC: *Comrac Fir Dead*).

Mogelijk echter waren er twee groottes *bir*: de *birin* ('kleine speer') en de *bir crúaid* ('harde speer').¹¹ Waar deze *birin* en *bir crúaid* in een opsomming genoemd worden (in *Brisleach mor Maige Murthemne*)¹², wordt namelijk de *bir* zelf niet genoemd:

“Het is daar dat hij plaatst zijn harnassen van versierd ijzer rondom zijn paarden, opdat zij werden bedekt van het voorhoofd tot de voorbenen door gaes & kleine birs & slegs & harde birs, totdat was een bir dichtbij elke wielrand in deze strijdswagen”¹³

In dezelfde tekst wordt ook een onderscheid gemaakt tussen de *bir crúaid* en de *tairbir*.¹⁴ De *tairbir* is “van krijgers”, maar ik verwacht dat dit eerder een dichterlijke aanvulling is. De *bir crúaid* wordt immers ook in krijgsccontext gebruikt. Het is niet duidelijk of de *tairbir* hetzelfde is als een *birin*.

Materiaal

Er zijn, zo lijkt het, twee soorten uitvoeringen van de *bir*, de *bir craind*¹⁵ en de *bir iairn*¹⁶ De *bir craind* is volledig van hout. Er wordt maar éénmaal naar een *bir craind* verwezen, in *Aided Nád Crandtail*.¹⁷

“Ik verwond geen wagenmenners of boodschappers of mensen zonder wapens & hij had geen wapen, behalve een bir van hout & niet zal ik Nad Crandtail verwonden, totdat hij een wapen heeft.”¹⁸

Maar uit een eerdere vermelding in hetzelfde stuk blijkt dat hij van hulst (*cuilenn*)¹⁹ gemaakt is en een gescherpte (*fúachtae*)²⁰ en gebrande (*follscaide*²¹ en *forloiscthe*²²) punt (*ind* of *rind*)²³ heeft, zoals we hierboven in het citaat van de *Aided Nad Crandtail* zagen. Vlak na deze zin wordt in het *Lebor na hUidre* de punt *rindriis* genoemd. Wat hiermee wordt bedoeld, is in eerste instantie niet geheel duidelijk. Zelf denk ik dat het een schrijffout is en er *rinndris* moet staan, net als in het Yellow Book of

¹¹ Samenstelling van *bir* + *crúaid* ('hard').

¹² *co ngebethar doib o thul co aurdornd do gainib 7 b́irínib 7 slegínib 7 b́irchrúadib* (LU 6399-64003, TBC: *In carpat serda & in Brisleach mor Maige Murthemne*).
congebethar dóib ó thaul co aurdorn do gainib & b́irínib & slegínib & b́irchrúadib (LL 77a, TBC: *in Brisleach Maige Murthemne*).

¹³ *Is and so fochéird a lúrecha iarnaidi intlassi immó echaib co ngebethar doib o thul co aurdornd do gainib 7 b́irínib 7 slegínib 7 b́irchrúadib corbo b́irfocus cach fonnod isin charpat sin* (LU 6399-64003, TBC: *In carpat serda & in Brisleach mor Maige Murthemne*).

¹⁴ *cona b́irchrúadib, cona thairb́irib níath* (LL 78a, TBC: *Brisleach Maige Murthemne*).

¹⁵ *ní airm baí lais-sium acht b́ir craind* (LL 72b, TBC: *Aided Nád Crandtail*).

¹⁶ *Fer discir derglomnocht isin charput dá saigid gan nach n-arm gan nach n-étgud itir acht b́ir iairn ina láim.* (LL 89a, TBC: *Aided Fir Diad*).

¹⁷ *Ná gonaim-se aradu nó echlacha nó áes gan armu, & ní airm baí lais-sium acht b́ir craind, & ní gonfaind-se Nath Crantail co mbeth arm leiss.* (LL 72b, TBC: *Aided Nád Crandtail*).

¹⁸ *Ná gonaim-se aradu nó echlacha nó áes gan armu, & ní airm baí lais-sium acht b́ir craind, & ní gonfaind-se Nath Crantail co mbeth arm leiss.* (LL 72b, TBC: *Aided Nád Crandtail*).

¹⁹ *Teit Nad Crandtail arna b́arach asin dúnud 7 berid .ix. mbera culind fúachtai follscaidi laiss.* (LU 5727. TBC: *Aided Nád Crandtail*).

Nír fiú leis airm do thabairt leis itir acht trí nói mbera culind at é fúachda follscaide forloiscthi. (LL 72b, TBC: *Aided Nád Crandtail*).

²⁰ LU 5727, TBC: *Aided Nád Crandtail*; LL 72b, TBC: *Aided Nád Crandtail*.

²¹ LU 5727, TBC: *Aided Nád Crandtail*; LL 72b, TBC: *Aided Nád Crandtail*.

²² LL 72b. *Forloiscthe* komt van het werkwoord *for-loisci*, wat 'branden' of 'aansteken' betekent..

²³ *Clissis Cú Chulaind for ind in bera h́isin* (LU 5726-5734, TBC: *Aided Nád Crandtail*).

Cingis Cú Chulaind co mbaí for ind úachtarach in bera (LL 72b, TBC: *Aided Nád Crandtail*).

cingis Cú Chulaind do ind in bera tánaise co mbaí for ind in bera dédenaig. (LL 72b, TBC: *Aided Nád Crandtail*).

Lecan,²⁴ een samenstelling van *rind* ('punt') en *dris* ('doornstruik', verwijzend naar de stekelige bladeren van de hulst). Dit is dus een 'doornstruik-punt.'

Ook de *Bás Forgaimin* meldt over een *bir* van *cuilenn*.²⁵ Hierbij is het echter niet duidelijk of de *bir* geheel van hulst is gemaakt, of dat hij een punt van ijzer heeft.

“Goede worp, Cú Chulainn,’ zegt Fiacha, zoon van Fir Aba, omdat hij een kunst had dat de slag-soldaten doden met de *bir* van hulst.”²⁶

Cuilenn wordt in de *Bretha Comaithchesa* vermeld als *aire fedo*, een edele van het woud,²⁷ waarschijnlijk omdat het als wintervoedsel voor dieren gebruikt kon worden en omdat het werd gebruikt voor strijdswagenpalen. Ook wordt volgens Fergus Kelly in een later wetscommentaar verwezen naar *in crann fulachta fiannsa* (de boom van de openlucht kookplaats), wat volgens hem duidt op de hulst. Hulst heeft hard hout, wat zeer geschikt is voor kookspitten.²⁸ Overigens is het interessant hierbij op te merken dat één van de Oud-Ierse woorden voor 'kookspit' *bir* is. De *bir iairn* wordt slechts in één passage, in *Aided Fir Diad*, tweemaal genoemd:

“Een volledig naakte man, in de strijdswagen tot hem gaand zonder enige wapenrusting of kleding rondom hem, behalve een *bir* van ijzer in zijn hand.”²⁹

In de parallelle passage in het Yellow Book of Lecan wordt de betreffende persoon beschreven als met *óendelc n-argaid* ('een pin van zilver'³⁰). De passage over de *bir iairn* staat dus mogelijk op zichzelf. Het is niet duidelijk of met *iarn* bedoeld wordt dat de zowel de schacht als de punt van ijzer is, of alleen de punt. Hier wordt niet verder op ingegaan. Logischerwijs zou alleen de punt van ijzer zijn. Niet alleen zijn er geen volledige speren van ijzer teruggevonden, maar ook is het niet gemakkelijk om met een volledig ijzeren speer te gooien, zelfs al is het een klein exemplaar. Hij zou te zwaar zijn en dus niet effectief kunnen raken.

Bir als verzamelnaam

In één instantie wordt *bir* waarschijnlijk gebruikt als algemene term voor speer. In *In Brislech mor Maige Murthemne* tuigt Cú Chulainn's wagenmänner zijn strijdswagen op en zorgt ervoor dat de paarden “van het voorhoofd tot de voorbenen werden bedekt door *gaes* & kleine *birs* & slegs & harde *birs*, totdat was een *bir* dichtbij elke wielrand in deze strijdswagen.”³¹ Aangezien eerst de *gae*, kleine *bir*, *sleg* en harde *bir* worden genoemd, lijkt het erop dat de *bir* in het laatste zinsdeel gebruikt wordt om alle speren in de strijdswagen aan te duiden.

²⁴ John T. Strachan en J.G. O'Keefe, 'Táin Bó Cúalnge (continued)', Supplement bij *Ériu* 2 (1905), 47.

Volgens DIL vermeldt Egerton 1782 (vroeg 16de eeuw) *rindrús*. Dit is mogelijk een schrijf- / transcriptiefout voor *rindriis*.

²⁵ 'Maith trá in fhocherd, a Chúcúc,' bar Fiacha mac Fir Aba, ar ba focherd lais in cathmilid do marbad den **bir culind**. (LL 74b, TBC: *Bás Forgaimin*).

²⁶ 'Maith trá in fhocherd, a Chúcúc,' bar Fiacha mac Fir Aba, ar ba focherd lais in cathmilid do marbad den **bir culind**. (LL 74b, TBC: *Bás Forgaimin*).

²⁷ Fergus Kelly, *Early Irish farming* (Dublin 2000), 380.

²⁸ Kelly, *Farming*, 382.

²⁹ *Fer discir derglomnocht isin charput dá saigid gan nach n-arm gan nach n-étgud itir acht bir iairn ina láim*. (LL 89a, TBC: *Aided Fir Diad*. Vrijwel dezelfde zin rond regel 3620, zonder *dá saigid*).

³⁰ O'Rahilly, Cecile, *Táin Bó Cúailnge Recension I* (Dublin 1967), online versie op:

<http://www.ucc.ie/celt/published/G301012/index.html>

³¹ *co ngebethar doib o thul co aurdorn do gaínib 7 bírinib 7 slegínib 7 birchrúadib corbo birfocus cach fonnod isin charpat sin* (LU 6399-64003, TBC: *In carpat serda & in Brislech mor Maige Murthemne*).

Vrijwel dezelfde zin (*congebethar dóib ó thaul co aurdorn do gaínib & bírinib & slegínib & birchrúadib corbo birfocus cach fonnud issin charput sin*) in LL 77a, TBC: *in Brislech Maige Murthemne*.

Samenvatting

Het enige wat in het algemeen over de *bir* te zeggen is, is dat het een werpspeer was. Hij werd van hout gemaakt, mogelijk van hulsthout. Waarschijnlijk waren er *bera* van verschillende grootten en konden ze zowel een gescherpte punt van hout als een ijzeren punt hebben.

2. De gae

De *gae* is misschien wel de bekendste Oud-Ierse speer vanwege de *gae bolga*, het wapen waar alleen Cú Chulainn mee om kan gaan. In dit onderzoek is deze *gae* buiten beschouwing gelaten, net zoals de *certgae* van Cú Chulainn. Dit is mogelijk een onderwerp voor verder onderzoek.

Er zijn 62 passages in het LU en LL bestudeerd waarin het woord *gae* minstens éénmaal wordt genoemd. 27 van deze passages komen uit het *Lebor na hUidre* en 35 uit het *Lebor Laignech*. Er is één zin die in beide manuscripten voorkwam.³² In tegenstelling tot het woord *bir* wordt *gae* ook buiten de Táin Bó Cúalnge gebruikt.

De *gae* wordt in één passage gelijkgesteld aan de *clétine*³³ en in een ander aan de *láigen*.³⁴ Er wordt slechts in twee passages melding gemaakt van iemand met meerdere *gaes*, namelijk twee.³⁵

Stamklasse en betekenis

Het woord *gae* is mannelijk. De DIL geeft niet aan tot welke stamklasse het woord behoort, maar waarschijnlijk is het een io-stam. DIL geeft twee hoofdbetekeningen: 'a spear, a javelin; used esp. of the spear-blade or head' en in combinatie met *grían* 'a ray, a beam'. De uitdrukking *gae cró* wordt gebruikt om een straal bloed te beschrijven.³⁶

Functie

Het woord *gae* wordt gebruikt in combinatie met de werkwoorden *do-léici* ('gooien', achttien maal³⁷), *fo-ceird* ('gooien', tweemaal³⁸), *léicid* ('gooien', eenmaal³⁹), *do-cuirethar* ('gooien', eenmaal⁴⁰), *do-bidci* ('gooien', eenmaal⁴¹) en éénmaal met *do-beir*:

---

³² *Ón lúan iar samain sainrud cosin cétaín iar n-imolg niro chotail Cu Chulaind frisin ré sin acht mad mani chotlad fithisin mbic fria **gai** iar medón midlaí & a chend fora dornd & a dornd ima **gai** & a **gai** fora glún* (LU 6336-6340, TBC: in *Brisleach mor Maige Muirthemne*).

*Ón lúan re samain sainriuth cossin cétaín iar n-imbulc níra chotail Cú Chulaind risin ré sin acht mani chotlad fithisin mbic fria **gai** iar medón midlaí & a chend ara dorn & a dorn imma **gai** & a **gai** ara glún* (LL 76a-76b, TBC: in *Brisleach mor Maige Muirthemne*).

³³ *Is iarom luid Redg cainte Ailella a comarli chucai do chuingid in clétine .i. **gai** Con Culaind.* (LU 5804-5806, TBC: *Aided Redg cáinte*).

³⁴ *In turi righthigi atcondarc is í a láginsom sin dano. Cressaiqthiseom in **gai** sin co comraicet a da n-ind* (LU 7226-7227, *Togail Bruidne Dá Derga*).

³⁵ *a dá gai & a claideb (...) brurech a dá gai.* (LU 7889-7984, *Togail Bruidne Dá Derga*).

dá gai glassa co ngáethgráin (LL 261b, *Mesca Ulad*).

³⁶ DIL s.v. *gae*.

³⁷ *Toleiciseom gai do Dubthach co mbert crand trít a lleth n-aill.* (LU 1575-1576, *Táin Bó Flidais*).

Doléici gai dó co luid trít. (LU 3788-3789, *Serglige Con Culaind*).

*Cressaiqthiseom in **gai** sin co comraicet a da n-ind & doléice aurchur a riada di in tan as n-áil dó.* (LU 7226-7227, *Togail Bruidne Dá Derga*).

Tolléici Cú Chulaind gai fairseom dano (LU 9117-9118, *Fled Bricrend*).

*Ocus án úair ránic Calatín co airm i mbáe Cú Chulaind, tarlaicset a nnóe **ngae** fichet fair a chétóir* (LL 80b, TBC: *Cinnit Ferchon*).

Ro thelqas gai formsa co rraba asmo sciath. Dollecimse duitsiu in ngai cetna (LL 113a, *Scél Mucce Mac Da Thó*).
doreilgis gae damsá. Ro thelgiusa gai n-aill chucutsu. (LL 113a, *Scél Mucce Mac Da Thó*).

Tarlaic urchor do gai mór damsá. Dosléicimse dano dosom in ngai cetna (LL 113a, *Scél Mucce Mac Da Thó*).
Iar sin ro theilg Lugaid in ngai (LL 120b-121a, *Beochobra Con Culaind isind ló fúair bás*).

*Rochuala lib dofaithsad din **gai** o chianaib ro leici Lugaid.* (LL 121a, *Beochobra Con Culaind isind ló fúair bás*).

*La sin dolleici Erc in **gai** fair* (LL 121a, *Beochobra Con Culaind isind ló fúair bás*).

*Dotheilg Cu Chulaind in **ngai** dó* (LL 121a, *Beochobra Con Culaind isind ló fúair bás*).

*Rochuala lib dofaithsad din **gai ro leci** Erc imbuaruch.* (LL 121a, *Beochobra Con Culaind isind ló fúair bás*).

*La ssin dolléici Lugaid in **ngai** do Choin Culaind* (LL 121a, *Beochobra Con Culaind isind ló fúair bás*).

*Dolleciseom dano **gai** do Dubthach co mbert crand trít.* (LL 247b, *Táin Bó Flidais*).

³⁸ *Focheird dano Dubthach **gai** for Mane co lluid i nDócha.* (LU 6651-6653, TBC: *Imroll Belaig Eóin*).

“Cú Chulainn geeft de *gae* aan hem met het uiteinde, zodat hij ging door het hoofd en zodat negen achter hem dood waren.”⁴²

Normaalgesproken betekent *do-beir* ‘plaatsen, geven’, maar uit de context is het duidelijk dat ‘gooien’ bedoeld wordt. Mogelijk is het woord *airchor* (‘worp’) in deze passage weggelaten. Het is dan ook duidelijk dat de *gae* een werpspeer is. Dit wordt onderbouwd door de woorden *airchor* (‘worp’, driemaal⁴³) en *imroll* (‘slecht gericht’, eenmaal⁴⁴) waarmee *gae* wordt geassocieerd. Er zijn echter drie voorbeelden waar de *gae* niet wordt gebruikt om mee te werpen, maar om mee te slaan of te steken.

“Ailill steekt dan met een *gae*, zodat hij door hem ging.”⁴⁵

“Diúran gaf een slag van de snede van zijn *gae* over de mazen van het net.”⁴⁶

“Bovendien geeft Lonas een slag van een grote *gae* aan hem.”⁴⁷

Hier worden drie verschillende werkwoordsconstructies voor gebruikt: *benaid* (‘slaan’), *do-beir béim* (‘een slag geven’) en *do-beir fuasma* (‘een slag geven’). Waarschijnlijk was de *gae* dus oorspronkelijk bedoeld als werpspeer, maar waren zijn schacht en punt groot genoeg om hem te gebruiken als steekspeer.

Kleuren

De kleuren die voor *gae* worden gebruikt zijn *glas* (‘grijsblauw’, zevenmaal⁴⁸), *dub* (‘donker’, eenmaal⁴⁹) en *gorm* (‘geblauwd’, driemaal⁵⁰). Enkele *gaes* worden beschreven als ‘rood’ of ‘donkerrood’ (*rúad*⁵¹ en *dubderg*⁵²) en ‘roodgemaakt’ (*rúamanta*⁵³). Deze rode kleur komt

---

focherd cechtar de gai for araile conid apthatar a ndís. (LU 6664-6666, TBC: *Imroll Belaig Eóin*).

³⁹ *Légid Cu Chulaind in ngae fair acht bá i n-ardda conid anúas tocorastár inna mullach co lluid trít co talmain.* (LU 5766-5767, TBC: *Aided Nath Crantail*).

⁴⁰ *Docorastár Dócha gai for Fíachaig co lluid i nDubthach.* (LU 6651-6653, TBC: *Imroll Belaig Eóin*).

⁴¹ *La sodain ro díbaire in ngai dó 's a urlond reme co ndecheid triana chend. & coro marb nonbur friss anall.* (LL 120b, *Beochobra Con Culaind isind ló fúair bás*).

⁴² *Dobert Cu Chulaind in gai dó ar urlaind co ndecheid triana chend & coro marb nónbur ris aníar.* (LL 121a, *Beochobra Con Culaind isind ló fúair bás*).

⁴³ *doléice aurchor a riada di in tan as n-áil dó.* (LU 7226-7227, *Togail Bruidne Dá Derga*).
ní decheid urchor n-imruill díb secha. (LL 80b, TBC: *Cinnit Ferchon*).

Tarlaic urchor do gai mór damsá. (LL 113a).

⁴⁴ *ní decheid urchor n-imruill díb secha.* (LL 80b, TBC: *Cinnit Ferchon*).

⁴⁵ *Benaid Ailill gai hi suide co lluid trít.* (LU 1580-1581, *Táin Bó Flidais*).

⁴⁶ *dobert Diúran beim do faebur a gae tar mocoll ind lín.* (LU 1927-1929, *Immram Curaig Mail Dúin*).

⁴⁷ *Dober dano Lonas fuasma do gai mór indseom* (LL 275b, *Aided Cuanach meic Ailchín*).

⁴⁸ *Gai glais úas charptib.* (LU 6907, *Togail Bruidne Dá Derga*).

do chainnliq na nglasgae cona muncib (LL 106b, *Scéla Chonchobuir*).

alchaing gai glaiss a glacca. (LL 130a, *Gilla Coemáin cecinit. Attá sund forba fessa*).

tír i fail immad ngai nglais (LL 136a, *Mac Cosse fer legind Ruis Ailithir cecinit*).

gop con gop gai glais fomgeir (LL 146b, *Ailill Ulom cecinit*).

da gai glassa co ngáethgráin (LL 261b, *Mesca Ulad*).

cengait dar gaó glassa. (LL 276°, *Echtra Laegaire meic Crimthainn*).

⁴⁹ *i. la formailt na fer oca mbít na gai duba.* (LL 188b, *Immacallam in dá Thúarad*).

⁵⁰ *Gai laiss gormrúad glacthomsíde fora chrund comacmaic* (LU 7202-7205: *Togail Bruidne Dá Derga*).

Gai gormrúad glacthomsídi (LU 10227-10229, *Tochmarc Emire*).

Gae gorm tanaide úasa. (LL 99b, TBC: *Sírrobud Sualtaim*).

⁵¹ *Gai laiss gormrúad glacthomsíde fora chrund comacmaic.* (LU 7202-7205, *Togail Bruidne Dá Derga*).

waarschijnlijk vanwege het bloed. Één *gae* wordt zelfs suggestief beschreven als met “een ijzeren punt erop, geblauwd-rood en druipend.”⁵⁴

De punt

Wat de vele beschrijvingen van *glas* doen vermoeden, is dat de punt van de *gae* waarschijnlijk van ijzer is gemaakt. De punt wordt in het *Lebor na hUidre* beschreven als “een ijzeren punt” (*foriarn*⁵⁵). Dit is de enige vermelding van een dergelijk woord in het manuscript. Woorden die voor de punt gebruikt worden in het *Lebor Laignech*, zijn *rind* (‘punt’⁵⁶), *gop* (‘bek’ of ‘punt’⁵⁷) en *gáethgráin* (waarschijnlijk een samenstelling van *gae* en 2 *gráin* ‘speerpunt’⁵⁸). *Gop* is daarvan een interessante, omdat hetzelfde woord ‘dierenbek’ kan betekenen. Waarschijnlijk is het dan ook een poëtische uitdrukking.

De vermelding *gorm* (‘blauw’, ‘geblauwd’⁵⁹) geeft een aanwijzing dat de punt na het smeden in het vuur werd gehouden en daardoor een blauwe glans kreeg. Hier zou *glas* ook op kunnen wijzen. Het woord voor snede dat wordt gebruikt is *fáebar*⁶⁰ en de daarvan afgeleide woorden *fáeborglas* (‘grijze snede’⁶¹) en *imfáebar* (‘tweesnijdig blad’⁶²). Éénmaal wordt het *Lebor Laignech* gebruik gemaakt van het woord *ailt* voor snede.⁶³ Dit is echter in een gedicht, wat het afwijkende taalgebruik kan verklaren.

Het feit dat de punt een snede heeft, doet vermoeden dat het hier niet om een bodkinpunt gaat (een punt zoals een naald, waarvan alleen de punt zelf scherp is), maar om een breder, plat exemplaar. Dit wordt onderschreven door de beschrijving *slindlethan* (‘met brede kop’) die tweemaal in het *Lebor Laignech* wordt genoemd.⁶⁴

De punt wordt beschreven als hard (*crúaid*, tweemaal⁶⁵) en scherp (*gér*⁶⁶, tweemaal en *áith*, eenmaal⁶⁷).

Gai gormrúad glacthomsidí (LU 10227-10229, *Tochmarc Emire*).

⁵² *Foriarn* fair *dubderg drúchtach*. (LU 7202-7205, *Togail Buidne Dá Derga*).

⁵³ **Gai gormrúad glacthomsidí la foga féig fobartach for crannaib roiss rúamantai hi cengul dá chréit cróncharpait** (LU 10227-10229, *Tochmarc Emire*).

⁵⁴ *Foriarn* fair *dubderg drúchtach*. (LU 7202-7205, *Togail Buidne Dá Derga*).

⁵⁵ *Foriarn* fair *dubderg drúchtach*. (LU 7202-7205, *Togail Buidne Dá Derga*).

⁵⁶ comarneccatar *renna na ngae* inniut (LL 90°, TBC: *Comrac Fer Diad*).

⁵⁷ *ni gabat greim grip guip gai*.

(...)

gop con gop gai glais fomgeir (LL 146b, *Ailill Ulom cecinit*).

⁵⁸ *da gai glassa co ngáethgráin* (LL 261b, *Mesca Ulad*).

⁵⁹ **Gai laiss gormrúad glacthomsidí fora chrund comacmaic** (LU 7202-7205: *Togail Buidne Dá Derga*).

Gai gormrúad glacthomsidí (LU 10227-10229, *Tochmarc Emire*).

Gae gorm tanaide úasa. (LL 99b, TBC: *Sírrbud Sualtaim*).

⁶⁰ *dobert Diúran beim do faebur a gae tar mocoll ind lín*. (LU 1927-1929, *Immram Curaig Mail Dúin*).

la fáebru na ngái. (LU 8202, *Fled Bricrend*).

Gae semnech slindlethan slegfota co mbráen fola dara fáebor ina láim (LL 98a, TBC: *Sírrbud Sualtaim*).

⁶¹ **Gai fota fáeborglas** (LU 6561-6563, TBC: *Túarascbail delba Con Culaind*).

Gae fata fáeborglass (LL 79a, TBC: *Brisleach Maige Murthemne*).

Gae fata fáeborglass (LL 98b, TBC: *Sírrbud Sualtaim*).

⁶² *Cethri traigid trethomsidí eter a dá na..g imfáebair*. (LU 7202, *Togail Buidne Dá Derga*).

de imfaebraib na ngae. (LL 291a, *Cath Maige Mucrima*).

⁶³ *gerithir a gae ri ailt* (LL 44b, *Medb Lethderg cecinit*: Macc Moga Corbb celas clú).

⁶⁴ **Gae semnech slindlethan slegfota** (LL 98a, TBC: *Sírrbud Sualtaim*).

Gae slindlethan slegfota 'na láim. (LL 98a, TBC: *Sírrbud Sualtaim*).

⁶⁵ *rubimsea do gae crúaid crithlamach* (LU 3897-3900, *Serglige Con Culaind*).

Elam ba cruaid crand a gai. (LL 142b, *Dublithir hua Uathgaile cecinit*).

⁶⁶ Beide vermeldingen van *gér* zijn in gedichten.

gerithir a gae ri ailt (LL 44b, *Medb Lethderg cecinit*: Macc Moga Corbb celas clú)

daig bidat gai géra (LL 147a, *Ailill Ólomm: A Maccáin ná cí*).

Één punt is genageld (*semnech*⁶⁸), dit geeft mogelijk een aanwijzing hoe de punt op de schacht werd vastgemaakt. Ook het woord *seim* ('nagel') geeft deze indicatie, maar in de voorbeelden⁶⁹ is het niet duidelijk of het gaat om een *gae* of een *foga* (een 'kleine speer'⁷⁰) die deze nagels heeft.

De schacht

Een speer zou geen speer zijn, als hij geen schacht zou hebben. Het woord dat voor 'schacht' wordt gebruikt, is *crann*.⁷¹ Ook wordt het woord *slegfota* gebruikt.⁷² *Sleg* is een type speer, maar waarschijnlijk wordt in deze twee instanties de schacht van de speer bedoeld. Het woord *fota* in deze samenstelling betekent 'lang'. Ook andere *gaes* worden beschreven als *fota*.⁷³ Interessant is dat de woorden *fota* en *fáeborglass* enkel in de formule *gae fota fáeborglass* worden gebruikt. Het is dus mogelijk een standaard beschrijving van een *gae*.

Andere bijvoeglijke naamwoorden die op de schacht slaan, zijn *comacmaic* ('machtig'⁷⁴), *ross* ('van hout'⁷⁵), *tanaide* ('slank'⁷⁶) en *mór* ('groot'⁷⁷).

Overige uiterlijke kenmerken

Enkele *gaes* hebben glinsteringen of schitteringen (*foscad*⁷⁸ of *caindlech*⁷⁹). Mogelijk ligt dit aan de weerkaatsing van de zon in de speerpunt, maar mogelijk ook door versieringen op de schacht of de punt, wat de beschrijvingen van "de schittering van de grijze *gaes* met de banden en de ringen van zilver en goud"⁸⁰ en van "een glinsterende *gae* met ogen"⁸¹ doen vermoeden. Een derde versierde (*intlaisse*⁸²) *gae* wordt echter niet als glinsterend beschreven.

"Een donkerrode, op maat gemaakte speer op zijn machtige schacht bij zich."⁸³

---

⁶⁷ *Gae áith étromm co foscathaib úasu* (LL 100a, TBC: *Sírrobud Sualtaim*).

⁶⁸ *Gae semnech slindlethan slegfota* (LL 98a, TBC: *Sírrobud Sualtaim*).

⁶⁹ *Gai fota fáeborglas re faga féig fobartach co semmanaib óir orlasrach inna farrad issin charpat*. (LU 6561-6563, TBC: *Túarascbail delba Con Culaind*).

Gae fata fáeborglass re faga féig fóbarta co súanemnaib loga, 'co semmannaib findruine issin charput ina farrad. (LL 79a, TBC: *Brisleach Maige Murthemne*).

Gae fata fáeborglass re faga féig fóbarta co súanemnaib loga co semmannaib findruine ina láim. (LL 98b, TBC: *Sírrobud Sualtaim*).

⁷⁰ DIL s.v. *foga*.

⁷¹ *Toleiciseom gai do Dubthach co mbert crand trít a lleth n-aill*. (LU 1575-1576, *Táin Bó Flidais*).

Gai laiss gormruad glacthomsíde fora chrund comacmaic. (LU 7202-7205, *Togail Buidne Dá Derga*).

Gai gormruad glacthomsíde la foga féig fobartach for crannaib roiss rúamantai (LU 10227-10229, *Tochmarc Emire*).

Elam ba cruaid crand a gai. (LL 142b, *Dublithir hua Uathgaile cecinit*).

Dolleciseom dano gai do Dubthach co mbert crand trít. (LL 247b, *Táin Bó Flidais*).

⁷² *Gae semnech slindlethan slegfota co mbráen fola dara fáebor ina láim* (LL 98a, TBC: *Sírrobud Sualtaim*).

Gae slindlethan slegfota 'na láim. (LL 98a, TBC: *Sírrobud Sualtaim*).

⁷³ *Gai fota fáeborglas* (LU 6561-6563, TBC: *Túarascbail delba Con Culaind*).

Gae fata fáeborglass (LL 79a, TBC: *Brisleach Maige Murthemne*).

Gae fata fáeborglass (LL 98b, TBC: *Sírrobud Sualtaim*).

⁷⁴ *fora chrund comacmaic* (LU 7202-7205, *Togail Buidne Dá Derga*).

⁷⁵ *for crannaib roiss* (LU 10227-29, *Tochmarc Emire*).

⁷⁶ *Gae gorm tanaide úasa*. (LL 99b, TBC: *Sírrobud Sualtaim*).

⁷⁷ *Dober dano Lonas fuasma do gai mór indseom*. (LL 275b, *Aided Cuanach meic Ailchini*).

⁷⁸ *Gae súlech go foscadaib úasu*. (LL 98a, TBC: *Sírrobud Sualtaim*).

Gae áith étromm co foscathaib úasu (LL 100a, TBC: *Sírrobud Sualtaim*).

⁷⁹ *do chainnlig na nglasgae* (LL 106b, *Scéla Chonchobuir*).

⁸⁰ *do chainnlig na nglasgae cona muncib & cona fithib óir & argait* (LL 106b, *Scéla Chonchobuir*).

⁸¹ *Gae súlech go foscadaib* (LL 98a, TBC: *Sírrobud Sualtaim*).

⁸² *gai bic intllassi leu*. (LU 7644, *Togail Buidne Dá Derga*).

⁸³ *Gai laiss gormruad glacthomsíde fora chrund comacmaic*. (LU 7202-7205, *Togail Buidne Dá Derga*).

“Een donkerrode, op maat gemaakte gae”⁸⁴

Twee *gaes* in het *Lebor na hUidre* zijn *glacchomside*. *Glacc* is een ander woord voor hand, vuist of greep. *Tomside* is het verbaal adjectief van *toimsid*, ‘meten’. Het ziet er dus naar uit dat sommige wapens gemeten werden voor de hand van de drager, dat wil zeggen: op maat gemaakt. Overigens is het opmerkelijk te zien dat beide op maat gemaakte *gai gormrúad* zijn en dat de *gormrúad gai glacchomside* zijn: ook hier hebben we waarschijnlijk weer te maken met een formule.

In een gedicht in het *Lebor na hUidre* wordt een *gae* beschreven als *túagach* (‘gebogen’), *tairbertach* (‘sterk’) en *tréntuirig* (‘sterk-lang’⁸⁵).⁸⁶ Dit onderschrijft het beeld van de *gae* dat hierboven is geschetst: een lange, krachtige speer.

Afwijkende *gaes*

Over het algemeen lijkt het erop dat deze speer met name door krijgers werd gebruikt. Er is echter één vermelding van een vissersgae (*gae íascach*⁸⁷) in *Scél Tuain meic Cairill*. Waarschijnlijk gaat het hier om een ander soort wapen, bijvoorbeeld een harpoen, of een speer die speciaal voor vissen of jagen bedoeld was.

De speer van Óengus van de Dreigende *Gae* wordt op een opvallende manier beschreven:

“dat wil zeggen, Óengus van de dreigende *gae*, dat wil zeggen, een dodelijke *gae* met kettingen.”⁸⁸

Men zou in eerste instantie denken dat deze kettingen voor de sier zijn, maar dat blijkt niet zo te zijn:

“Toen hij de gae uit de borst van de jongen nam, ging een schakel van de ketting over zijn oog, zodat hij er twee helften van maakt in zijn hoofd.”⁸⁹

Dit is echter de enige vermelding van een *gae* met een ketting, het is dan ook niet duidelijk waar dit vandaan komt.

Er zijn twee aanwijzingen dat er ook kleinere *gaes* werden gebruikt. Of het bij deze vermeldingen gaat om eenzelfde soort wapen, maar dan in de kleinere versie, of om een andere soort speer, is onduidelijk. Éénmaal wordt een *gae* ‘licht’ (*étromm*⁹⁰) genoemd en éénmaal ‘klein’ (*becc*⁹¹). Het lichte gewicht van de speer kan natuurlijk ook komen door het soort hout, maar over het algemeen zou iemand een lange speer met breed blad waarschijnlijk niet als ‘licht’ bestempelen.

---

⁸⁴ *Gai gormrúad glacchomsidi* (LU 10227-10229, *Tochmarc Emire*).

⁸⁵ Samenstelling van *trén* + *tuirig*. Hier is nog geen bevredigende vertaling voor gevonden, maar mogelijk verwant is *tuirig* verwant aan *tuire* ‘pilaar’.

⁸⁶ *do gai túagach tairbertach tréntuirig* (LU 10414, *Tochmarc Emire*).

⁸⁷ *no elaind as gach gabud 7 as cach airrceis .i. a llamaib línaige 7 a crobaib ségae. 7 o gaib íascaig* (LU 1352-1355, *Scél Tuain meic Cairill*).

⁸⁸ *i. Óengus Gai buafnech .i. gai nemnech co slabradaib*. (LU 4338-4339, *Innarba na nDessi i mMumain 7 aided Chormaic*).

⁸⁹ *Oc tabairt dó in gai a bruinnib in meic taraill brefe na slabraidi dar súil Cormaic co ndernai da leth di ina chind*. (LU 4369-4371, *Innarba na nDessi i mMumain 7 aided Chormaic*).

⁹⁰ *Gae áith étromm* (LL 100a, TBC: *Sírrobud Sualtaim*).

⁹¹ *gai bic intlassi leu* (LU 7644, *Togail Bruidne Dá Derga*).

Samenvatting

De *gae* was een werpspeer die in sommige gevallen ook als steekspeer gebruikt werd. Hij heeft een grijsblauwe, ijzeren punt met twee sneden. De punt werd mogelijk genageld aan de schacht, die van hout was gemaakt. Enkele *gaes* werden versierd of werden op maat gemaakt voor de drager.

3. De sleg

De *sleg* is de derde speer die in dit werk wordt besproken. Hij wordt in 17 relevante passages van het *Lebor na hUidre* genoemd en in 52 relevante passages in het *Lebor Laignech*.

Stamklasse en betekenis

Het woord *sleg* is een vrouwelijk zelfstandig naamwoord van de a-stam. Het wordt door de DIL vertaald als 'a javelin, a lance.'⁹²

Aantal

Wanneer een persoon meer dan één *sleg* bij zich draagt, zijn dat er twee (*dá*, tien vermeldingen⁹³). Het beroemdste voorbeeld is *Cú Chulainn*, die de twee *slegs* van koning Conchobar kreeg, nadat hij twee eerdere paren brak.⁹⁴

Functie

"Hij slaat een *sleg* van hulst in de voetzool van *Cú Chulainn*, zodat haar kop boven uitkomt bij zijn knie. (...) *Cú Chulainn* werpt de *sleg* daarna achter *Fer Báeth* aan."⁹⁵

Dit citaat maakt het meteen duidelijk: met de *sleg* kon zowel gestoken als geworpen worden.

Woorden die wijzen op een steekspeer zijn *benaid* ('steken', viermaal, waarvan éénmaal in een parallelle passage⁹⁶), *for-nessa* ('slaan', in maar één parallelle passage van zowel het LU als het LL⁹⁷) en *sáidid* ('steken', eenmaal, in een dichtelijke passage⁹⁸).

Woorden die wijzen op een werpspeer, zijn *do-léici* ('gooien', vijfmaal⁹⁹), *fo-ceird* ('gooien', tweemaal¹⁰⁰), *sréid* ('gooien', eenmaal¹⁰¹), *do-bidci* ('gooien', eenmaal¹⁰²), *léicid* ('gooien', eenmaal¹⁰³) en *airchor* ('worp', eenmaal¹⁰⁴).

---

⁹² DIL, s.v. *sleg*.

⁹³ *tecmait dá sleig inna dib lethfoltaib cor scail a folt mo chend.* (LU 4358-4359, *Innarba na nDessi i mMumain & aided Chormaic*).

A dá sleig dar fonnad nglé (LL 56a, *Táin Bó Cualnge*).

Tobert Conchobar dá sleig & claideb & sciath dó. (...) *Tuc Conchobar dá sleig aile dó & sciath & claideb.* (...) *Tuc Conchobar a dá sleig fodessin & a sciath & a chlaideb dó.* (LL 64b, TBC: *Macgnímrada Con Culaind*).

Ro gab a dá sleig & a sciath & a chlaideb. (LL 76a, TBC: *In Brislech Maige Murthemne*).

Dá sleig cúicrind go féthanaib arait óenail ina lámaib. (LL 90b, TBC: *Sírrubud Sualtaim*).

Ra gabastar a dá sleig chendchritháncha bernacha isin charpat ina farrad. (LL 92b, TBC: *Fiacalgleó Fintain*).

Mo da derqsleig (LL 146b, *Ailill Ulom cecinit*).

Da sleig crandmóra cendglassa cúicrindi curatta laiss. (LL 189b, *Cathcharpat serda*).

Is and sin dolleici Brod uad indara sleig buí ina láim (LL 255a, *Tochmarc Ferbae*).

a da sleig slemungéra uillendcha móra ina láim. (LL 255b, *Tochmarc Ferbae*).

Da sleig cóicrinni ina láim. (LL 275b, *Echtra Laegaire meic Crimthainn*).

⁹⁴ *Tobert Conchobar dá sleig & claideb & sciath dó.* (...) *Tuc Conchobar dá sleig aile dó & sciath & claideb.* (...) *Tuc Conchobar a dá sleig fodessin & a sciath & a chlaideb dó.* (LL 64b, TBC: *Macgnímrada Con Culaind*).

⁹⁵ *fornessa sleig culind isin glind hi coiss Con Culaind co túargab oca glún súas a cend.* (...) *Focheird Cu Chulaind in sleig n-iarom i ndegaid Fir Báith.* (LU 6022-6027, TBC: *Aided Fer Báith*).

⁹⁶ *Benaid side sleg n-ind & adbaill de.* (LU 1521-1523, *Mesca Ulad*).

Benaid Dubthach sleg trit .i. tria Ailill co ndechaid tria da sliasait. (LU 1574-1575, *Táin Bó Flidais*).

Benaid Dubthach sleg triit co ndechaid tria di sliasait. (LL 247b, *Táin Bó Flidais*).

La sodain benaid Ailill sleg triit co torchair ina ligi. (LL 247b, *Táin Bó Flidais*).

⁹⁷ *fornessa sleig culind isin glind hi coiss Con Culaind co túargab oca glún súas a cend.* (LU 6022-6027, TBC: *Aided Fer Báith*).

fosnessa sleig culind ina bond traiged coras fothraic eter feóil & chnám & chroicend. (LL 74b, TBC: *Bás Forgaimin*).

⁹⁸ *ra sáid a sleig i nÁne.* (LL 27b, *Cormac mac Culennain cecinit*).

⁹⁹ *Tarlucaus urchur dom sleig* (LU 3858-3859, *Serglige Con Culaind*).

Andrew Halpin stelt in zijn ‘Weapons and warfare in Viking and Medieval Dublin’ op basis van deze tweeledige functie dat *sleg* mogelijk een algemene term voor ‘speer’ is, ongeacht of het een steek- of een werpspeer is.¹⁰⁵ Ik ben hier niet door overtuigd. De beschrijvingen van de *sleg* is, zoals we zullen zien, te specifiek om het als algemene term te classificeren. Ook de andere twee bestudeerde speren geven een heel duidelijk beeld. Uiteraard is echter een dergelijke stelling pas volledig te onderschrijven of te verwerpen, wanneer alle soorten speren zijn onderzocht.

Naast een wapen had de *sleg* misschien ook een ceremoniële functie: in *Tochmarc Emire* zweren de krijgers een eed op de punten van hun *slegs*.¹⁰⁶ Hoewel het een intrigerende zinsnede, zijn er in onze bronnen helaas geen andere voorbeelden die laten zien dat dit vaker gebeurde.

Kleuren

Terwijl de *gae* behoorlijk uitgebreid in kleuren wordt beschreven, is dat bij de *sleg* niet het geval. Hij wordt éénmaal beschreven als een *dubsleg lethanglas* (‘breed-grijze, donkere *sleg*’¹⁰⁷). Waarschijnlijk slaat *dub* (‘donker’) hier op de schacht, zoals we al zagen bij de *gae* kan het woord *sleg* zowel op de *sleg* zelf als op een speerschacht duiden. *Lethanglas* (‘breed-grijs’) verwijst naar de punt, die breed en grijsblauw is. Een andere *sleg* wordt beschreven als *gorm glainide* (‘geblauwd helder’¹⁰⁸). Met deze laatste omschrijving wordt waarschijnlijk een speerpunt bedoeld, die in het vuur geblauwd is en daarom glanst. Qua roodschakeringen wordt de *sleg* het meest geassocieerd met het woord *derg*, dat het rood van bloed en vlammen kan beschrijven.¹⁰⁹ Twee *slegs* in de *Sírrbud Sualtaim* worden beschreven met de formule *Sleg díriuch drumnech ar derglassad* (‘Een rechte, geribde *sleg*, rood brandend’¹¹⁰). Wat er hiermee wordt bedoeld is niet geheel duidelijk, mogelijk gaat het om de weerkaatsing van de zon in de speerpunt. Er wordt elk eenmaal verwezen naar een *dergsleg* (‘rode *sleg*’¹¹¹) en naar het intrigerende *Tress na samna slegderge* (‘De strijd van de Samháin, van *sleg*-roodheid’), beide in een gedicht. Het lijkt hier duidelijk om de rode kleur van bloed te gaan.

De punt

“Een *sleg* met vijf punten in zijn hand.”¹¹²

---

dosfarlaic dara gúalaind i ndegaid Fir Baíth (LL 74b, TBC: *Bás Forgaimin*).

Á danaccaig in Dóche mac Mágach in Fiacha Fíaldána, tarlaic sleig fair fá chétóir (...) Tarlaic in Fiacha Fíaldána sleig for Dóche mac Mágach (LL 79b, TBC: *Imroll Belaig Eóin*).

Dolleici a hathair sleig cóicrind di anuas rout n-aurchora co lluid tre da triliss. (LL 250b, *Tain Bó Flidais*).

Is and sin dolleici Brod uad indara sleig buí ina láim (LL 255a, *Tochmarc Ferbae*).

¹⁰⁰ *Focheird Cu Chulaind in sleig n-iarom i ndegaid Fir Baíth.* (LU 6022-6027, TBC: *Aided Fer Baíth*).

focheird in sleig fair. (LL 73b, TBC: *Macgnímrada Con Culaind*).

¹⁰¹ *sréthis fair iarom in sleg co mmebaid a druim trít.* (LU 5137-5138, TBC: *Aided tri mac Nechta Sceni*).

¹⁰² *Ra gab cách díb ac díburqun araile dina slegaib á mide medóin laí go tráth funid nóna.* (LL 84b, TBC: *Comrac Fir Dead*).

¹⁰³ *Lecis a sleig úad & gabais a láim* (LL 110b, *Aided Guill meic Carbada & Aided Gairb Glinne Rigi*).

¹⁰⁴ *Tarlucus urchur dom sleig* (LU 3858-3859, *Serglige Con Culaind*).

¹⁰⁵ Andrew Halpin, *Weapons and Warfare in Viking and Medieval Dublin* (Dublin 2008), 131.

¹⁰⁶ *fonaidm niad for rindib sleg.* (LU 10344-10345, *Tochmarc Emere*).

¹⁰⁷ *teórá dubslega lethanglassa uassaib* (LU 7141-7142, *Togail Buidne Dá Derga*).

¹⁰⁸ *Slega gorma glainidi.* (LL 100a, TBC: *Sírrbud Sualtaim*).

¹⁰⁹ DIL, s.v. *derg*.

¹¹⁰ *Sleg díriuch drumnech ar derglassad 'na láim.* (LL 90a, TBC: *Sírrbud Sualtaim*)

Sleg díriuch drumnech ar derglassad 'na láim. (LL 99b, TBC: *Sírrbud Sualtaim*).

¹¹¹ *Mo da dergsleig* (LL 146b, *Ailill Ulom cecinit*).

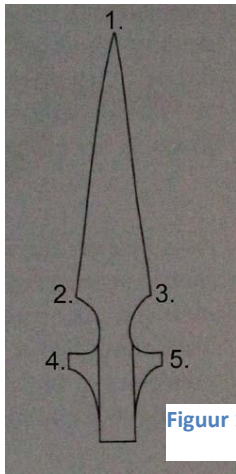
¹¹² *Sleg cóicrind ina láim.* (LU 6297, TBC: TBC: *In carpat serda & in Brisleach mor Maige Murthemne*; LU 10795-10796, *Tochmarc Étaine*; LL 76a, TBC: *In Brisleach Maige Murthemne*).

Sleg cóicrind ina laim. (LU 7081, *Togail Buidne Dá Derga*).

Sleg chúicrind inna láim. (LL 89b, TBC: *Sírrbud Sualtaim*).

Sleg cúicrinni 'na láim. (LL 98a, TBC: *Sírrbud Sualtaim*).

Dit is één van de standaardbeschrijvingen van een Ierse krijger. Wel éérentwintig keer wordt het woord *cóicrind* gebruikt om een *sleg* te beschrijven.¹¹³ Wat daar echter mee bedoeld wordt, is

Figuur 1: *sleg cóicrind*

onduidelijk, maar de vele vermeldingen maken het onwaarschijnlijk dat het om een dichterlijke beschrijving gaat. Het feit dat de *sleg* zowel geschikt was om mee te steken als om mee te werpen, maakt het onwaarschijnlijk dat het een soort drietand was: een dergelijke speer heeft immers geen balans. Mogelijk gaat het hier niet om vijf daadwerkelijke punten, maar om 1. de punt zelf, 2. en 3. de schouders en 4. en 5. de vleugels (zie figuur 1).¹¹⁴ Ook de beschrijving 'hoekig' (*uillech*¹¹⁵ en *uillenach*¹¹⁶) doen vermoeden dat het hier niet om een bladvormige speer gaat, maar om een geschouderde variant.

Er worden drie verschillende woorden voor de punt gebruikt, *rind* ('punt', vijfmaal¹¹⁷ buiten de samenstelling *cóicrind*), *cenn* ('kop', tweemaal¹¹⁸) en *duille* ('blad', eenmaal¹¹⁹). Het gebruik van *duille* is interessant, omdat het woord – net als het Nederlandse 'blad' – zowel voor een blad van een boom als een speerblad gebruikt kan worden. Dit lijkt me hier echter een dichterlijke uitdrukking.

¹¹³ *slega cóicrinné inna lamaib.* (LU 4495, *Táin Bó Cúalnge*).

Sleg cóicrind ina láim. (LU 6297, TBC: *In carpat serda & in Brislech mor Maige Murthemne*).

Ro gabastar a ocht slegini ima sleig cóicrind. (LU 6427-6428, TBC: *In carpat serda & in Brislech mor Maige Murthemne*).

Sleg cóicrind ina laim. (LU 7081, *Togail Bruidne Dá Derga*).

teora slega coicrindni úasaib (LU 7306, *Togail Bruidne Dá Derga*).

sleg coicrind co fethan óir impi o irlond co cró ina laim. (LU 10665-10666, *Tochmarc Étaine*).

Sleg cóicrind ina láim. (LU 10795-96, *Tochmarc Étaine*).

fo duilnib sleg cóicrind cruach. (LL 49b, *Slan seiss a Brigit co mbuaid*).

Sleg cóicrind ina láim. (LL 76a, TBC: *In Brislech Maige Murthemne*).

Ro gabastar a ocht sleigini imma sleig cóicrind. (LL 77b, TBC: *In Brislech Maige Murthemne*).

Sleg chúicrind inna láim. (LL 89b, TBC: *Sírobud Sualtaim*).

Dá sleig cúicrinni inna lámaib. (LL 90a, TBC: *Sírobud Sualtaim*).

Dá sleig cúicrind go fethanaib argit óengil ina lámaib. (LL 90b, TBC: *Sírobud Sualtaim*).

Sleg cúicrinni 'na láim. (LL 98a, TBC: *Sírobud Sualtaim*).

Dá sleig cúicrind co fethanaib argait óengil ina lámaib. (LL 99a, TBC: *Sírobud Sualtaim*).

Sleg cúicrind confaitnedar darin slúag uile ina láim. (LL 99a, TBC: *Sírobud Sualtaim*).

Sleg cóicrind co n-ór ina láim. (LL 99b, TBC: *Sírobud Sualtaim*).

Da sleig crandmóra cendglassa cúicrindi curatta laiss. (LL 189b, *Cathcharpat serda*).

Dolleici a hathair sleig cóicrind di anuas rout n-aurchora co lluid tre da triliss. (LL 250b, *Tain Bó Flidais*).

Dá chaindill gaiscid di slegaib cóicrinnechaib i lláim cech fir díb (LL 253a, *Tochmarc Ferbae*).

Da sleig cóicrinni ina láim. (LL 275b, *Echtra Laegaire meic Crimthainn*).

¹¹⁴ Afbeelding uit: Halpin, *Weapons*, 148

¹¹⁵ *Sleg uillech órchrúí úasu.* (LL 99b, TBC: *Sírobud Sualtaim*).

¹¹⁶ *a da sleig slemungéra uillendcha móra ina láim.* (LL 255b, *Tochmarc Ferbae*).

¹¹⁷ *fonaidm níad for rindib sleg.* (LU 10344-10345, *Tochmarc Emere*).

Dollotar i n-armgrith cethri chóicid Hérend im rennaib a sleg & a n-arm fadessin (LL 76a, TBC: *In Brislech Maige Murthemne*).

Ba sé dlús n-immáric darónsatar goro fillsetar & goro lúpsatar & goro gúasaigsetar a slega óa rennaib goa semannaib. (LL 86a, TBC: *Comrac Fir Dead*).

co llotar i n-armgrith ba rennaib a sleg & a fáebor (LL 95a-95b, TBC: *Sírobud Sualtaim*).

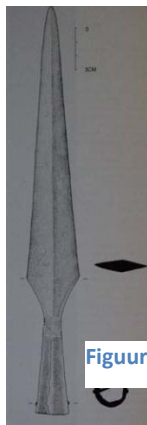
Da sleig crandmóra cendglassa cúicrindi curatta laiss. is iat nemnecha faeburqoirti co crú dia ruamnaitis rind. (LL 189b, *Cathcharpat serda*).

¹¹⁸ *fornessa sleig culind isin glind hi coiss Con Culaind co túargab oca glún súas a cend.* (LU 6022-6027, TBC: *Aided Fer Baíth*).

Da sleig crandmóra cendglassa cúicrindi curatta laiss. (LL 189b, *Cathcharpat serda*).

¹¹⁹ *fo duilnib sleg cóicrind cruach.* (LL 49b).

De punt is waarschijnlijk gemaakt van ijzer. Dit doen de beschrijvingen ‘van ijzer’ (*íarn*, eenmaal¹²⁰) ‘grijs’ (*glas*, tweemaal¹²¹), ‘hard’ (*crúad*¹²²), ‘glad’ (*slemon*¹²³) en ‘gepolijst’ (*snasta*¹²⁴) vermoeden, hoewel *snasta* mogelijk ook op de schacht kan slaan.¹²⁵ Hij is breed (*lethan*¹²⁶) en heeft een scherpe snede (hier wijzen de woorden *faeboirgoirt*, ‘met scherpe snede’,¹²⁷ *gér* ‘scherp’¹²⁸ en *imáith* ‘zeer scherp’¹²⁹ op).

Figuur 2: *sleg druimnech*

Er zijn vier beschrijvingen dat een *sleg* geribd (*druimnech*¹³⁰) is, of drie ribben heeft (*tredruimnech*¹³¹). Dit woord wordt meestal gebruikt voor metaal, dus waarschijnlijk zal de beschrijving op de punt slaan. Het geeft mogelijk de centrale middenrib van de diamantvormige doorsnee aan (zie figuur 2).¹³²

Drie *slegs* hebben een *cró* (‘ring’¹³³),¹³⁴ wat inzicht geeft in hoe de punt op de schacht bevestigd wordt. Er zijn twee aanwijzingen waarmee de punt wordt vastgemaakt: *seimnech* (‘genageld’, eenmaal¹³⁵) en *seim* (‘nagel’, eenmaal¹³⁶).

¹²⁰ *mad ferr imres íarnslega* (LL 34a).

¹²¹ *teórú dubslega lethanglassa uassaib* (LU 7141-7142).

Da sleig crandmóra cendglassa cúicrindi curatta laiss. (LL 189b, *Cathcharpat serda*).

¹²² *Tiagam iarum,’ bar Fer Diad, ‘barar sleigaib sneitti snasta slemunchrúadi go súanemnaib lín lánchatut indi.’* (LL 84b, TBC: *Comrac Fir Dead*).

Dachúatar bara sleigaib snaitti snasta slemunchrúadi go súanemnaib lín lanchotut indi. (LL 84b, TBC: *Comrac Fir Dead*).

Ro gab cách díb guin & airlech araile dona sleigaib slemunchrúadib. (LL 110b, *Aided Guill meic Carbada & Aided Gairb Glinne Rigi*).

¹²³ *Tiagam iarum,’ bar Fer Diad, ‘barar sleigaib sneitti snasta slemunchrúadi go súanemnaib lín lánchatut indi.’* (LL 84b, TBC: *Comrac Fir Dead*).

Dachúatar bara sleigaib snaitti snasta slemunchrúadi go súanemnaib lín lanchotut indi. (LL 84b, TBC: *Comrac Fir Dead*).

Ro gab cách díb guin & airlech araile dona sleigaib slemunchrúadib. (LL 110b, *Aided Guill meic Carbada & Aided Gairb Glinne Rigi*).

& a da sleig slemungéra uillendcha móra ina láim. (LL 255b, *Tochmarc Ferbae*).

¹²⁴ *Tiagam iarum,’ bar Fer Diad, ‘barar sleigaib sneitti snasta slemunchrúadi go súanemnaib lín lánchatut indi.’* (LL 84b, TBC: *Comrac Fir Dead*).

Dachúatar bara sleigaib snaitti snasta slemunchrúadi go súanemnaib lín lanchotut indi. (LL 84b, TBC: *Comrac Fir Dead*).

¹²⁵ De DIL verwijst naar het citaat *do cranduib snasta na slegh* (‘aan gepolijste schachten van de *sleg*’) uit de tekst *In Cath Catharda*, een 15de eeuwse tekst.

¹²⁶ *teórú dubslega lethanglassa uassaib* (LU 7141-7142, *Togail Bruidne Dá Derga*).

¹²⁷ *is iat nemnecha faeburgoirti co crú dia ruamnaitis rind.* (LL 189b, *Cathcharpat serda*).

¹²⁸ *& a da sleig slemungéra uillendcha móra ina láim.* (LL 255b, *Tochmarc Ferbae*).

¹²⁹ *Tri sleiga imbailli imáithi i n-erdornaib a lám.* (LL 30d, *Cethri srotha déc éicsi*).

¹³⁰ *Slega druimnecha úasaib* (LU 7088, *Togail Bruidne Dá Derga*).

Sleg díriuch drumnech ar derglassad ’na láim. (LL 90a, TBC: *Sírobud Sualtaim*).

Sleg díriuch drumnech ar derglassad ’na láim. (LL 99a, TBC: *Sírobud Sualtaim*).

¹³¹ *Sleg fota tredruimnech.* (LU 7331-7332, *Togail Bruidne Dá Derga*).

¹³² Afbeelding uit: Halpin, *Weapons*, 138

¹³³ *sleg coicrind co fethan óir impi o irlond co cró ina laim.* (LU 10665-10666, *Tochmarc Étaine*).

Sleg uillech órchrúí úasu. (LL 99b, TBC: *Sírobud Sualtaim*).

Da sleig crandmóra cendglassa cúicrindi curatta laiss. is iat nemnecha faeburgoirti co crú dia ruamnaitis rind. (LL 189b, *Cathcharpat serda*).

¹³⁴ De ring is het holle gedeelte van de speerpunt, waar de schacht in gestoken wordt. Dit in tegenstelling met de zogenaamde ‘tang-constructie’, waarbij een gat in de bovenkant van de schacht wordt geboord, waarin de tang van een speerpunt wordt gestoken.

¹³⁵ *Dorat dano do Dáire Barrach tri cóicait sleig semnach co fethanaib finnarait.* (LL 51a, *Túarastla Rosa Failgi*).

¹³⁶ *Ba sé dlús n-immarric darónsatar goro fillsetar & goro lúpsatar & goro gúasaigsetar a sleiga óa rennaib goa semannaib.* (LL 86a, TBC: *Comrac Fir Dead*).

De schacht

Er zijn aanzienlijk minder aanwijzingen over de schacht van de *sleg*. Hij wordt tweemaal *crann* ('hout / schacht') genoemd,¹³⁷ wat doet vermoeden dat de schacht van hout is gemaakt. Één passage, in zowel het *Lebor na hUidre* als het *Lebor Laignech* beschrijft: "Hij slaat een *sleg* van hulst in de voetzool van Cú Chulainn."¹³⁸ Mogelijk is de schacht van de *sleg* van hulsthout gemaakt, net als de schacht van de *bir* die hierboven werd beschreven.

De schacht is 'lang' (*fota*, tweemaal¹³⁹ en *sith*, eenmaal¹⁴⁰), 'recht' (*díriuch*, tweemaal¹⁴¹) en 'groot' (*mór*, tweemaal¹⁴²).

Banden en ringen

Bij enkele *slegs* wordt beschreven dat ze banden hebben. Het is niet geheel duidelijk waar deze banden of ringen voor bedoeld waren, of waar de banden waren aangebracht. Ik kan vier mogelijkheden bedenken: versiering, versteviging van de schacht, verbetering van de grip en voor het vastmaken van de punt op de schacht. Dit laatste lijkt onwaarschijnlijk. Zoals we zagen, werd de punt mogelijk met nagels vastgezet. Natuurlijk kan het zijn dat er ook andere methoden waren om de punt vast te zetten, maar het lijkt mij niet stevig genoeg om hem enkel met banden vast te zetten, zeker omdat sommige banden van goud en zilver – beide niet erg sterke metalen – werden gemaakt, zoals we zullen zien.

De woorden voor 'band' dat wordt gebruikt, zijn *féthan* (vijfmaal¹⁴³) en *súainem* (tweemaal¹⁴⁴). De *féthan* is van goud of zilver gemaakt; opvallend is hierin dat er enkel in het *Lebor na hUidre* verwezen wordt naar een *féthan* van goud (*ór*¹⁴⁵). De vier vermeldingen in het *Lebor Laignech* hebben het over een *féthan* van zilver (*argat*¹⁴⁶). Helaas is het niet mogelijk de passages te vergelijken, omdat de teksten niet overeen komen.

---

¹³⁷ *Sleg fota tredruimnech. remithir cuing n-imechtraid a crand fil indi.* (LU 7331-7332, *Togail Bruidne Dá Derga*).
Da sleig crandmóra cendglassa cúicrindi curatta laiss. (LL 189b, *Cathcharpat serda*).

¹³⁸ *fornessa sleig culind isin glind hi coiss Con Culaind* (LU 6022-6027, *TBC: Aided Fer Baíth*).
fosnessa sleig culind ina bond traiged (LL 74b, *TBC: Bás Forgaimin*).

De vertalers van beide passages vertalen dit echter anders en maken ervan, dat Cú Chulainn in een scheut van hulsthout trapt. Het woord *sleg* wordt echter normaalgesproken niet gebruikt om een 'scheut' aan te duiden.

¹³⁹ *Sleg fota tredruimnech* (LU 7331-7332, *Togail Bruidne Dá Derga*).

Dorat dano do Eogan mac Guaire meic Eirc meic Bacáin .i. do rí Laigsi cét mbó .c. sciath .c. claideb .c. sleig síthfata .uii. mergge minbratta. (LL 51a, *Túarastla Rosa Failgi*).

¹⁴⁰ *Dorat dano do Eogan mac Guaire meic Eirc meic Bacáin .i. do rí Laigsi cét mbó .c. sciath .c. claideb .c. sleig síthfata .uii. mergge minbratta.* (LL 51a, *Túarastla Rosa Failgi*).

¹⁴¹ *Sleg díriuch drumnech ar derglassad 'na láim.* (LL 90a, *TBC: Sírobud Sualtaim*).

Sleg díriuch drumnech ar derglassad 'na láim. (LL 99a, *TBC: Sírobud Sualtaim*).

¹⁴² *Da sleig crandmóra cendglassa cúicrindi curatta laiss.* (LL 189b, *Cathcharpat serda*).

& a da sleig slemungéra uillendcha móra ina láim. (LL 255b, *Tochmarc Ferbae*).

¹⁴³ *sleg coicrind co fethan óir impi o irlond co cró ina laim.* (LU 10665-10666, *Tochmarc Étaine*).

Dorat dano do Dáire Barrach tri cóicait sleg semnach co fethanaib finnarait. (LL 51a, *Túarastla Rosa Failgi*).

Dá sleig cúicrind go fethanaib argit óengil ina lámaib. (LL 90b, *TBC: Sírobud Sualtaim*).

Is hí in tsleg atchondaic ina láim in Chaindel Chuscraid sein co fethanaib argit & go fonascaib óir. (LL 97a, *TBC: Sírobud Sualtaim*).

Dá sleig cúicrind co fethanaib argait óengil ina lámaib. (LL 99a, *TBC: Sírobud Sualtaim*).

¹⁴⁴ 'Tiagam iarum,' bar Fer Diad, 'barar *slegaib sneitti snasta slemunchrúadi go súanemnaib lín lánchatut indi.*' (...)
Dachúatar bara slegaib snaitti snasta slemunchrúadi go súanemnaib lín lanhotut indi. (LL 84b, *TBC: Comrac Fir Dead*).

Co súanmib ruisc rogaid. (LL 189b, *Cathcharpat serda*).

¹⁴⁵ *sleg coicrind co fethan óir impi o irlond co cró ina laim.* (LU 10665-10666, *Tochmarc Étaine*).

¹⁴⁶ *Dorat dano do Dáire Barrach tri cóicait sleg semnach co fethanaib finnarait.* (LL 51a, *Túarastla Rosa Failgi*).

Dá sleig cúicrind go fethanaib argit óengil ina lámaib. (LL 90b, *TBC: Sírobud Sualtaim*).

De *súainem* is daarentegen van organisch materiaal gemaakt. De ene *súainem* die wordt beschreven is van ‘volledig hard linnen’ (*lín lanchatut*¹⁴⁷) en de andere van ‘gestrekte bast’ (*rúsc rogaíd*¹⁴⁸). Wat dat laatste betekent, is niet geheel duidelijk. Waarschijnlijk zijn het stroken, gemaakt van boombast. Deze natuurlijke materialen maken het niet aannemelijk dat de *súainem* een esthetische functie had, maar mogelijk diende hij voor het verstevigen van de schacht of het verbeteren van de grip. De schacht kan immers veel te verduren krijgen tijdens een gevecht en glibberig worden door het zweet van de handen van de gebruiker, of door bloed.

Één beschrijving meldt over een *fonasc óir*, een ring van goud die om de schacht heen zit.¹⁴⁹

Samenvatting

De *sleg* was een speer waar zowel mee geworpen als gestoken kon worden. Hij had een ijzeren punt met schouders en vleugels, die glad gepolijst was. De punt had een ringconstructie en werd met nagels aan de schacht vastgemaakt. De schacht was van hout, mogelijk van hulsthout, en was lang. Sommige *slegs* hadden banden van metaal of organisch materiaal. Deze werden mogelijk gebruikt voor versiering, het verstevigen van de schacht of het verbeteren van de grip.

Is hí in tsleg atchondaic ina láim in Chaindel Chuscraid sein co féthanaib argit & go fonascaib óir. (LL 97a, TBC: *Sírrobud Sualtaim*).

Dá sleig cúicrind co féthanaib argait óengil ina lámaib. (LL 99a, TBC: *Sírrobud Sualtaim*).

¹⁴⁷ *Tiagam iarum, bar Fer Diad, barar slegaib sneitti snasta slemunchrúadi go súanemnaib lín lanchatut indi.* (...)*Dachúatar bara slegaib snaitti snasta slemunchrúadi go súanemnaib lín lanchotut indi.* (LL 84b, TBC: *Comrac Fir Dead*).

¹⁴⁸ *Co súanmib ruisc rogaíd.* (LL 189b, *Cathcharpat serda*).

¹⁴⁹ *Is hí in tsleg atchondaic ina láim in Chaindel Chuscraid sein co féthanaib argit & go fonascaib óir.* (LL 97a, TBC: *Sírrobud Sualtaim*).

Vergelijking: samenvatting en conclusie

Functie

Het is interessant om te zien dat er geen duidelijk onderscheid was tussen een werp- of een steekspeer.

Bij de *bir* is dat onderscheid er duidelijk wel: hij wordt in vijf gevallen gegooid.

De *gae* wordt echter een twijfelgeval: hoewel hij 22 maal wordt gegooid, zijn er drie vermeldingen van een *gae* waarmee wordt geslagen of gestoken. Dit kan betekenen dat deze speer multifunctioneel was.

Bij de *sleg* wordt het echter duidelijk dat het noch een werp- noch een steekspeer is. Hij wordt elfmaal als werpspeer en zevenmaal als steekspeer gebruikt. Het is echter nog te vroeg om Andrew Halpnis conclusie aan te nemen dat het woord *sleg* een algemene term is voor een speer, ongeacht of het een werp- of steekspeer is. Hier moet meer onderzoek naar gedaan worden, maar het is mijn verwachting dat het geen algemene term is, omdat de uiterlijke beschrijving in de passages teveel overeenkomt.

De punt

De punt van de *bir* is opvallend, omdat hij in tegenstelling tot die van de *gae* en de *sleg* niet van ijzer gemaakt werd, maar werd gemaakt door de schacht te scherpen en in het vuur te harden. Er is maar één vermelding van een ijzeren punt van een *bir*.

De punt van de *sleg* is het beste beschreven. Hij valt op vanwege de vele beschrijvingen als “met vijf punten”. Zoals eerder al is genoemd, beschrijft dit mogelijk een speerpunt met schouders en vleugels. Ook de beschrijving “hoekig” duidt op een geschouderde speer. De punt heeft verder waarschijnlijk een diamantvormige doorsnee en een ringconstructie.

De punten van alledrie de speren worden beschreven als hard, waarbij de punt van de *sleg* alleen in de samenstelling “glad-hard” wordt beschreven.

Zowel bij de *gae* als de *sleg* zijn er vermeldingen van een genagelde punt. Beide punten hebben een snede en worden respectievelijk twee- en eenmaal beschreven als “breed”.

De schacht

Alle drie de speren hebben een schacht van hout. Bij de *bir* en mogelijk bij de *sleg* is deze van hulsthout gemaakt. Zowel de *gae* als de *sleg* worden beschreven als “lang” en “groot”. Welke lengte dit echter precies aanduidt, is niet duidelijk.

Aantal

Het lijkt erop dat van de drie speren de *sleg* het vaakste per twee of drie gedragen werd, zoals gezien zijn er tien vermeldingen van een krijger die twee *slega* draagt en drie van een krijger die drie *slega* draagt. Dit terwijl er maar twee gevallen zijn waarin expliciet vermeld wordt dat er twee *gai* worden gedragen. Er is maar één passage (die zowel in het *Lebor na hUidre* als het *Lebor Laignech* voorkomt) waarin de *bir* met meerdere tegelijk wordt gedragen. Afhankelijk van de versie zijn dat er negen of driemaal negen. Dit betekent natuurlijk niet meteen dat de *gae* altijd alleen werd gedragen en de *bir* altijd in een set van (een veelvoud van) negen.

Kleur

De *bir* wordt in het geheel niet met kleuren beschreven en ook de kleuren van de *sleg* worden veel minder genoemd dan de kleuren van de *gae*. Beide speren worden beschreven als “grijsblauw” en “geblauwd”, wat waarschijnlijk een aanwijzing geeft voor de afwerking van de punt. Ook worden er verschillende roodschakeringen genoemd, die mogelijk de refereren naar de kleur van bloed.

Banden, ringen en versiering

Alleen bij de *gae* en de *sleg* worden, naast de punt en de schacht, specifieke uiterlijke kenmerken beschreven. Wat hierbij opvalt is dat bij de *gae* met name aandacht wordt besteed aan de versiering en de schittering van de speer en er maar één vermelding is van banden en ringen, terwijl bij de *sleg* juist twee soorten banden (*fethán* en *súainem*) en één soort ring (*fonasc*) worden beschreven. Dit zou erop kunnen duiden dat de *gae* geen banden bezit, maar in *Scéla Chonchobuir* wordt “de schittering van de grijze *gaes* met de banden en de ringen van zilver en goud” expliciet beschreven, terwijl ook het citaat “een glinsterende *gae* met ogen” zowel de glinstering als de versiering noemt. Het kan dan ook zo zijn dat de *gae* juist glinstert vanwege de banden en versiering en niet vanwege de weerkaatsing van het licht in de speerpunt.

Conclusie en aanbevelingen

Al met al zijn er in dit werk drie heel verschillende speren bestudeerd, met elk hun eigen kenmerken en functie. Onderzoek naar andere manuscripten zou nog meer informatie op kunnen leveren, om zo een nog completer beeld te schetsen van de bestudeerde speren. Ook zou het onderzoek uitgebreid kunnen worden met andere speren en wapens, om zo een volledig mogelijk beeld te krijgen van het armamentarium van de middeleeuws Ierse literatuur.

Bibliografie

Primaire bronnen

Best, R.I. en Bergin, Osborn (eds.), *Lebor na hUidre: Book of the Dun Cow* (Dublin 1929)

Best, R.I., Bergin et. al., *The book of Leinster, formerly Lebar na Núachongbála*, 6 vols. (Dublin 1954-1983)

O'Rahilly, Cecile, *Táin Bó Cúalnge from the Book of Leinster* (Dublin 1967)

Secundaire bronnen

Boeken

Quin, E.G., *Dictionary of the Irish language: Based mainly on old and middle Irish materials* (Dublin 1983)

Halpin, Andrew, *Weapons and Warfare in Viking and Medieval Dublin* (Dublin 2008)

Kelly, Fergus, *Early Irish farming* (Dublin 2000)

Tijdschriften

Strachan, John T. en O'Keefe, J.G. (eds.), 'Táin Bó Cúalnge (continued)', Supplement bij *Ériu* 2 (1905)

Appendix A: de bir

LU 5726-5734

(TBC: Aided Nád Crandtail)

Teit Nad Crandtail arna b́arach asin dúnud 7 berid .ix. **mbera culind fúachtai follscaidi laiss.** Is and boí Cú i sudiu oc foroim é́n 7 a carpat inna farrad. Sríd Nad Crantail **biur** for Coin Culaind. Clissis Cú Chulaind for rind in **bera** h́isin 7 ni nderbai di forimim inna n-é́n. A chumut na hocht **mbera** aili. In tan focheird a nómad **mbir** techid ind iall o Choin Chulaind i sudiu. Luid Cu Chulaind iarom for slicht na h́elle. Cingid iarom for rindriis na **mbera** amal é́n di cach **biur** for araili i n-íarmóracht na n-é́n arnách elaitís.

Vertaling:

Nad Crandtail gaat de volgende dag uit het kampement en draagt 9 gescherpte, gebrande birs van hulst met zich. Het is daar dat Cú Chulainn toen was, vogels aan het jagen en zijn strijdwagen in de nabijheid. Nad Crantail gooit een *bir* op Cú Chulainn. Cú Chulainn sprong op de punt van deze *bir* & het hinderde hem niet in het jagen van de vogels. Hetzelfde van de andere acht *birs*. Terwijl hij de negende bir gooit, vliegt dan de vlucht van Cú Chulainn weg. Cú Chulainn ging daarna in de achtervolging van de vlucht. Hij stapt daarna op de doornstruik-punt van de *birs*, zoals een vogel van elke *bir* op de ander, in de achtervolging van de vogels, opdat zij niet zouden ontkomen.

Kenmerken:

<i>berid</i>	dragen
.ix.	negen
<i>culind</i>	van hulst
<i>fúachtae</i>	gescherpt
<i>follscaide</i>	gebrand
<i>Srēid</i>	werpen
<i>rind</i>	punt
<i>fo-ceird</i>	werpen
<i>rindriis</i>	doornstruik-punt

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Teit	Hij gaat	3 ev pres van <i>téit</i>
Nad Crandtail	Nad Crandtail	
arna	op de	Vz <i>ar</i> + bez vnw. 3 sg
b́arach	volgende dag	<i>arna b́arach</i> standaard uitdrukking, zie DIL <i>b́arach</i>
asin	uit het	Vz <i>a</i> + lw D
dúnud	kampement	Znw D m ev van <i>dúnad</i>
7 berid	& draagt	Ww 3 ev pres. van <i>berid</i>
.ix.	9	
mbera	<i>birs</i>	Genasaliseerd vanwege <i>noí</i> (GOI paragraaf 385); acc.
culind	van hulst	Znw G m ev van <i>cuilenn</i>
fúachtai	gescherpt	bnw, io-ia-stam; acc van <i>fúachtae</i>
follscaidi	verbrand / gebrand	Bnw A van <i>follscaide</i>
laiss.	met hem.	Vz <i>le</i> + 3 ev m suff. pron.

Is	Is	
and	daar	
boí	was	Ww pret. 3 ev substantive verb
Cú	Cú	
i	in	Vz <i>i</i>
suidiu	dit	Pron D n van <i>suide</i> . In combinatie met <i>i</i> : toen
oc	bij	Vz
foroim	jagen	Znw G ev van <i>foram</i>
én	vogel	
7 a	& zijn	Bvnm 3 ev m, zou moeten leniëren
carpat	strijdwagen	
inna	in de	
farrad	nabijheid .	
sríd	Werpt	Ww 3 ev pres van <i>sréid</i>
Nad Crantail	Nad Crantail	
biur	een <i>bir</i>	A
for	op	Vz
Coin Culaind	CúChulain	
Clísis	Sprong	Ww 3 ev s-pret van <i>clísid</i>
Cú Chulaind	Cú Chulainn	
for	op	Vz
rind	de punt	
in	de	
bera	<i>bir</i>	Znw G ev
hísín	deze	aanwvnm van <i>sin</i>
7 ní	& niet	Negatie + inf pron A 3 m ev
nderbai	hinderde (het)	Genasaliseerd vanwege inf pron 3 m ev , pret 3 ev van <i>do-rorban</i>
di	van	Vz
forimim	jagen	Znw, dat. ev onz. n-stam van <i>foram</i>
inna	van de	Lw G v mv
n-én	vogels	genasaliseerd vanwege <i>inna</i>
A	het	
chumut	zelfde	Znw van <i>cummat</i>
na	van de	
hoch	acht	
mbera	<i>birs</i>	
aili.	andere	
In tan	Toen	
focheird	hij gooide (hem)	Ww 3 ev pres van <i>fo-ceird</i> + inf pron 3 ev n, versteende vorm
a	de	
nómad	negende	
mbir	bir (,)	Genasaliseerd, want A m ev

techid	vliegt	Ww 3 ev pres van <i>techid</i>
ind	de	
iall	vlucht (vogels)	Znw N a-stam v
o	van	Vz + D
Choin Chulaind	Cú Chulainn	D van <i>Cú Chulainn</i> , gelenieerd door <i>o</i>
i	in	
suidiu.	dit	<i>i + suide</i> = dan, toen
Luid	Ging	Ww, 3 ev pret van <i>téit</i>
Cu Chulaind	Cú Chulainn	
iarom	daarna	
for	in	
slicht	de achtervolging	<i>for slicht</i> = 'in the track, immediately following'
na	van de	
hélle.	vlucht	Znw G a-stam v van <i>iall</i> .
Cingid	Stapt	Ww 3 ev pres van <i>cingid</i> BII
iarom	daarna	
for	op	Vz
rindriis	de doornstruik-punt	<i>rind-</i> (punt)+ <i>-dris</i> 'doornstruik'
na	van de	Lw G mv
mbera	<i>birs</i>	Znw. G mv. Genasaliseerd vanwege <i>na</i>
amal	zoals	
én	een vogel	
di	van	Vz + D
cach	elke	
biur	<i>bir</i>	
for	op	
araili	de ander	Znw D ev io-ia-stam van <i>aile</i> , zelfstandig gebruikt (GOI par. 486)
i	in	
n-íarmóracht	het achtervolgen	verbal noun, <i>íarmóracht</i>
na	van de	
n-én	vogels	Znw G mv
arnách	omdat niet	Vw <i>ar</i> + negatie
elaitís	zij zouden ontkomen	Ww subj impf 3 mv. van <i>as- luí</i>

LU 6399-64003*(TBC: In carpat serda & in Brislech mor Maige Murthemne)*

Is and so fochéird a lúreacha iarnaidi intlassi immó echaib co ngebethar doib o thul co aurdornd do gaínib 7 bírínib 7 slegínib 7 bircrúadib corbo birfocus cach fonnod isin charpat sin corbo chonair letartha cach n-ulind 7 cach n-ind 7 cach n-aird 7 cach n-aircind don charpat sin.

Vertaling

Het is daar dat hij plaatst zijn harnassen van versierd ijzer rondom zijn paarden, opdat zij van het voorhoofd tot de voorbenen werden bedekt door *gaes* & kleine *birs* & *slegs* & harde *birs*, totdat een *bir* dichtbij elke wielrand in deze strijdswagen was, zodat elke hoek & elke rand & elke punt & elke zijde aan deze strijdswagen een manier om te verwonden was.

Kenmerken*crúaid*   hard

Iers	Vertaling	Grammatica
Is	Is	
and	daar	
so		Benadrukt voorgaande woord
fochéird	plaatst	Ww 3 ev pres. van <i>fo-ceird</i>
a	zijn	Bvbw 3 ev m
lúreacha	harnassen	Znw A mv a-stam v van <i>lúirech</i> (Leenwoord van Lat. lorica)
iarnaidi	van ijzer	Bnw A mv io/ia-stam van <i>iarnaide</i>
intlassi	versierde	Bnw A mv van <i>intlaise</i>
immó	rondom zijn	Vz <i>imm</i> + bvw 3 ev m
echaib	paarden	Znw D mv
co	opdat	Vw
ngebethar	zij werden bedekt	Ww cj subj pass van <i>gaibid</i> , <i>Gaibid do</i> : 'ondernemen, aanvallen, bedekken'
doib	door hen	Vz + suff pron 3 mv.
o	van	Vz
thul	het voorhoofd	(1) <i>tul</i>
co	tot	
aurdornd	de voorbenen	<i>airdorn</i>
do	door	
gaínib	<i>gaes</i>	
7 bírínib	& <i>kleine birs</i>	
7 slegínib	& <i>slegs</i>	
7 bircrúadib	& <i>bircrúadib</i>	
corbo	totdat was	<i>co + ro + bo</i>
birfocus	een <i>bir</i> dichtbij	schrijffout, moet zijn <i>bir focus</i> , <i>bir</i> znw N ev, <i>focus</i> vz
cach	elke	
fonnod	wielrand	Znw o-stam m, <i>fonnad</i>
isin	in de	
charpat	strijdswagen	

sin	deze	
corbo	totdat (er) was	<i>co + ro + bo</i>
chonair	manier	<i>conar</i>
letartha	om te verwonden	Attrib G ev
cach	elke	
n-ulind	hoek	Znw a-stam v <i>uilen</i>
7 cach	& elke / alle	
n-ind	rand	Znw (1) <i>ind</i>
7 cach	& elke / alle	
n-aird	punt	<i>aird</i>
7 cach	& elke / alle	
n-aircind	zijde	<i>airchinn</i>
don	aan de	Vz <i>do + lw</i>
charput	strijdwagen	
sin.	deze	

LL 72b

(TBC: Aided Nád Crantail)

Nír fiú leis airm do thabairt leis itir acht trí noí mbera culind at é fúachda follscaide forloiscthi. Ocus is and boí Cú Chulaind forsin lind fora chind.-Ocus niba fáesam cid sí & bátar noí mbera trethi. Ní bíd esbaid Con Culaind for nach óenbir díb. And sain focheird-sium bir for Coin Culaind. Cingis Cú Chulaind co mbaí for ind úachtarach in bera contarlaic, & tarlaic Nath Crantail béus in bir tánaise. Tarlaic Nath Crantail in tres mber & cingis Cú Chulaind do ind in bera tánaise co mbaí for ind in bera dédenaig.

Vertaling

Niet vond hij een passend wapen om met zich mee te nemen (rondom hem), behalve driemaal negen birs van hulst, die gescherpt, verbrand gebrand zijn. En het is daar dat Cú Chulainn op het meertje was voor hem & zij was geen bescherming & er waren negen birs door haar. Niet is het gewoonlijk dat één bir van hen Cú Chulainn ook maar miste. En toen gooide hij een bir naar Cú Chulainn. Cú Chulainn stapte, zodat hij was op het bovenste van de bir zodat hij heeft gegooid & Nath Crantail heeft daarnaast gegooid de tweede bir. Nath Crantail gooide de derde bir & Cú Chulainn stapte op de punt van de tweede bir, totdat hij was op de punt van de laatste bir.

Kenmerken

<i>trí noí</i>	driemaal negen
<i>fuachtae</i>	gescherpt
<i>follscaide</i>	gebrand
<i>forloiscthe</i>	gebrand
<i>esbaid</i>	missen
<i>fo-ceird</i>	gooien
<i>ind</i>	punt
<i>do-léci</i>	gooien
<i>do-léci</i>	gooien
<i>ind</i>	punt

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Nír	Niet was	
fiú	passend	
leis	met hem	Vz <i>la</i> + suff pron 3 ev m. Hier: volgens
airm	een wapen	
do	om te	
thabairt	brengen	Vn van <i>do-beir</i>
leis	met hem	
itir	tussen hem	Vz <i>etir</i> + suff pron 3 ev m, hier "rondom"
acht	behalve	
trí	drie	
noí	negen	
mbera	<i>birs</i>	
culind	van hulst	Znw G o-stam m ev van <i>cuilenn</i>
at	die zijn	Ww pres rel 3 mv van copula <i>at-tá</i>
é	zij	N mv verwijst terug naar <i>bera</i>

fúachda	gescherpt	Bnw, io-ia-stam van <i>fúachtae</i>
follscaide	verbrand / gebrand	Bnw, io-ia-stam van <i>follscaide</i>
forloiscthi.	gebrand	Bnw, io-ia stam van <i>forloiscthe</i> .
Ocus	En	
is	is	
and	daar	
boí	dat was	
Cú Chulaind	CúChulaind	
forsin	op het	
lind	meer	Znw D ev v van <i>linn</i>
fora.	op zijn	Vz + Bvbw 3 ev m
chind.	hoofd	Gelenieerd vanwege bvnw 3 ev m. Letterlijk: op zijn hoofd, figuurlijk: voor hem
-Ocus	&	
níba	niet was	
fáesam	bescherming	<i>fáessam</i> ; naamwoordelijk deel vh gezegde
cid	iets	Van <i>cía</i> , zelfstandig gebruikt als onderwerp
sí	zij	Verwijst naar <i>linn</i>
& bátar	& er waren	
noí	negen	
mbera	<i>birs</i>	
trethi	door haar	Vz <i>tre</i> + suff pron 3 ev v
Ní	Niet	Negatie
bíd	is gewoonlijk	Ww 3 ev cons pres van <i>attá</i>
esbaid	missen	
Con Culaind	van CúChulainn	
for	op	
nach	enige	Indef pron
óenbir	enkele bir	
díb	van hen	Vz + suff pron 3 mv
And	Toen	Vz <i>i</i> + suff pron 3 ev
sain		Benadrukt voorgaande woord
focheird	hij gooit	Ww 3 ev pres van <i>fo-ceird</i> + verstarde inf pron 3 ev
-sium		Suff pron, benadrukt inf pron
bir	<i>bir</i>	
for	naar	
Con Culaind	Cú Chulainn	
Cingis	Stapte	Ww s-pret 3 ev van <i>cingid</i>
Cú Chulaind	Cú Chulainn	
co	totdat	
mbaí	hij was	
for	op	
ind	punt	Znw (1) <i>ind</i>
úachtarach	bovenste	
in	van de	

bera	<i>bir</i>	
contarlaic	zodat hij heeft gegooïd	Vw co ⁿ + <i>do-léici</i> . Cj 3 ev s-pret. + <i>ro</i> : perfectieve betekenis.
& tarlaic	& heeft gegooïd	Cj 3 ev s-pret. + <i>ro</i> : perfectieve betekenis. Van <i>do-léici</i>
Nath Crantail	Nath Crantail	
béus	daarnaast	Bw
in	de	
bir	<i>bir</i>	
tánaise	tweede	Telwoord io-,ia stam
Tarlaic	Gooïde	
Nath Crantail	Nath Crantail	
in	de	
tres	derde	
mbir	bir	Nas. vanwege <i>tres</i>
& cingis	& stapte	
Cú Chulaind	Cú Chulaind	
do	op (de)	
ind	punt	Znw (1) <i>ind</i>
in	de	
bera	bir	Znw G ev
tánaise	tweede	
co	totdat	
mbaí	hij was	
for	op	
ind	punt	Znw (1) <i>ind</i>
in	de	
bera	bir	Znw G ev
dédenaig	laatste	Bnw G ev van <i>déidenach</i>

LL 72b

(TBC: Aided Nád Crantail)

*Ná gonaim-se aradu nó echlacha nó áes gan armu, & ní airm baí lais-sium acht **bir craind**, & ní gonfaind-se Nath Crantail co mbeth arm leiss.*

Vertaling

Ik verwond geen wagenmenners of boodschappers of mensen zonder wapens & niet had hij een wapen bij zich, behalve een bir van hout & niet zal ik Nath Crantail verwonden, totdat hij een wapen heeft.

Kenmerken

crann   hout

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Cid	Wie	<i>cía</i>
ón,	dat,	
ná	niet	
fetar-su	ken ik hem	<i>ro-finnedar</i>
& Fergus	& Fergus	
& mathi	& de goede	
Ulad	Ulstermannen (.)	
ná	Niet	
gonaim-se	ik verwond	
aradu	wagenmenners	Znw A mv van <i>ara</i>
nó	of	
echlacha	boodschappers	Znw A mv van <i>echlach</i>
nó	of	
áes	mensen	
gan	zonder	
armu,	wapens	
& ní	& niet is	
airm	een wapen	
baí	dat was	
lais-sium	met hém	
acht	behalve	
bir	een bir	
craind,	van hout	Znw attrib G van <i>crann</i>
& ní	& niet	
gonfaind-se	zal ik verwonden	Ww 1 ev f-fut van <i>gonaid</i>
Nath Crantail	Nath Crantail	
co	totdat	
mbeth	is	
arm	een wapen	
leiss.	met hem	

LL 74b(TBC: *Bás Forgaimin*)

'Maith trá in fhocherd, a Chúcúc,' bar Fiacha mac Fir Aba, ar ba focherd lais in cathmílíd do marbad den *bir culind*.

Vertaling

'Goede worp, Cú Chulainn,' zegt Fiacha, zoon van Fir Aba, omdat hij een kunst had dat de slag-soldaten doden met de *bir* van hulst.

Kenmerken

cuilenn   hulst

Iers	Vertaling	Grammatica
'Maith	Goed	
trá		
in	de	
fhocherd,	worp	Znw N v ev van <i>focherd</i>
a Chúcúc,'	o CúChalainn	V van Cú Chulainn
bar	zegt	ww, defectief
Fiacha mac Fir Aba,	Fiacha, zoon van Fir Aba,	
ar	omdat	Vw 2 <i>ar</i>
ba	was	
focherd	een kunst	
lais	met hem	
in	de	
cathmílíd	slag-soldaten	Znw <i>cath + míl</i>
do	om te	
marbad	doden	Znw <i>marbad</i>
den	met de	Vz <i>do/di + lw</i>
bir	<i>bir</i>	
culind.	van hulst	Znw G ev van <i>cuilenn</i>

LL 77a

(TBC: in *Brislech Maige Murthemne*)

Is and sin focheird a lúrecha iarnaidi intlaisi immo echraid congebethar dóib ó thaul co aurdorn do gaínib & birínib & slegínib & birchrúadib corbo birfocus cach fonnud issin charput sin corbo chonair letartha cach n-uille & cach n-ind & cach n-aird & cach n-airchind don charput sin.

Vertaling

Het is dáár dat hij plaatst zijn harnessen van versierd ijzer rondom zijn paarden, opdat zij van het voorhoofd tot de voorbenen werden bedekt door *gaes* & kleine *birs* & slegs & harde *birs*, totdat een *bir* dichtbij elke wielrand in deze strijdswagen was, zodat elke hoek & elke rand & elke punt & elke zijde aan deze strijdswagen een manier om te verwonden was.

Kenmerken

crúaid   hard

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Is	Het is	
and	daar	
sin		Benadrukt <i>and</i>
focheird	hij plaatste	Ww 3 ev pres van <i>fo-ceird</i>
a	zijn	Bvbw 3 ev mannelijk
lúrecha	harnessen	Znw A mv. a-stam v van <i>lúirech</i> (Leenwoord van Lat. <i>lorica</i>)
iarnaidi	van ijzer	Bnw A mv io/ia-stam van <i>iarnaide</i>
intlaisi	versierd	Bnw A mv van <i>intlaise</i>
immo	rondom zijn	Vz <i>imm</i> +bvbw 3 ev m
echraid	paarden	Znw D mv
congebethar	opdat zij werden bedekt	Vw <i>co</i> + ww cj subj pass <i>gaibid</i> . <i>Gaibid do</i> : ondernemen, aanvallen, bedekken
dóib	door hen	Vz + suff pron 3 mv
ó	van	Vz
thaul	voorhoofd	(1) <i>tul</i>
co	tot	
aurdorn	voorbenen	<i>airdorn</i>
do	door	
gaínib	<i>gaes</i>	
& birínib	& kleine <i>birs</i>	
& slegínib	& kleine <i>slegs</i>	
& birchrúadib	& harde <i>birs</i>	Znw, samenstelling van <i>bir</i> + <i>crúaid</i>
corbo	totdat was	<i>co</i> + <i>ro</i> + <i>bo</i>
birfocus	een <i>bir</i> dichtbij	Schrijffout, moet zijn <i>bir focus</i> , <i>bir</i> N ev, <i>focus</i> vz
cach	elke	
fonnud	wielrand	Znw o-stam m van <i>fonnad</i>
issin	in de	
charput	strijdswagen	
sin	deze	

corbo	totdat (er) was	<i>co + ro + bo</i>
chonair	manier	<i>conar</i>
letartha	om te verwonden	Attirb G ev
cach	elke	
n-uille	hoek	Znw a-stam v uilen
& cach	& elke / alle	
n-ind	rand	Znw (1) ind
& cach	& elke / alle	
n-aird	punt	<i>aird</i>
& cach	& elke / alle	
n-airchind	zijde	<i>airchinn</i>
don	aan de	Vz + lw
charput	strijdwagen	
sin.	deze	

LL 78a

(TBC: *Brislech Maige Murthemne*)

larsin ríastrad sin ríastarda im Choin Culaind iss and sin dorroebiaing ind err gaiscid ina chathcharpat serda cona erraib iarnaidib, cona fáebraib tanaidib, cona baccánaib & cona birchrúadib, cona thairbirib níath, cona glés aursloicthi, cona tharngeb gáithe bítis ar fertsib & iallaib & fithisib & folomnaib dun charput sin.

Vertaling

Daarna is het dat deze vervorming rondom Cú Chulainn vervormde. Het is daar dat de kampioen van de wapenrusting toen in de gezeiste strijdswagen is gesprongen, met de ijzere punten, met de dunne sneden, met de haken & met de harde *birs*, met de gepunte *birs* van krijgers, met het open voorwerp (?), met de gepunte *gaes* die waren voor de assen & de banden & de ringen & de koorden aan deze strijdswagen.

Kenmerken

<i>crúaid</i>	hard
<i>nia</i>	krijger
<i>tair</i>	gepunt?

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
larsin	Daarna (is het dat)	
ríastrad	vervorming	
sin	deze	
ríastarda	vervormde	
im	rondom	
Choin Culaind	Cú Chulainn .	
iss	Het is	
and	daar	
sin		Versterkt voorgaande woord
dorroebiaing	is gesprongen	Ww 3 ev perf van <i>do-ling</i>
ind	toen	<i>i</i> + suf pron 3 ev n
err	kampioen	Znw N ev van <i>eirr</i>
gaiscid	van de wapenrusting	Znw G ev van <i>gaisced</i>
ina	in de	
chathcharpat	strijd-strijdswagen	
serda	gezeiste ¹⁵⁰	Bnw <i>serrda</i>
cona	met de	Vz <i>co</i> + lw mv
erraib	punten	Znw D mv van <i>err</i>
iarnaidib,	ijzere	
cona	met de	
fáebraib	snede	Znw D mv van <i>fáebar</i>
tanaidib,	dunne	Bnw D mv van <i>tanaide</i>
cona	met de	
baccánaib	haken	Znw D mv van <i>baccán</i>
& cona	& met de	
birchrúadib,	harde <i>birs</i>	Znw D mv, samenstelling van <i>bir</i> + <i>crúaid</i>

¹⁵⁰ NB! Tacitus verwees al naar dat de Picten zeiswagens gebruikten!

cona	met de	
thairbirib	gepunte <i>birs</i>	Znw D mv van <i>tairbir</i>
níath,	van krijgers	Znw G mv van <i>1 nia</i>
cona	met het	
glés	voorwerp (?)	Znw D ev van <i>glés</i>
aur sloicthi,	open (?)	Bnw, <i>airslaicthe</i>
cona	met de	
tharngib	gepunte <i>gaes</i>	Net als <i>tairbir</i> ?
gaíthe	van de <i>gae</i>	Znw G ev van <i>gae</i>
bítis	die waren	
ar	voor	
fertsib	assen	Znw D mv van <i>1 fertas</i>
& iallaib	& banden	Znw D mv van <i>1 iall</i>
& fithisib	& ringen	
& folomnaib	& koorden	Znw D mv van <i>1 foloman</i>
dun	aan de	
charput	strijdwagen	
sin.	deze.	

LL 84a(TBC: *Comrac Fir Dead*)

*Romór fácbai th'einech
conná dernam deibech,
siul gairmes in cailech
biaid do chend ar bir.*

Te zeer verlaat jij jouw gezicht / eer
opdat wij niet vechten
voordat de haan kraait
zal jouw hoofd op een *bir* zijn

Iers	Nederlandse vertaling	Grammatica
Romór	Te groot	Als bijwoord gebruikt
fácbai	jij verlaat	Ww 1 ev pres van <i>fo-ácaib</i>
th'einech	jouw gezicht	
conná	opdat niet	Vw
dernam	wij doen	Ww 1 mv subj pres (vanwege <i>co</i>) met geïnfigeerd <i>ro</i>
deibech,	conflict	
siul	voordat	Vw
gairmes	kraait	Ww 3 ev s-pret van <i>gairmid</i>
in	de	
cailech	haan	Znw N o-stam m
biaid	zal zijn	late vorm, fut rel van <i>attá</i>
do	jouw	
chend	hoofd	
ar	op	Vz
bir.	<i>bir.</i>	

LL 89a*(TBC: Aided Fir Diad)*

*Fer díscir derglomnocht isin charput dá saigid gan nach n-arm gan nach n-étgud itir acht **bir iairn** ina láim.*

(Vrijwel dezelfde zin rond regel 3620, zonder dá saigid)

Vertaling

Een volledig naakte man, in de strijdwagen tot hem gaand zonder enige wapenrusting of kleding rondom hem, behalve een bir van ijzer in zijn hand.

Kenmerken

íarn   ijzer

Iers	Vertaling	Grammatica
Fer	Man	Znw N ev
díscir	naakt	In de DIL: in combinatie met derglomnocht is díscir 'volledig naakt'
derglomnocht	geheel	
isin	in de	Vz <i>i</i> + lw
charput	strijdwagen	
dá	tot hem	Vz <i>dia</i> + suff pron 3 ev m
saigid	gaand	Ww vn van <i>saigid</i>
gan	zonder	
nach	enig	Indef pron
n-arm	wapen / wapenrusting	
gan	zonder	
nach	enig	
n-étgud	kledingstuk	
itir	tussen hem	Vz <i>etir</i> + suff pron 3 ev m, hier "rondom"
acht	behalve	
bir	<i>bir</i>	
airn	van ijzer	Znw G ev van <i>íarn</i>
ina	in zijn	Vz <i>i</i> + bvnw 3 ev m
láim.	hand	

Appendix B: de gae

LU 1352-1355

(Scél Tuain meic Cairill)

Maith lim ón dano 7 basa setrech saithech 7 bá maith mo snám 7 no elaind as gach gabud 7 as cach airrceis .i. a llamaib línaige 7 a crobaib ségae. 7 o **gaib** iascaig co filet a crechta in ( )

Vertaling

Dit was bovendien goed met mij & ik was sterk-voldaan & mijn zwemmen was goed & ik ontsnapte uit elk gevaar & uit elke val, dat wil zeggen, uit handen van vissers & klauwen van vogels & vissersgaes, todat waren uit wonden de ...

Kenmerken:

iascach van vissers

Iers	Vertaling	Grammatica
Maith	Goed	
lim	met mij	Vz <i>le</i> + suff pron 1 ev
ón	dit	
dano	bovendien	
7 basa	& was	
setrech	sterk	Bnw o-astam <i>séitrech</i>
saithech	voldaan	Bnw o-astam
7 bá	& was	
maith	goed	
mo	mijn	
snám	zwemmen	Vn van <i>snáid</i>
7 no elaind	& ik ontsnapte	<i>no</i> + ww 1 ev impf van <i>as-luí</i>
as	uit	
gach	elk	
gabud	gevaar	Znw u/o-stam m
7 as	& uit	
cach	elke	
airrceis	val	Znw v
.i.	dat wil zeggen	
a	van	
llamaib	handen	
línaige	van vissers	Znw io-stam G m
7 a	&van	
crobaib	klauwen	Znw D mv van <i>cro</i>
ségae.	van vogels	Znw i-stam m G mv van <i>séig</i>
7 o	& van	
gaib	<i>gaes</i>	
iascaig	van vissen	Znw o-stam m G mv van <i>iascach</i>
co	totdat	
filet	waren	Ww rel van <i>attá</i>
a	uit	
crechta	wonden	

in ( )	de ...	
--------	--------	--

LU 1575-1576*(Táin Bó Flidais)**Toleiciseom gai do Dubthach co mbert crand trít a lleth n-aill.***Vertaling**Hij werpt een *gae* naar Dubthach, zodat de schacht door hem naar de andere helft gaat.**Kenmerken***do-léici*

werpen

crann

hout, schacht

Iers	Vertaling	Grammatica
Toleiciseom	Hij werpt	Ww 3 ev pres van <i>do-léici</i> + emf part 3 ev m
<i>gai</i>	een <i>gae</i>	Znw A ev
<i>do</i>	naar	Vz <i>do</i>
Dubthach	Dubthach	
<i>co</i>	zodat / opdat	
<i>mbert</i>	draagt	Ww 3 ev cj pres van <i>beirid</i>
<i>crand</i>	schacht	Znw N ev (letterlijk: 'hout')
<i>trít</i>	door hem	Vz <i>trí</i> + suff pron 3 ev m
<i>a</i>	van	Vz <i>a</i>
<i>lleth</i>	helft	
<i>n-aill.</i>	andere	

LU 1580-1581

(Táin Bó Flidais)

*Benaid Ailill gai hi suide co lluid trít.***Vertaling**

Ailill steekt dan met een gae, zodat hij door hem ging.

Kenmerken*benaid* slaan

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Benaid	Steekt	Ww 3 ev pres van <i>benaid</i>
Ailill	Ailill	
gai	een <i>gae</i>	
hi suide	toen	
co	zodat	
lluid	hij ging	Ww 3 ev pret van <i>tét</i>
trít.	door hem.	Vz <i>trí</i> + suff pron 3 ev m

LU 1747-1749*(Immram Curaig Mail Dúin)*

Tummis Germán irlund a gai issin n-abaind & immándíbdai dó fó chétóir amal bid tene nod loscad & ní lotár ní bad sire.

Vertaling

Germán doopt het einde van zijn *gae* in de rivier en het wordt er meteen door vernietigd, alsof het vuur was dat het verbrandde

Kenmerken

airlann   einde

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Tummis	Doopt	Ww 3 ev s-pret van <i>tummaid</i>
Germán	Germán	
irlund	het einde	Znw A ev van 2 <i>airlann</i>
a	van zijn	Bvnw 3 ev m
gai	<i>gae</i>	Znw G ev
issin	in de	Vz <i>i</i> + lw
n-abaind	rivier	Znw A ev van 1 <i>ab</i>
& immándíbdai	& het wordt vernietigd	Ww 3 ev pres cj van <i>do-bádi</i> met refl part <i>imma</i> ⁿ
dó	door hem	
fó chétóir	meteen	<i>fo</i> + <i>cétóir</i>
amal	zoals	
bid	was	
tene	vuur	
nod loscad	die hem verbrandde	Ww, part <i>no</i> + inf. pron. 3 ev m ¹⁵¹ + 3 ev impf van <i>loiscid</i>

¹⁵¹ Terugverwijzend naar *airlann*

LU 1927-1929*(Imram Curaig Mail Dúin)*

*Boí lín argdide assa húachtor co fota úad immach & dolluid in curach fo séol trena mocoll ind lín sin.
& dobert Diúran beim do faebur a gae tar mocoll ind lín.*

Vertaling

Er was een zilveren net uit haar top, zodat hij er onder was uit hem naar buiten & het bootje ging onder zeil door de mazen van dit net & Diúran gaf een slag van de snede van zijn gae over de mazen van het net.

Kenmerken

do-beir   geven
béim   slag
fáebar   snede

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Boí	Er was	
lín	een net	Znw N ev van 2 lín
argdide	van zilver	Bnw N ev van <i>argdide</i>
assa	uit haar	Vz a + bvnw3 ev v
húachtor	top	Znw D ev van <i>úachtar</i> , h-pref vanwege a ^h
co	zodat	Vw
fota	onder was	Ww <i>fo-tá</i>
úad	eruit	Vz ó + suff pron 3 ev m
immach	naar buiten	
& dolluid	& ging	Ww 3 ev pret van <i>do-tét</i>
in	het	
curach	bootje	Znw N ev <i>curach</i>
fo	onder	
séol	zeil	
trena	door het	Vz trí + lw A ev
mocoll	web	Znw A ev van <i>mocol</i>
ind	van het	
lín	net	
sin.	dit.	
& dobert	& gaf	Ww 3 ev pret van <i>do-beir</i>
Diúran	Diúran	
beim	een slag	Znw A ev van <i>béim</i>
do	van	Vz do gebruikt in plaats van <i>de</i>
faebur	snede	Znw D ev van <i>fáebar</i>
a	van zijn	Bvnw 3 ev m
gae	<i>gae</i>	Znw G ev
tar	over	
mocoll	web	
ind	van het	
lín.	net	Znw G ev

LU 3788-3789*(Serglige Con Culaind)**Doléici gai dó co luid trít.***Vertaling**

Hij gooit een gae naar hem, zodat hij door hem heen ging.

Kenmerken*do-léici*   gooien

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Doléici	Hij gooit	Ww 3 ev pres van <i>do-léici</i>
gai	een <i>gae</i>	Znw A ev
dó	naar hem	Vz <i>do</i> + suff. pron. 3 ev m
co	opdat	Vw
luid	ging	Ww 3 ev pret van <i>tét</i>
trít.	door hem.	Vz <i>trí</i> + suff pron 3 ev m

LU 3897-3900*(Serglige Con Culaind)*

.r. Not sechaimsea a ben amal sechnas cách a cháráit ní
 rubimsea do **gae** crúaid crithlamach nach do scían tím thanaidi

Vertaling

Ik vermijd jou, vrouw, zoals ieder zijn vriend vermijdde

Niet slaat jouw harde, zwak geworpen gae mij, noch jouw zwakke, dunne dolk

Kenmerken*crúaid* hard*crithlamach* zwak geworpen

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Not sechaimsea	Ik vermijd jou	Ww, part <i>no</i> + inf pron 2 ev + 1 ev pres cj van <i>sechnaid</i>
a	o	V part
ben	vrouw	V
amal	zoals	
sechnas	vermijdde	Ww s-pret 3 ev van <i>sechnaid</i>
cách	ieder	Bnw N ev, zelfstandig gebruikt
a	zijn	
cháráit	vriend.	
ní /	niet	
rubimsea	slaat mij	Ww 3 ev perf van <i>benaid</i> , <i>ro</i> + <i>bi</i> + suff pron 1 ev + emf part 3 ev.
do	jouw	Bvnw 2 ev
gae	<i>gae</i>	
crúaid	hard	Bnw
crithlamach	zwak geworpen	Bnw, <i>crith</i> + <i>lamach</i>
nach	noch	
do	jouw	
scían	dolk	Znw N ev
tím	zwakke	Bnw N ev van <i>tím</i>
thanaidi /	dunne	Bnw N ev van <i>tanaide</i>

LU 4338-4339*(Innarba na nDessi i mMumain 7 aided Chormaic)**.i. Óengus **Gai** buafnech .i. **gai** nemnech co slabradaib.***Vertaling**dat wil zeggen, Óengus van de dreigende *gae*, dat wil zeggen, een dodelijke *gae* met kettingen.**Kenmerken***búaibthech* dreigend*nemnech* dodelijk*slabrad* schakel

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
.i.	dat wil zegge	
Óengus	Óengus	
Gai	<i>gae</i>	Znw G ev
buafnech	dreigende	Bnw G ev van <i>búaibthech</i>
.i.	dat wil zeggen	
gai	een <i>gae</i>	
nemnech	dodelijke	Bnw N ev van <i>nemnech</i>
co	met	Vz
slabradaib.	kettingen / schakels	Znw D mv van <i>slabrad</i>

LU 4369-4371*(Innarba na nDessi i mMumain 7 aided Chormaic)*

Oc tabairt dó in **gai** a bruinnib in meic tarail brefe na slabraid dar súil Cormaic co ndernai da leth di ina chind.

Vertaling

Toen hij de gae uit de borst van de jongen nam, is een schakel van de ketting over het oog van gegaan, zodat hij er twee helften van maakt in zijn hoofd.

Kenmerken

bréife schakel

slabrad ketting

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Oc	Bij	
tabairt	het nemen	Vn van <i>do-beir</i>
dó	door hem	
in	de	
gai	<i>gae</i>	Znw A ev
a	uit	Vz <i>a</i>
bruinnib	de borst	Znw D mv van <i>bruinne</i>
in	van de	
meic	jongen	Znw G ev van <i>mac</i>
tarail	is gegaan	Ww 3 ev perf van <i>do-aidlea</i>
brefe	een schakel	Znw N ev, <i>bréife</i>
na	van de	
slabraid	ketting	Znw G ev van <i>slabrad</i>
dar	over	Vz <i>tar</i>
súil	het oog	
Cormaic	van Cormac	G ev
co	zodat	
ndernai	hij maakt	Ww 3 ev pres cj van <i>do-gní</i>
da	twee	
leth	helften	
di	ervan	Vz <i>di</i> + inf pron 3 ev v, terugverwijzend naar <i>súil</i>
ina	in zijn	Vz <i>i</i> + bvnw 3 ev m
chind.	hoofd.	

LU 5766-5767*(TBC: Aided Nath Crantail)**Léigid Cu Chulaind in ngae fair acht bá i n-ardda conid anúas tocorastár inna mullach co lluid trít co talmain.***Vertaling**Cú Chulainn gooit de *gae* naar hem, maar het was naar boven, zodat hij van boven kwam in de kruin, zodat hij door hem heen tot de grond ging.**Kenmerken***léicid*   gooien

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Léigid	Gooit	Ww 3 ev pres van <i>léicid</i>
Cu Chulaind	Cú Chulainn	
in	de	
ngae	<i>gae</i>	
fair	naar hem	Vz <i>for</i> + inf pron 3 ev m
acht	maar	
bá	het was	
i	in	
n-ardda	hoogte	
conid	zodat het was	
anúas	van boven	
tocorastár	dat hij kwam	Ww 3 ev perf van <i>do-cuirethar</i>
inna	in de	
mullach	kruin	
co	zodat	
lluid	ging	
trít	door hem	Vz <i>trí</i> + inf pron 3 ev m
co	tot	Vz
talmain.	(de) grond	Znw A ev van <i>talam</i>

LU 5804-5806*(TBC: Aided Redg cáinte)*

*Is iarom luid Redg cainte Ailella a comarli chucai do chuingid in cletine .i. **gai** Con Culaind. Tuc damsa do gai or in cánte.*

Het is daarna dat Redg, de satirist van Ailill, op (zijn) advies naar hem ging om de *cletine* te vragen, dat wil zeggen, de *gae* van Cú Chulainn. “Geef aan mij jouw *gae*,” zei de satirist.

Kenmerken*cletine   gae*

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Is	Het is	
iarom	daarna	
luid	dat ging	
Redg	Redg	
cainte	de satirist	
Ailella	van Ailill	G ev van <i>Ailill</i>
a	zijn uit	Vz <i>a</i>
comarli	advies	
chucai	tot hem	Vz <i>co</i> + suff pron 3 ev m
do	om te	
chuingid	vragen	Vn van <i>con-dieig</i>
in	de	
cletine	<i>cletine</i>	
.i.	dat wil zeggen	
gai	de <i>gae</i>	
Con Culaind.	van Cú Chulainn.	
Tuc	Geef	Ww ipv ev van <i>do-beir</i>
damsa	aan míj	Vz <i>do</i> + inf pron 1 ev + emf part
do	jouw	Bvnw 2 ev
gai	<i>gae</i>	
or	zei	
in	de	
cánte.	satirist	

LU 6561-6563*(Túarasbail delba Con Culaind)*

Gai *fota fáeborglas re faga féig fobartach co semmanaib óir orlasrach inna farrad issin charpat .ix. cind isindala láim dó .x. cind isind láim aile.*

Een lange *gae* met grijze snede met een scherpe, aggressieve *foga* met nagels van goud-vlammend goud in de nabijheid in de strijdwagen.

Kenmerken

fota lang
fáeborglas met grijsblauwe snede

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkignen
Gai	Een <i>gae</i>	
fota	lange	Bnw N ev
fáeborglas	met grijsblauwe snede	<i>fáebar + glas</i>
re	met	Vz in plaats van <i>fri</i>
faga	<i>foga</i>	
féig	scherpe	
fobartach	aggressieve	
co	met	
semmanaib	nagels	Znw D mv van <i>seim</i>
óir	van goud	
orlasrach	goud-vlammend	
inna	in de	
farrad	nabijheid	
issin	in de	
charpat	strijdwagen	

LU 6651-6653*(TBC: Imroll Belaig Eóin)*

Docorastár *Dócha gai for Fíachaig co lluid i nDubthach. Focheird dano Dubthach gai for Mane co lluid i nDócha.*

Vertaling

Dócha heeft een *gae* naar Fíacha gegooid, zodat deze door Dubthach ging. Bovendien werpt Dubthach een *gae* naar Maine, zodat deze door Dócha ging.

Kenmerken

do-cuirethar   gooien

fo-ceird   werpen

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Docorastár	Heeft gegooid	Ww 3 ev perf van <i>do-cuirethar</i>
Dócha	Dócha	
gai	een <i>gae</i>	
for	naar	
Fíachaig	Fíacha	
co	zodat	
lluid	hij ging	
i	in	
nDubthach.	Dubthach.	
Focheird	Werpt	Ww 3 ev pres van <i>fo-ceird</i>
dano	bovendien	
Dubthach	Dubthach	
gai	een <i>gae</i>	
for	naar	
Mane	Maine	
co	zodat	
lluid	hij ging	
i	in	
nDócha.	Dócha.	

LU 6664-6666*(TBC: Imroll Belaig Eóin)**focherd cehtar de gai for araile conid apthatar a ndís.***Vertaling**Elk van hem werpt een *gae* op elkaar, zodat zij beide stierven.**Kenmerken***fo-ceird*   werpen

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
focherd	Wierp	
cehtar	elk	
de	van hem	Vz <i>di</i> + suff pron 3 ev
gai	<i>gae</i>	
for	op	
araile	elkaar	
conid	zodat	
apthatar	zij stierven	Ww 3 mv pret van <i>at-baill</i>
a	hun	
ndís.	beide	

LU 6907

(*Togail Bruidne Dá Derga*)

Gai *glais úas charptib.*

Vertaling

Grijsblauwe *gaes* over strijdwagens

Kenmerken

glas grijsblauw

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Gai	<i>Gaes</i>	
glais	grijsblauw	
úas	over	
charptib.	strijdwagens	Znw D mv van <i>carpat</i>

LU 7202-7205

(Togail Bruidne Dá Derga)

Gai laiss gormrúad glachthomside fora chrund comacmaic. Rosaig iar fraig for clethi conid fri talmain tairissidar. Foriarnd fair dubderg drúchtach. Cethri traigid trethomsidi eter a dá na..g imfáebair.

Vertaling

een donkerrode, op maat gemaakte *gae* op zijn machtige schacht met hem. Hij reikt langs de muur van het dak tot hij op de grond komt. Een ijzeren punt erop, geblauwd-rood en druipend. Vier volle voet tussen zijn .. twee sneden.

Kenmerken

<i>gormrúad</i>	geblauwd en rood
<i>glachthomside</i>	op maat gemaakt
<i>crund comacmaic</i>	machtige schacht
<i>foriarnd</i>	ijzeren punt
<i>dubderg</i>	donkerrood
<i>drúchtach</i>	druipend
<i>fáebair</i>	snede

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Gai	Een <i>gae</i>	
laiss	met hem	
gormrúad	geblauwd en rood	Bnw, <i>gorm</i> + <i>rúad</i> .
glachthomside	op maat gemaakte	Bnw, <i>glacc</i> 'hand' + een verbaal adjectief van <i>toimsid</i>
fora	op zijn	Vz <i>for</i> + bvnw 3 ev m
chrund	schacht	
comacmaic.	machtig.	Bnw <i>comacmaic</i> ¹⁵²
Rosaig	Reikt	Ww 3 ev pres van <i>ro-sig</i>
iar	langs	
fraig	de muur	
for	op	
clethi	het dak	
conid	tot het is	
fri	op	
talmain	grond	
tairissidar.	dat hij bleef staan.	<i>do-airissedar</i> .
Foriarnd	Een ijzeren punt	
fair	erop	Vz <i>for</i> + inf pron 3 ev m
dubderg	donkerrood	
drúchtach.	druipend.	
Cethri	Vier	
traigid	voet	
trethomsidi	volle	Bnw, <i>trethomside</i>
eter	ertussen	
a	zijn	
dá	twee	

¹⁵² Mogelijk een samenstelling afgeleid van het werkwoord *do-acmaing* 'to include'? Waar het prefix *do* is gebleven, weet ik niet.

na..g		
imfáebair.	tweezijdige snede.	<i>imfáebar</i> ¹⁵³

---

¹⁵³ Ik verwacht dat het hier niet daadwerkelijk gaat om een *gae* met twee punten, die beide twee sneden heeft, maar dat *dá* en *imfáebar* dubbelop is.

LU 7226-7227*(Togail Bruidne Dá Derga)*

In turi rigthigi atcondarc is í a láginsom sin dano. Cressaigthiseom in gai sin co comraicet a da n-ind & doléice aurchur a ríada di in tan as n-áil dó.

Vertaling

De pilaar van het koningshuis die jij zag, is bovendien zijn *láigen*. Hij schudde deze *gae* totdat zijn twee uiteinden bij elkaar komen en hij werpt een worp van zijn baan ermee, wanneer hij dat wenst.

Kenmerken

<i>lágín</i>	<i>láigen</i>
<i>cresaigid</i>	schudden
<i>ind</i>	uiteinde
<i>do-léici</i>	werpen
<i>aurchur</i>	een worp

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
In	De	
turi	pilaar	
rigthigi	van het koningshuis	Znw G ev
atcondarc	die jij zag	
is	is	
í	zij	
a	zijn	
láginsom	láigen	
sin	dit	
dano.	bovendien.	
Cressaigthiseom	Hij schudde	Ww 3 ev pret van <i>cresaigid</i>
in	de	
gai	<i>gae</i>	
sin	deze	
co	totdat	
comraicet	bij elkaar komen	Ww 3 ev pres van <i>con-rice</i>
a	zijn	
da	twee	
n-ind	uiteinden	
& doléice	& hij werpt	
aurchur	een worp	
a	van zijn	
ríada	baan	1 <i>riad</i>
di	van het	Vz <i>di</i> + suff pron 3 ev
in tan	wanneer	
as	is	
n-áil	de wens	
dó.	aan hem	

LU 7644

(Togail Bruidne Dá Derga)

gai bic intlassi leu.

Vertaling

Kleine, versierde *gaes* met hen.

Kenmerken

becc klein

intlaise versierd

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
<i>gai</i>	<i>gaes</i>	
<i>bic</i>	kleine	
<i>intlassi</i>	versierde	Bnw N mv van <i>intlaise</i>
<i>leu.</i>	met hen	Vz <i>le</i> + suff pron 3 mv

LU 7889-7892*(Togail Bruidne Dá Derga)*

Luid iarom Mac Cecht do chuingid na dige & gabais Lé fri Flaith mac Conaire fo axail & in cuach órdae Conaire i mberfide dam co tinni. & birt a sciath & a dá gai & a claideb. & birt inber in chore .i. inber iairnd.

Vertaling

Daarna ging Mac Cecht om de drank te zoeken & hij nam Lé fri Flaith, de zoon van Conaire, onder de oksel & de gouden beker van Conaire, waarin een os met een varken werd gekookt & hij droeg zijn schild & zijn twee *gaes* & zijn zwaard & hij droeg een ketelspit, dat wil zeggen, een ijzeren spit.

Kenmerken

dá twee

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Luid	Ging	
iarom	daarna	
Mac Cecht	Mac Cecht	
do	om te	
chuingid	zoeken	
na	de	
dige	drank	
& gabais	& hij nam	
Lé fri Flaith	Lé fri Flaith,	
mac	zoon	
Conaire	van Conaire	
fo	onder	
axail	de oksel	<i>ochsall</i>
& in	& de	
cuach	beker	
órdae	gouden	
Conaire	van Conaire	G
i	waarin	
mberfide	werd gekookt	<i>berbaid</i>
dam	een os	
co	met	
tinni.	varken	
& birt	& hij droeg	Ww 3 ev pret van <i>beirid</i>
a	zijn	
sciath	schild	
& a	& zijn	
dá	twee	
gai	<i>gaes</i>	
& a	& zijn	
claideb.	zwaard	
& birt	& droeg	
inber	een spit	
in	van de	
chore	ketel	Znw G ev van <i>coire</i>

.i.	dat wil zeggen	
inber	een spit	
iairnd.	van ijzer	

LU 7984*(Togail Bruidne Dá Derga)**7 luid iar sin co rránic tech a athar 7 leth a scéith inna láim 7 a claideb 7 brurech a dá gai.***Vertaling***& hij ging hierna, totdat hij het huis van zijn vader bereikte & de helft van zijn schild in zijn hand & zijn zwaard & fragmenten van zijn twee gaes***Geassocieerde woorden**

<i>brúirech</i>	fragmenten
<i>dá</i>	twee

Iers	Vertaling	Gramaticale opmerkingen
7 luid	& hij ging	
iar	na	
sin	dit	
co	totdat	
rránic	hij bereikte	Ww 3 ev perf van <i>do-icc</i>
tech	het huis	
a	van zijn	
athar	vader	Znw
7 leth	& de helft	
a	van zijn	
scéith	schild	Znw G ev van <i>sciath</i>
inna	in zijn	Vz i + bvnw 3 ev m
láim	hand	
7 a	& zijn	
claideb	zwaard	
7 brurech	& fragmenten	<i>brúirech</i>
a	zijn	
dá	twee	
gai.	<i>gaes</i>	

LU 8202*(Fled Bricrend)**Immanesoírg dóib combo nem tened indala leth dind ríghig lasna claidbiu 7 la fáebru na ngái.***Vertaling**

Ze sloegen elkaar, totdat was de helft van het huis de stralendheid van het vuur van de laatste door de zwaarden & door de sneden van de *gaes*.

Kenmerken*fáebar*   snede

Iers	Vertaling	Gramaticale opmerkingen
Immanesoírg	Ze sloegen elkaar	Refl part <i>imma</i> + ww 3 mv van <i>imm-esoírg</i>
dóib	tot hen	
combo	totdat was	
nem	stralendheid	<i>ném</i>
tened	van vuur	Znw G ev van <i>téine</i>
indala	de laatste	
leth	helft	
dind	van het	
ríghig	het koningshuis	
lasna	met de	
claidbiu	zwaarden	
7 la	& met	
fáebru	de sneden	Znw D mv o-stam m van <i>fáebar</i>
na	van de	
ngái.	<i>gaes</i>	

LU 9117-9118*(Fled Bricrend)**Tolléici Cú Chulaind **gai** fairseom dano & ni ranic.***Vertaling**Cú Chulainn wierp bovendien een *gae* naar hem & niet raakte hij.**Kenmerken***do-léici*   werpen

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Tolléici	Werpt	Ww 3 ev pres van <i>do-léici</i>
Cú <i>Chulaind</i>	Cú Chulainn	
<i>gai</i>	een <i>gae</i>	
<i>fairseom</i>	op hem	
<i>dano</i>	bovendien	
& ni	& niet	
<i>ranic.</i>	raakte hij	Ww 3 ev pret van <i>ro-icc</i>

LU 10227-10229*(Tochmarc Emire)*

Gai *gormrúad glacthomsidi la foga féig fobartach for crannaib roiss rúamantai hi cengul dá chréit cróncharpait.*

Vertaling

Een geblauwd-rode, op maat gemaakte *gae* en een scherpe aggressieve *foga*, op houten, roodgemaakte schachten, vastgemaakt aan het frame van de rode strijdwagen.

Kenmerken

gormrúad   geblauwd en rood
glacthomsidi   op maat gemaakt
crann   schacht
ross   houten
rúamanta   rood gemaakt

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Gai	Een <i>gae</i>	
gormrúad	geblauwd en rood	Bnw, <i>gorm</i> + <i>rúad</i> .
glacthomsidi	op maat gemaakte	Bnw, <i>glacc</i> 'hand' + verbaal adjectief van <i>toimsid</i>
la	met	
foga	een <i>foga</i>	
féig	scherp	
fobartach	aggressieve	
for	op	
crannaib	schachten	
roiss	houten	
rúamantai	roodgemaakte	<i>rúamanta</i>
hi	in	
cengul	vastmaken	
dá	aan het	Vz <i>do</i> + lw
chréit	frame	<i>crett</i>
cróncharpait.	rode strijdwagen.	Znw, <i>crón</i> + <i>carpat</i>

LU 10414

(Tochmarc Emire)

do **gai** *túagach tairbertach trénturig.*

Vertaling

Aan een gebogen, krachtige, sterke, lange *gae*.

Kenmerken

túagach gebogen
tairbertach sterk
trénturig sterk-lang

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
do	aan	
gai	een gae	
túagach	gebogen	
tairbertach	sterke	
trénturig.	sterk-lange	<i>trén + tuirig</i> , mogelijk verwant aan <i>tuire</i> , 'pilaar'

LL 113a*(Scél Mucci Meic Da Thó)*

Tarlaic urchor do gai mór damsa. Dosléicimse dano dosom in ngai cetna co mben a laini de co mbui for lár.

Vertaling

Hij gooide een gooi van een grote *gae* naar mij. Ik gooi bovendien dezelfde *gae* naar hem, zodat hij zijn hand afsnijdt, zodat hij op de grond was.

Kenmerken

<i>do-léici</i>	gooien
<i>airchur</i>	gooi
<i>mór</i>	groot
<i>do-léici</i>	gooien

Iers	Vertaling	Grammatica
Tarlaic	Hij gooide	Ww van <i>do-léici</i>
urchor	een gooi	DIL verwijst bij <i>urchor</i> naar <i>airchur</i> . Alleen <i>airchor</i> (gooi) en <i>aircur</i> (druk) worden vermeld.
do	van	
gai	<i>gae</i>	
mór	grote	Bnw <i>mór</i>
damsa.	naar mij	Vz <i>do</i> + suff pron 1 ev – <i>m</i> + emf part – <i>sa</i>
Dosléicimse	Ik gooi	Ww 1 ev pres van <i>do-léici</i>
dano	bovendien	
dosom	naar hém	Vz <i>do</i> + suff pron 3 ev + emf part
in	de	
ngai	<i>gae</i>	
cetna	zelfde	
co	zodat	
mben	afsnijdt	Ww 3 ev prot van <i>benaid</i>
a	zijn	
laini	hand	Kopieer/transcriptiefout: <i>láim</i>
de	van hem	
co	zodat	
mbui	hij was	
for	op	
lár.	grond	

LL 44b 25

(Medb Lethderg cecinit: Macc Moga Corbb celas clú)

gerithir a **gae** ri ailt

Vertaling**Kenmerken**

gér scherp
ailt snede

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
gerithir	zo scherp als	
a	zijn	
gae	<i>gae</i>	
ri	met	Vz <i>fri</i>
ailt	snede	2 <i>ailt</i>

LL 79a*(TBC: Brislech Maige Murthemne)*

Gae *fata fáeborglass re faga féig fóbarta co súanemnaib loga, 'co semmannaib findruine issin charput ina farrad.*

Vertaling

Een lange *gae* met grijsblauwe snede met een scherpe, agressieve *foga* met beroemde banden met zilver-koperen nagels in de strijdwagen in zijn nabijheid.

Kenmerken

fota lang
fáeborglass grijsblauwe snede

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Gae	Een <i>gae</i>	
fata	lange	
fáeborglass	met grijsblauwe snede	
re	met	
faga	een <i>foga</i>	
féig	scherp	
fóbarta	agressief	
co	met	
súanemnaib	banden	Znw D mv van <i>súainem</i>
loga,	beroemd	Attrib G van <i>lag</i>
'co	met	
semmannaib	nagels	Znw D mv van <i>seim</i>
findruine	van zilver-koper	
issin	in de	
charput	strijdwagen	
ina	in zijn	
farrad.	nabijheid	

LL 80b*(TBC: Cinnit Ferchon)*

*Ocus án úair ránic Calatín co airm i mbáe Cú Chulaind, tarlaicset a nnóe **ngae** fichet fair a chétóir & ní dechaid urchur n-imruill díb secha.*

Vertaling

En toen Calatín op de plaats kwam waar Cú Chulainn was, wierpen ze hun negenentwintig *gaes* meteen op hem & niet ging een slecht gerichte worp van hen langs hem.

Kenmerken

do-léici werpen

airchor worp

imruill misser

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Ocus	En	
án	toen	
úair	het uur	
ránic	dat kwam	
Calatín	Calatín	
co	tot	
airm	de plaats	
i	waar	
mbáe	was	
Cú Chulaind,	Cú Chulaind,	
tarlaicset	zij wierpen	Ww van <i>do-léici</i>
a	hun	
nnóe	negen	
ngae	<i>gaes</i>	
fichet	twintig	
fair	op hem	
a		Wellicht verstard bvnw 3 ev m
chétóir	meteen	
& ní	& niet	
dechaid	ging	Ww 3 ev pret van <i>tét</i>
urchur	worp	<i>airchor</i>
n-imruill	slecht gericht	
díb	van hen	
secha.	langs hem	Vz <i>sech</i> + inf pron 3 ev m

LL 90a*(TBC: Comrac Fer Diad)**It chráes dachúatar dait co comarnecgatar renna na **ngae** inniut, & ní hassu a ícc and so.***Vertaling**In jouw keel is hij aan jou gegaan, zodat de punten van de *gaes* in jou samen zijn gekomen & hun genezing is hier niet makkelijk.**Kenmerken***rind*   punt

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
It	In jouw	
chráes	keel	
dachúatar	is gegaan	Ww 3 ev perf van <i>tét</i>
dait	aan jou	Vz <i>do</i> + inf pron 2 ev
co	zodat	
comarnecgatar	samen zijn gekomen	Ww 3 mv perf van <i>con-rice</i>
renna	punten	Znw N mv van 1 <i>rind</i>
na	van de	
ngae	<i>gaes</i>	
inniut,	in jou	
& ní	& niet is	
hassu	gemakkelijk	
a	hun	Bvbw 3 mv zou moeten nasaliseren, maar is niet gebeurd.
ícc	genezing	Znw N ev v van <i>ícc</i>
and	in	
so.'	dit	

LL 98a*(TBC: Sírrbud Sualtaim)***Gae** *semnech slindlethan slegfota co mbráen fola dara fáebor ina láim***Vertaling**

Een geschroefde gae met brede kop en lange schacht, met bloeddruppels over zijn snede in zijn hand.

Kenmerken

<i>semnech</i>	geschroefd
<i>slindlethan</i>	brede kop
<i>slegfota</i>	lange schacht / speer
<i>fáebor</i>	snede

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Gae	Gae	
semnech	geschroefde	Bnw, <i>seimnech</i>
slindlethan	brede kop	Bnw, <i>slinn + lethan</i>
slegfota	speer (schacht?) + lang	Bnw, <i>sleg + fota</i>
co	met	
mbráen	druppels	
fola	van bloed	Znw G ev van <i>fuil</i>
dara	over zijn	
fáebor	snede	<i>fáebar</i>
ina	in zijn	
láim	hand	

LL 98a

(TBC: *Sírrobud Sualtaim*)

Gae *súlech go foscadaib úasu.*

Vertaling

Een glinsterende *gae* met ogen boven hem

Kenmerken

súlech met ogen

foscad glinstering

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Gae	Een <i>gae</i>	
súlech	met ogen	
go	met	
foscadaib	glinsteringen	
úasu.	boven hem.	

LL 98a*(TBC: Sírrbud Sualtaim)***Gae** *slindlethan slegfota 'na láim.***Vertaling**Een *gae* met brede kop en lange schacht in zijn hand**Kenmerken***slindlethan* met brede kop*slegfota* met lange schacht

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Gae	Een <i>gae</i>	
slindlethan	brede kop	Bnw, <i>slinn + lethan</i>
slegfota	speer (schacht?) + lang	Bnw, <i>sleg + fota</i>
'na	in zijn	
láim.	hand	

LL 98b*(TBC: Sírrbud Sualtaim)**Gae fata fáeborglass re faga féig fóbarta co súanemnaib loga co semmannaib findruine ina láim.'***Vertaling**

Een lange *gae* met grijsblauwe snede met een scherpe, aanvallende *foga* met beroemde banden met nagels van zilver koper in zijn hand.

Kenmerken

fota lang
fáeborglass met grijsblauwe snede

lers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Gae	Een <i>gae</i>	
fata	lang	
fáeborglass	met grijsblauwe snede	<i>fáebar + glas</i>
re	met	
faga	een <i>foga</i>	Znw, <i>foga</i>
féig	scherp	
fóbarta	aanvallend	
co	met	
súanemnaib	banden	Znw D mv van <i>súainem</i>
loga	beroemd	Attrib G van 1 <i>lag</i>
co	met	
semmannaib	nagels	Znw D mv van <i>seim</i>
findruine	van zilver koper	
ina	in zijn	
láim.'	hand.	

LL 99b

(TBC: *Sírrobud Sualtaim*)

Gae *gorm tanaide úasa.*

Vertaling

Een geblauwde, slanke *gae* boven hem.

Kenmerken

gorm   geblauwd

tanaide   slank

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Gae	Een <i>gae</i>	
gorm	grijs	
tanaide	slank	
úasa.	boven hem.	

LL 100a

(TBC: *Sírrobud Sualtaim*)

Gae *áith étromm co foscathaib úasu*

Vertaling

Een scherpe, lichte *gae* met glinsteringen boven hem

Kenmerken

áith   scherp
étromm   licht
foscad   glinstering

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Gae	Een <i>gae</i>	
áith	scherp	
étromm	licht / mobiel	
co	met	
foscathaib	glinsteringen	Znw D mv van <i>foscad</i>
úasu	boven hem	

LL 106b*(Scéla Chonchobuir)*

*Isin Teiti Bricc dano no bítis na **gae** & na scéith & na claidib .i. ba brecc do imdornchoraib na claideb n-orduirn. & do chainnlig na nglasgae cona muncib & cona fithib óir & argait*

V ertaling

Het is bovendien in Téit Bricc dat de *gaes* & de schilden & de zwaarden waren, dat wil zeggen, het was gespikkeld aan de gevesten van de goud-geveste zwaarden en aan de schittering van de grijze *gaes* met de banden en de ringen van zilver en goud.

Kenmerken

<i>caindlech</i>	schittering
<i>glas</i>	grijsblauwe
<i>muince</i>	band
<i>fithis óir & argat</i>	ring van goud & zilver

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Isin	In	
Teiti Bricc	Téit Bricc	
dano	bovendien	
no bítis	dat waren	
na	de	
gae	<i>gaes</i>	
& na	& de	
scéith	schilden	
& na	& de	
claidib	zwaarden	
.i.	dat wil zeggen	
ba	was	
brecc	gespikkeld	
do	aan	
imdornchoraib	gevesten	
na	van de	
claideb	zwaarden	
n-orduirn.	met gouden gevest	
& do	& aan	
chainnlig	de schittering	Znw, 2 <i>caindlech</i>
na	van de	
nglasgae	grijsblauwe <i>gaes</i>	Znw, <i>glas</i> + <i>gae</i>
cona	met de	
muncib	banden	Znw D mv van <i>muince</i>
& cona	& met de	
fithib	ringen	Znw D mv van <i>fithis</i> , ī-stam, zou <i>fithisib</i> moeten zijn; -s- weggelaten.
óir	van goud	
& argait	& van zilver	

LL 113a*Scél Mucce Mac Da Thó*

*Ro thelgs **gai** formsa co rraba asmo sciath. Dollecimse duitsiu in **ngai** cetna. co lluid tret **chend.** & co mbert do súil asdo chind.*

Vertaling

Hij heeft een gae naar mij gegooid, zodat hij uit mijn schild stak. Ik gooi naar jou dezelfde gae, zodat de punt ging & zodat hij jouw oog uit jouw hoofd nam.

Kenmerken

do-léici   gooien

do-léici   gooien

cenn   punt

Iers	Vertaling	Grammatica
Ro thelgs	Hij heeft gegooid	part <i>ro</i> + 3 ev s-pret van <i>do-léici</i>
gai	een <i>gae</i>	
formsa	op mij	Vz <i>for</i> + suff pron 1 ev <i>-m-</i> + emf part <i>-sa</i>
co	zodat	Vw
rraba	het was	Part <i>ro</i> + <i>ba</i>
asmo	uit mijn	
sciath.	schild	
Dollecimse	Ik gooi	Ww
duitsiu	naar jÓu	Vz <i>do</i> + suff prno 2 ev + emf part 2 ev
in	de	
ngai	<i>gae</i>	
cetna.	dezelfde	Bnw <i>cetnae</i>
co	zodat	
lluid	ging	
chend.	de punt	
& co	& zodat	Vw
mbert	nam	Nasalisering vanwege <i>co</i> . Ww, 3 ev pret van <i>beirid</i>
do	jouw	
súil	oog	
asdo	uit jouw	
chind	hoofd	

LL 113a*Scél Mucce Mac Da Thó*

doreilgis gae damsa. Ro thelgiusa gai n-aill chucutsu. co ndecheid triat liasait. & tria uachtur do macraille.

Vertaling

Jij hebt een *gae* naar mij gegoooid. Ik heb een andere *gae* naar jouw gegoooid, zodat hij ging door jouw dij en door de bovenkant van jouw testikels.

Kenmerken

do-léici   gooien

do-léici   gooien

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Doreilgis	Jij hebt gegoooid	Ww 2 ev perf van <i>do-léici</i>
<i>gae</i>	een <i>gae</i>	
<i>damsa.</i>	tot mij	
<i>Ro thelgiusa</i>	Ik heb gegoooid	Ww 1 ev s-pret van <i>do-léici</i>
<i>gai</i>	een <i>gae</i>	
<i>n-aill</i>	andere	
<i>chucutsu.</i>	tot jou	
<i>co</i>	zodat	
<i>ndecheid</i>	hij ging	
<i>triat</i>	door jouw	
<i>liasait.</i>	dij	<i>slíasait</i>
<i>& tria</i>	& door de	
<i>uachtur</i>	bovenkant	
<i>do</i>	van jouw	
<i>macraille.</i>	testikels.	<i>macrall</i>

LL 120b*(Beochobra Con Culaind isind ló fúair bás.)**La sodain ro díbairg in ngai dó 's a urlond reme co ndecheid triana chend. & coro marb nonbur friss anall.***Vertaling**

Meteen heeft hij de *gae* naarhem gegooid met zijn uiteinde voor hem, zodat hij door het hoofd ging & zodat negen mannen dood waren aan zijn andere kant.

Kenmerken

do-bidci   gooien
airlann   uiteinde

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
La sodain	Meteen	
ro díbairg	hij heeft gegooid	Ww 3 ev perf van <i>do-bidci</i>
in	de	
ngai	<i>gae</i>	
dó	naar hem	
's	met	<i>ocus / is</i>
a	zijn	
urlond	uiteinde	2 <i>airlann</i>
reme	voor hem	Vz 6 ré + suff pron 3 ev m
co	zodat	
ndecheid	hij ging	Ww 3 ev pret van <i>tét</i>
triana	door het	
chend.	hoofd	
& coro	& zodat waren	
marb	dood	
nonbur	negen	
friss anall.	aan zijn andere kant	<i>fri anall</i> volgens DIL: 'aan de andere kant van hem.'

LL 120b-121a*(Beochobra Con Culaind isind ló fúair bás.)**Iar sin ro theilg Lugaid in ngai || forsin carpat co tarlai i lLáeg mac Riangabra.***Vertaling**Na dit wierp Lugad de *gae* op de strijdwagen, zodat hij raakte in Láeg, zoon van Riangabar.**Kenmerken***do-léici*   werpen

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
iar	Na	
sin	dit	
ro theilg	wierp	Ww 3 ev perf van <i>do-léici</i>
Lugaid	Lugad	
in	de	
ngai	<i>gae</i>	
forsin	op de	
carpat	strijdwagen	
co	zodat	
tarlai	raakte	Ww <i>do-cuirethar</i>
i	in	
lLáeg mac Riangabra.	Láeg, zoon van Riangabar	

LL 121a*(Beochobra Con Culaind isind ló fúair bás.)**DoBERT Cu Chulaind in **gai** dó ar urlaind co ndeChaid triana chend & coro marb nónbur ris aníar.***Vertaling**Cú Chulainn geeft de *gae* aan hem met het uiteinde, zodat hij door het hoofd ging en zodat negen mannen achter hem dood waren.**Kenmerken**

do-beir   plaatsen, geven, hier waarschijnlijk: gooien
airlann   uiteinde

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
DoBERT	Hij geeft	Ww 3 ev pret van <i>do-beir</i>
Cu <i>Chulaind</i>	Cú Chulainn	
in	de	
<i>gai</i>	<i>gae</i>	
dó	naar hem	
ar	met	Vz ar g: 'by means of, through'
urlaind	uiteinde	2 <i>airlann</i>
co	zodat	
ndeChaid	ging	
triana	door het	
chend	hoofd	
& coro	& zodat waren	
marb	dood	
nónbur	negen	
ris	tegen hem	<i>fris</i>
aníar.	van achter.	

LL 121a

(Beochobra Con Culaind isind ló fúair bás.)

Rochuala lib dofaíthsad din **gai** o chianaib ro leici Lugaid.

Vertaling

‘Ik hoorde van jullie dat hij door de *gae* zou vallen die Lugaid kort geleden heeft gegooid.’

Kenmerken

do-léici   gooien

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Rochuala	Ik hoorde	Ww 1 ev pret van <i>ro-cluinethar</i>
lib	van jullie	
dofaíthsad	dat zou vallen	Ww subj 3 ev van <i>do-tuit</i>
din	door de	
gai	<i>gae</i>	
o chianaib	kort geleden	<i>ó + céin</i> = ‘net, kort geleden’
ro leici	die heeft gegooid	
Lugaid.	Lugaid.	

LL 121a

(Beochobra Con Culaind isind ló fúair bás.)

La sin dolleici Erc in **gai** fair conid ecmaing issin Liath Macha.

Vertaling

Daarna gooit Erc de *gae* op hem, zodat hij raakt in de Grijs van Macha.

Kenmerken

do-léici   speer

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
La sin	Daarna	<i>la + sin = meteen, daarna</i>
dolleici	gooit	Ww 3 ev pres <i>do-léici</i>
Erc	Erc	
in	de	
gai	<i>gae</i>	
fair	op hem	
conid	zodat het	
ecmaing	raakt	Ww 3 ev pres prot van 1 <i>ad-cumaing</i>
issin	in de	
Liath Macha.	Grijs van Macha	

LL 121a*(Beochobra Con Culaind isind ló fúair bás.)**Dotheilg Cu Chulaind in **ngai** dó & a urlond reme co ndechaid triana chend & tré trí nonboru aile.***Vertaling**Cú Chulainn wierp de *gae* naar hem & zijn uiteinde voor hem, zodat hij ging door het hoofd & door driemaal negen anderen.**Kenmerken**

do-léici   gooien
airlann   uiteinde

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Dotheilg	Wierp	Ww 3 ev pret <i>do-léici</i>
Cu Chulaind	Cú Chulainn	
in	de	
ngai	<i>gae</i>	
dó	naar hem	
& a	& zijn	
urlond	uiteinde	2 <i>airlann</i>
reme	voor hem	
co	zodat	
ndechaid	ging	
triana	door het	
chend	hoofd	
& tré	& door	
trí	driemaal	
nonboru	negen	
aile.	anderen	

LL 121a*(Beochobra Con Culaind isind ló fúair bás.)**Rochuala lib dofáethsad din **gai** ro leci Erc imbuaruch.***Vertaling**

'Ik hoorde van jullie dat hij zou vallen dat hij zou vallen door de *gae* die Erc kort geleden heeft gegoid.'

Kenmerken*do-léici*   gooien

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Rochuala	Ik hoorde	Ww 1 ev pret van <i>ro-cluinethar</i>
lib	van jullie	
dofáethsad	dat zou vallen	
din	door de	
gai	<i>gae</i>	
ro leci	die heeft gegoid	
Erc	Erc	
imbuaruch	kort geleden.	<i>i + búarach</i>

LL 121b

(Beochobra Con Culaind isind ló fúair bás.)

La ssin dolléici Lugaid in **ngai** do Choin Culaind co n-ecmoing ind

Vertaling

Daarna gooit Lugaid de *gae* naar Cú Chulainn, zodat de punt hem raakte.

Kenmerken

do-léici   gooien

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
La ssin	Daarna	<i>la + sin</i> = meteen, daarna
dolléici	gooit	
Lugaid	Lugaid	
in	de	
ngai	<i>gae</i>	
do	naar	
Choin Culaind	Cú Chulainn	
co	zodat	
n-ecmoing	raakte	
ind	de punt	

LL 130a

(*Gilla Coemain cecinit. Attá sund forba fessa*)

alchainq gai glaiss a glacca.

Vertaling

Zijn handen zijn een wapenrek van een grijsblauwe *gae*

Kenmerken

glas   grijsblauw

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
alchainq	een wapenrek	
gai	van een <i>gae</i>	Znw G ev
glaiss	grijsblauw	Bnw G ev
a	zijn	
glacca.	handen	Znw N/A van <i>glacc</i>

LL 136a

(*Mac Cosse fer legind Ruis Ailithir cecinit*)

*tír i fail immad **ngai** nglass.*

Vertaling

Een land dichtbij de strijd van grijsblauwe *gaes*

Kenmerken

glas   grijsblauw

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
tír	land	
i fail	dichtbij	<i>i + 2 fail</i> = dichtbij
immad	de strijd	
ngai	van <i>gaes</i>	Znw G mv
nglass.	grijsblauw	Bnw G mv

LL 142b

(Dublitir hua Uathgaile cecinit.)

Elam ba cruaid crand a **gai**.

Vertaling

(...?) de schacht van zijn *gae* was hard.

Kenmerken

cruaid   hard

crann   schacht

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Elam		
ba	was	
cruaid	hard	
crand	schacht	
a	van zijn	
gai.	<i>gae</i>	Znw G ev

LL 146b

(Ailill Ulom cecinit.)

ni gabat greim grip guip gai.

Vertaling

Niet nemen de punten van de *gaes* snel grip

Kenmerken

gop   punt

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
ni	Niet	
gabat	nemen	
greim	grip	
grip	snelle	
guip	punten	Znw N mv van <i>gop</i>
gai.	van de <i>gaes</i>	Znw G mv

LL 146b*(Ailill Ulom cecinit.)**gop con gop **gai** glais fomgeir*Een punt tot de grijze *gae* die mij irriteert.**Kenmerken***gop* punt*glas* grijsblauw

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
<i>gop</i>	Punt	
<i>con</i>	tot de	
<i>gop</i>	punt	
<i>gai</i>	van een <i>gae</i>	Znw G ev
<i>glais</i>	grijze	Bnw G ev
<i>fomgeir</i>	die mij irriteert	Ww <i>fo-geir</i>

LL 147a

(Ailill Ólomm: A Maccáin ná cí)

daig bidat **gai** géra

Vertaling

Omdat zij scherpe *gaes* zullen zijn.

Kenmerken

gér   scherp

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
daig	vanwege	
bidat	zij zullen zijn	
gai	<i>gaes</i>	
géra	scherp	Bnw A mv van <i>gér</i>

LL 188b

(Immacallam in dá Thúarad)

*.i. la formailt na fer oca mbít na **gai** duba.***Vertaling**Dat wil zeggen, met het onderdrukken van de mannen bij hun wonden van de donkere *gaes*.**Kenmerken***dub* donker

Iers	Vertaling	Kenmerken
.i.	dat wil zeggen	
la	met	
formailt	het onderdrukken	
na	van de	
fer	mannen	
oca	bij hun	
mbít	wonden	<i>bíth, vn van benaid</i>
na	van de	
gai	<i>gaes</i>	
duba.	donker	

LL 247b*(Tain Bó Flidais.)**Dolleciseom dano **gai** do Dubthach co mbert crand tríit.***Vertaling**Bovendien gooit hij een *gae* naar Dubthach, zodat een schacht door hem heen gaat.**Kenmerken***do-léici*   werpen*crann*   schacht

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Dolleciseom	Gooit	
<i>dano</i>	bovendien	
<i>gai</i>	een <i>gae</i>	
<i>do</i>	naar	
<i>Dubthach</i>	Dubthach	
<i>co</i>	zodat	
<i>mbert</i>	draagt	
<i>crand</i>	schacht	
<i>tríit.</i>	door hem.	

LL 253a*(Tochmarc Ferbae)*

Dá chaidill gaiscid di slegaib cóicrinnechaib i lláim cech fir díb. I. semmand d'indruini & d'ór in cech gai dib.

Vertaling

Twee stralen van krijgsroem van de *slegs* me vijf punten in de hand van elke man van hen, vijftig nagels van zilver-koper & van goud in elke *gae* van hen.

Kenmerken

.I. semmand d'indruini & d'ór vijftig nagels van zilver-koper & van goud

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Dá	Twee	
chaidill	stralen	
gaiscid	van krijgsroem	
di	van	
slegaib	<i>slegs</i>	
cóicrinnechaib	met vijf punten	
i	in	
lláim	hand	
cech	van elke	
fir	man	
díb	van hen	
.I.	vijftig	
semmand	nagels	
d'	van	
indruini	zilver-koper	<i>findruine</i>
& d'	& van	
ór	goud	
in	in	
cech	elke	
gai	<i>gae</i>	
dib.	van hen.	

LL 261b*(Mesca Ulad)**da gai glassa co ngáethgráin***Vertaling**

twee grijsblauw gaes met speerpunt

Kenmerken*da* twee*glas* grijsblauw*gáethgráin* speerpunt

Iers	Vertalign	Grammatica
da	twee	
gai	<i>gaes</i>	
glassa	grijsblauw	
co	met	
ngáethgráin;	speer + speerpunt	<i>gae +2 gráin</i>

LL 275b*(Aided Cuanach meic Ailchini)**Dober dano Lonas fuasma do gai mór indseom. & ni thuidchid de co tall a chend de.***Vertaling**

Plaatst bovendien Lonas een slag van een grote *gae* in hem en niet is hij gekomen van hem om zijn hoofd van hem te nemen.

Kenmerken

do-beir   plaatsen
fuasma   slag / steek
mór   groot

Iers	Vertaling	Grammatica
Dober	Plaatst / brengt	Ww 3 ev pres van <i>do-beir</i>
dano	bovendien	
Lonas	Lonas	
fuasma	een slag / steek	
do	uit / van	Vz <i>do</i>
gai	<i>gae</i>	
mór	grote	
indseom.	in hém	Vz <i>i</i> + suff pron 3 ev m + emf part
& ni	& niet	
thuidchid	is gekomen	Ww perf 3 ev van <i>do-tét</i>
de	van hem	Vz <i>de</i> + suff pron 3 ev m/n
co	om te	
tall	nemen	
a	zijn hoofd	
chend	hoofd	
de.	van hem	

LL 276a

(Echtra Laegaire meic Crimthainn)

cengait dar **gaó** glassa.

Vertaling

zij stappen over grijsblauw *gaes*

Kenmerken

glas   grijsblauw

Iers	Vertaling	Grammatica
cengait	zij stappen	Ww pass rel van <i>cingid</i>
dar	over	
gaó	<i>gaes</i>	
glassa.	grijsblauw	

LL 291a

(Cath Maige Mucrima)

de *imfaebraib* na *ngae*.

Vertaling

Van tweesnijdige bladen van de *gaes*.

Kenmerken

imfaeabor   tweesnijdig blad

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
de	van	
imfaebraib	tweesnijdige bladen	Znw D mv van <i>imfaebar</i>
na	van de	
ngae.	<i>gaes</i>	

Appendix C: de sleg

LU 1521-1523

(Mesca Ulad)

Benaid side sleg n-ind & adbaill de.

Vertaling

Hij steekt een *sleg* in hem & hij sterft erdoor.

Kenmerken

benaid   steken

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
<i>Benaid side</i>	Hij steekt	
<i>sleg</i>	een <i>sleg</i>	
<i>n-ind</i>	in hem	Vz <i>i</i> + suff pron 3 ev m
<i>& adbaill</i>	& hij sterft	Ww 3 ev pres van <i>at-bail</i>
<i>de.</i>	erdoor.	Vz <i>de</i> + suff pron 3 ev m

LU 1574-1575*(Táin Bó Flidais)**Benaid Dubthach sleg trit .i. tria Ailill co ndecheid tríaa da sliasait.***Vertaling**Dubthach steekt een *sleg* door hem, dat wil zeggen, door Ailill, zodat hij ging door zijn twee dijen.**Kenmerken***Benaid*   steken

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Benaid	steekt	
Dubthach	Dubthach	
sleg	een <i>sleg</i>	
trit	door hem	
.i.	dat wil zeggen	
<i>tria</i>	door	
<i>Ailill</i>	Ailill	
co	zodat	
ndecheid	hij ging	
tríaa	door zijn	
da	twee	
sliasait.	dijen	

LU 3858-3859*(Serglige Con Culaind)**Tarlucus urchur dom sleig**i ndúnad Eogain Inbir***Vertaling**Ik heb een worp van mijn *sleg* gegooid in het kampement van Eogain Inbir.**Kenmerken***do-léici*   gooien*airchor*   worp

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Tarlucus	Ik heb gegooid	Ww 1 ev perf van <i>do-léici</i>
urchur	een worp	Znw A ev van <i>airchor</i>
dom	van mijn	
sleig /	<i>sleg</i>	
i	in	
ndúnad	het kampement	
Eogain Inbir /	van Eogain Inbir	

LU 4358-4359*(Innarba na nDessi i mMumain & aided Chormaic)**tecmait da sleig inna dib lethfoltaib cor scail a folt mo chend.***Vertaling**Twee *slegs* steken in de twee helften van het haar, zodat het haar van mijn hoofd in de war is geraakt.**Kenmerken***dá* twee

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
& tecmait	steken	
da	twee	
sleig	<i>slegs</i>	
inna	in de	
dib	twee	
lethfoltaib	helften van haar	
cor scail	zodat in de war is geraakt	
a	zijn	Bvuw vooruitwijzend naar <i>cenn</i>
folt	haar	
mo	mijn	
chend.	hoofd.	

LU 4495

(*Táin Bó Cúalnge*)

slega cóicrinné inna lamaib.

Vertaling

Slegs met vijf punten in hun handen

Kenmerken

cóicrind met vijf punten

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
slega	<i>Slegs</i>	
cóicrinné	met vijf punten	<i>cóic + rind</i>
inna	in hun	
lamaib.	handen	

LU 5137-5138*(TBC: Aided tri mac Nechta Sceni)**sréthis fair iarom in sleg co mmebaid a druim trít.***Vertaling**Hij wierp daarna de *sleg* op hem, zodat zijn rug erdoor breekt.**Kenmerken***sréid*   werpen

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
sréthis	Wierp	Ww 3 ev s-pret van <i>sréid</i>
fair	op hem	
iarom	daarna	
in	de	
sleg	<i>sleg</i>	
co	zodat	
mmebaid	het breken	Vn van <i>maidid</i>
a	van zijn	
druim	rug	
trít.	door hem.	

LU 6022-6027*(TBC: Aided Fer Baíth)*

fornessa sleig culind isin glind hi coiss Con Culaind co túargab oca glún súas a cend. (...) Focheird Cu Chulaind in sleig n-iarom i ndegaid Fir Baíth

Vertaling

Hij slaat een *sleg* van hulst in de voetzool van Cú Chulainn, zodat haar kop boven uitkomt bij zijn knie. (...)

Cú Chulainn werpt de *sleg* daarna achter Fer Báeth aan.

Kenmerken

<i>for-nessa</i>	slaan
<i>cuilenn</i>	hulst
<i>cenn</i>	kop
<i>fo-ceird</i>	gooien

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
fornessa	Hij slaat	Ww 3 ev pres van <i>for-nessa</i>
sleig	een <i>sleg</i>	
culind	van hulst	Znw G ev van <i>cuilenn</i>
isin	in de	
glind	holte	
hi	in de	
coiss	voet	
Con Culaind	Cú Chulainn	G
co	zodat	
túargab	uitkomt	
oca	bij zijn	
glún	knie	
súas	boven	
a	haar	
cend.	hoofd.	
Focheird	Werpt	
Cu Chulaind	Cú Chulainn	
in	de	
sleig	<i>sleg</i>	
n-iarom	daarna	
i ndegaid	achter	
Fir Baíth	Fer Báeth	

LU 6297

(TBC: *In carpat serda & in Brislech mor Maige Murthemne*)

Sleg *cóicrind ina láim.*

Vertaling

Een *sleg* met vijf punten in zijn hand.

Kenmerken

cóicrind met vijf punten

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Sleg	Een <i>sleg</i>	
<i>cóicrind</i>	met vijf punten	
<i>ina</i>	in zijn	
<i>láim.</i>	hand.	

LU 6427-6428

(TBC: *In carpat serda & in Brislech mor Maige Murthemne*)

*Ro gabastar a ocht **slegini** ima **sleig cóicrind.** & a saigetbolg*

Vertaling

Hij naam zijn acht kleine *slegs* samen met zijn *sleg* met vijf punten & zijn pijlenkoker.

Kenmerken

<i>slegin</i>	kleine <i>sleg</i>
<i>cóicrind</i>	met vijf punten

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
<i>Ro gabastar</i>	Hij nam	
<i>a</i>	zijn	
<i>ocht</i>	acht	
<i>slegini</i>	kleine <i>slegs</i>	
<i>ima</i>	samen met zijn	
<i>sleig</i>	<i>sleg</i>	
<i>cóicrind.</i>	met vijf punten	
<i>& a</i>	& zijn	
<i>saigetbolg</i>	pijlenkoker.	

LU 7081

(*Togail Bruidne Dá Derga*)

Sleg *cóicrind ina laim.*

Vertaling

Een *sleg* met vijf punten in zijn hand.

Kenmerken

cóicrind met vijf punten

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Sleg	Een <i>sleg</i>	
<i>cóicrind</i>	met vijf punten	
<i>ina</i>	in zijn	
<i>laim.</i>	hand.	

LU 7088

(*Togail Bruidne Dá Derga*)

Slega druimnecha úasaib

Vertaling

Geribde *slegs* over hen.

Kenmerken

druimnech geribd

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Slega	<i>Slegs</i>	
druimnecha	geribd	Bnw N mv van <i>druimnech</i>
úasaib	over hen	

LU 7141-7142

(*Togail Bruidne Dá Derga*)

teóra *dubslega lethanglassa uassaib*

Vertaling

Drie donkere, breed-grijze *slegs* over hen.

Kenmerken

trí drie
dub donker
lethan breed
glas grijsblauw

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
teóra	drie	
dubslega	donkere <i>slegs</i>	
lethanglassa	breed-grijze	
uassaib	over hen	

LU 7306

(Togail Bruidne Dá Derga)

& *teora slega coicrindni úasaib*

Vertaling

& drie *slegs* met vijf punten boven hen.

Kenmerken

trí drie

coicrind met vijf punten

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
& teora	& drie	
slega	<i>slegs</i>	
coicrindni	met vijf punten	
úasaib	boven hen.	

LU 7331-7332*(Togail Bruidne Dá Derga)**Sleg fota tredruimnech. remithir cuing n-imechtraid a crand fil indi.***Vertaling**Een lange *sleg* met drie ribben, zo dik als een juk van de buietnste os is de schacht die in haar is.**Kenmerken**

fota lang
tredruimnech met drie ribben
crann schacht

lers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Sleg	<i>Sleg</i>	
fota	lang	
tredruimnech.	met drie ribben	<i>trí + druimnech</i>
remithir	zo dik als	
cuing	een juk	
n-imechtraid	van de buitenste os	
a	de	
crand	schacht	
fil	dat is	
indi.	in haar	

LU 10344-10345

(*Tochmarc Emere*)

& *fonaidm níad for rindib sleg.*

Vertaling

& het zweren van de krijgers op de punten van de *slegs*.

Kenmerken

fonaidm zweren

rind punt

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
& fonaidm	& het zweren	
níad	van de krijgers	
for	op	
rindib	de punten	
sleg.	van de <i>slegs</i> .	Znw G mv

LU 10665-10666*(Tochmarc Étaíne)**sleg coicrind co fethan óir impi o irlond co cró ina laim.***Vertaling**Een *sleg* met vijf punten met een band van goud om haar van het uiteinde tot de ring¹⁵⁴ in zijn hand.**Kenmerken**

coicrind met vijf punten
fethán óir een band van goud
airlann uiteinde
cró ring

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
sleg	Een <i>sleg</i>	
coicrind	met vijf punten	
co	met	
fethan	een band	<i>féthan</i>
óir	van goud	
impi	om haar	
o	van	
irlond	uiteinde	2 <i>airlann</i>
co	tot	
cró	de ring	1 <i>cró</i>
ina	in zijn	
laim.	hand.	

---

¹⁵⁴ 'ring', dat wil zeggen, het gedeelte van de speerpunt waar de schacht in gestoken wordt.

LU 10795-10796
(*Tochmarc Étaine*)

Sleg *cóicrind ina láim.*

Vertaling

Een *sleg* met vijf punten in zijn hand.

Kenmerken

cóicrind met vijf punten

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Sleg	Een <i>sleg</i>	
<i>cóicrind</i>	met vijf punten	
<i>ina</i>	in zijn	
<i>láim.</i>	hand.	

LL 27b

(Cormac mac Culennain cecinit)

ra sáid a sleig i nÁine.

Vertaling

Hij heeft zijn speer in Áine gestoken.

Kenmerken

sáidid   steken

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
ra sáid	hij heeft gestoken	Ww 3 ev perf van <i>sáidid</i>
a	zijn	
sleig	speer	
i	in	
nÁine.	Áine.	

LL 30d*(Cethri srotha déc éicsi)**Tri **slega** imbailci imáithi i n-erdornaib a lám.***Vertaling**Drie zeer sterke, zeer scherpe *slegs* in de vuisten van zijn hand.**Kenmerken**

trí   drie
imbailc   zeer sterk
imáith   zeer scherp

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Tri	Drie	
slega	<i>slegs</i>	
imbailci	zeer sterk	
imáithi	zeer scherp	
i	in	
n-erdornaib	de vuisten	Znw D mv van <i>airdorn</i>
a	van zijn	
lám.	handen	Znw G mv van <i>lám</i>

LL 34a

(Cuan Hua Lothchain cecinit)

mad ferr imres íarnslega;

Vertaling

Als de strijd van ijzeren *slegs* beter is.

Kenmerken

íarn van ijzer

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
mad	als is	
ferr	beter	
imres	strijd	
íarnslega;	van ijzeren <i>slegs</i>	

LL 44a*(Broccán Craibdech cecinit)**Tress na samna **slegderge*****Vertaling**De strijd van de Samháin, van *slegs* van roodheid / *sleg*-roodheid.**Kenmerken***derge*   roodheid

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Tress	De strijd	
na	van de	
samna	Samháin	
slegderge	van <i>slegs</i> van roodheid	Znw G mv van <i>sleg</i> + ZnW G ev van <i>derge</i>
	<i>sleg</i> -roodheid	(alternatieve interpretatie als samenstelling)

LL 48a

(*Guidim Comdid cumachtach*)

atchiu bróen dar sárslegaib

Vertaling

Ik zie druppels over uitblinkende *slegs*

Kenmerken

sár- uitblinkend

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
<i>atchiu</i>	Ik zie	
<i>bróen</i>	druppels	
<i>dar</i>	over	
<i>sárslegaib</i>	uitblinkende <i>slegs</i>	

LL 49b*(Slan seiss a Brigit co mbuaid)**fo duilnib sleg cóicrind cruach.***Vertaling**onder bladen van bloederige *slegs* met vijf punten.**Kenmerken**

duille   blad
cóicrind   met vijf punten
crúach   bloederig

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
fo	onder	
duilnib	bladen	Znw D mv van <i>duille</i>
sleg	van <i>slegs</i>	
cóicrind	met vijf punten	
cruach.	bloederig	

LL 51a*(Túarastla Rosa Failgi)**Dorat dano do Dáire Barrach tri cócait **sleg** *semnach* co *fethanaib finnargit*.***Vertaling**Hij heeft bovendien driemaal vijftig geschroefde *slegs* met witzilveren banden aan Dáire Barrach gegeven.**Kenmerken**

<i>trí cócait</i>	driemaal vijftig
<i>seimnech</i>	geschroefd
<i>fethán findairgit</i>	band van witzilver

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Dorat	Heeft gegeven	
dano	bovendien	
do	aan	
Dáire Barrach	Dáire Barrach	
tri	driemaal	
cócait	vijftig	
sleg	<i>slegs</i>	
semnach	geschroefde	
co	met	
fethanaib	banden	Znw D mv van <i>fethán</i>
finnargit.	van wit zilver	

LL 51a

(*Túarastla Rosa Failgi*)

Dorat dano do Eogan mac Guaire meic Eirc meic Bacáin .i. do rí Laigsi cét mbó .c. sciath .c. claideb .c. sleg sithfata .uii. mergge minbratta.

Vertaling

Hij heeft bovendien aan Eogan, zoon van Guaire, zoon van Erc, zoon van Bacán, dat wil zeggen, aan de koning van Laois, honderd koeien, 100 schilden, 100 zwaarden, 100 lange *slegs* en zeven banieren als kleine mantels gegeven.

Kenmerken

<i>cét</i>	100
<i>sith</i>	lang
<i>fota</i>	lang

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Dorat	Hij heeft gegeven	
dano	bovendien	
do	aan	
Eogan mac Guaire meic Eirc meic Bacáin	Eogan, zoon van Guaire, zoon van Erc, zoon van Bacán	
.i.	dat wil zeggen	
do	aan	
ríg	de koning	
Laigsi	van Laois	
cét	honderd	
mbó	koeien	
.c. sciath	100 schilden	
.c. claideb	100 zwaarden	
.c. sleg	100 <i>slegs</i>	
sithfata	lang-lang	
.uii. mergge	zeven banieren	
minbratta.	kleine mantels (?)	<i>min</i> + Mv van <i>bratt</i> . Maar <i>bratt</i> is een o-stam!

LL 56a

(*Táin Bó Cualnge*)

A dá *sleig* dar fonnad nglé,

Vertaling

Zijn twee *slegs* over de wielrand van de strijd

Kenmerken

dá twee

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
A	Zijn	
dá	twee	
sleig	<i>slegs</i>	
dar	over	
fonnad	de wielrand	
nglé	van de strijd	Znw G ev van <i>gleo</i>

LL 64b*(TBC: Macgnímrada Con Culaind)*Tobert Conchobar dá **sleig** & claideb & sciath dó.**Vertaling**Conchobar gaf twee *slegs*, een zwaard en een schild aan hem.**Kenmerken***dá* twee

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Tobert	Gaf	Ww 3 ev pret van <i>do-beir</i>
Conchobar	Conchobar	
dá	twee	
sleig	<i>slegs</i>	
& claideb	& een zwaard	
& sciath	& een schild	
dó.	aan hem.	Vz <i>do</i> + suff pron 3 ev m

LL 64b

(TBC: *Macgnímrada Con Culaind*)

Tuc Conchobar dá sleig aile dó & sciath & claideb.

Vertaling

Conchobar heeft twee andere *slegs* en een schild en een zwaard aan hem gegeven.

Kenmerken

dá twee

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Tuc	Heeft gegeven	
Conchobar	Conchobar	
dá	twee	
sleig	<i>slegs</i>	
aile	andere	
dó	aan hem	
& sciath	& een schild	
& claideb.	& een zwaard	

LL 64b*(TBC: Macgnímrada Con Culaind)**Tuc Conchobar a dá sleig fodessin & a sciath & a chlaideb dó.***Vertaling**Conchobar heeft zijn eigen twee *slegs* en zijn schild en zijn zwaard aan hem gegeven.**Kenmerken***dá* twee

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Tuc	Heeft gegeven	
Conchobar	Conchobar	
a	zijn	
dá	twee	
sleig	<i>slegs</i>	
fodessin	eigen	Bnw <i>fadéin</i>
& a	& zijn	
sciath	schild	
& a	& zijn	
chlaideb	zwaard	
dó.	aan hem.	

LL 73b

(TBC: *Macgnímrada Con Culaind*)

& *focheird* in *sleig* fair.

Vertaling

en hij gooit de *sleg* op hem.

Kenmerken

fo-ceird   gooien

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
& focheird	& hij gooit	
in	de	
sleig	<i>sleg</i>	
fair.	op hem.	

LL 74b*(TBC: Conid Bás Forgaimin in sin)**fosnessa sleig culind ina bond traiged coras fothraic eter feóil & chnám & chroicend. (...) dosfarlaic dara gúalaind i ndegaid Fir Báith***Vertaling**

Hij slaat een *sleg* van hulst in zijn voetzool, zodat hij heeft gestoken tussen vlees en bot en huid. (...) hij heeft haar over zijn schouder achter Fer Báeth aangegooid.

Kenmerken

<i>for-nessa</i>	slaan
<i>cuilenn</i>	hulst
<i>fothraicid</i>	steken
<i>do-léici</i>	gooien

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
fosnessa	Hij slaat	
sleig	een <i>sleg</i>	
culind	van hulst	
ina	in zijn	
bond	zool	
traiged	van de voet	
coras fothraic	zodat hij hem heeft gestoken	
eter	tussen	
feóil	vlees	
& chnám	& bot	
& chroicend.	& huid.	
dosfarlaic	hij heeft haar gegooid	
dara	over zijn	
gúalaind	schouder	
i ndegaid	achter aan	
Fir Báith	Fer Báeth	

LL 76a

(TBC: In Brislech Maige Murthemne)

Ro gab a dá **sleig** & a scíath & a chlaideb.

Vertaling

Hij heeft zijn twee *slegs* en zijn schild en zijn zwaard gepakt.

Kenmerken

dá twee

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Ro gab	Heeft genomen	Ww 3 ev perf van <i>gaibid</i>
a	zijn	
dá	twee	
sleig	<i>slegs</i>	
& a	& zijn	
scíath	schild	
& a	& zijn	
chlaideb.	zwaard.	

LL 76a*(TBC: In Brislech Maige Murthemne)**Dollotar i n-armgrith cethri chóicid Hérend im rennaib a **sleg** & a n-arm fadessin***Vertaling**De vier provincies van Ierland gingen in krijgslawaai rond de punten van hun *slegs* en hun eigen wapens.**Kenmerken***rind*   punt

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Dollotar	Gingen	
i	in	
n-armgrith	krijgslawaai	
cethri	de vier	
chóicid	provincies	
Hérend	van Ierland	
im	rond	
rennaib	de punten	
a	van hun	
sleg	<i>slegs</i>	
& a	& hun	
n-arm	wapens	
fadessin	eigen	

LL 76a

(TBC: *In Brislech Maige Murthemne*)

Sleg *cóicrind ina láim.*

Vertaling

Een *sleg* met vijf punten in zijn hand.

Kenmerken

cóicrind met vijf punten

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Sleg	Een <i>sleg</i>	
<i>cóicrind</i>	met vijf punten	
<i>ina</i>	in zijn	
<i>láim.</i>	hand.	

LL 77b*(TBC: In Brislech Maige Murthemne)**Ro gabastar a ocht sleigíni imma **sleig** cóicrind.***Vertaling**Hij naam zijn acht kleine *slegs* samen met zijn *sleg* met vijf punten & zijn pijlenkoker.**Kenmerken**

slegin   kleine *sleg*
cóicrind   met vijf punten

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Ro gabastar	Hij heeft genomen	
a	zijn	
ocht	acht	
sleigíni	kleine <i>slegs</i>	
imma	samen met zijn	
sleig	<i>sleg</i>	
cóicrind.	met vijf punten	

LL 79b*(TBC: Imroll Belaig Eóin)*

Á danaccaig in Dóche mac Mágach in Fiacha Fíaldána, tarlaic sleig fair fá chétóir co mboí tríana charait fadessin, tri Dubthach Dáel Ulad. Tarlaic in Fiacha Fíaldána sleig for Dóche mac Mágach co mbaí tríana charait badessin, tri Mane Andóe de Chonnachtaib.

Vertaling

Toen Dóche, zoon van Mágach, Fiacha Fíaldána zag, heeft hij meteen een *sleg* naar hem gegooid, zodat hij was door zijn eigen vriend, door Dubthach Dáel Ulad. Fiacha Fíaldána heeft een *sleg* naar Dóche, zoon van Mágach, gegooid, zodat hij was door zijn eigen vriend, Maine Andóe van de Ulstermannen.

Kenmerken

do-léici   gooien

do-léici   gooien

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkignen
Á danaccaig	toen hij zag	<i>á tan</i> ipv <i>in tan</i> + ww pret 3 ev van <i>ad-cí</i>
in Dóche mac Mágach	Dóche, zoon van Mágach	
in Fiacha Fíaldána,	Fiacha Fíaldána,	
tarlaic	hij heeft gegooid	Ww 3 ev perf van <i>do-léici</i>
sleig	een <i>sleg</i>	
fair	naar hem	
fá chétóir	meteen	<i>fo + cétóir</i>
co	zodat	
mboí	hij was	
tríana	door zijn	
charait	vriend	
fadessin,	eigen,	
tri	door	
Dubthach Dáel Ulad.	Dubthach Dáel Ulad.	
Tarlaic	Heeft gegooid	
in Fiacha Fíaldána	Fiacha Fíaldána	
sleig	een <i>sleg</i>	
for	naar	
Dóche mac Mágach	Dóche, zoon van Mágach,	
co	zodat	
mbaí	was	
tríana	door zijn	
charait	vriend	
badessin,	eigen	
tri	door	
Mane Andóe	Maine Andóe	
de	van de	
Chonnachtaib.	Connachtmannen	

LL 81a*(TBC: Cinnit Ferchon)**Inad elta a claideb inti & a nglúni & a n-ullend & erlanna a sleg.***Vertaling**Een spoor van de pareerstangen van hun zwaarden erin en van hun knieën en hun ellebogen en de uiteinden van hun *slegs*.**Kenmerken***airlann*   uiteinde

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Inad	Spoor	
elta	de pareerstang	
a	hun	
claideb	zwaarden	
inti	erin	Vz <i>i</i> + suff pron 3 ev v
& a	& hun	
nglúni	knieën	
& a	& hun	
n-ullend	ellebogen	<i>uilen</i>
& erlanna	& de uiteinden	<i>2 airlann</i>
a	van hun	
sleg.	<i>slegs</i>	

LL 84b*(TBC: Comrac Fir Dead)*

*'Tiagam iarum,' bar Fer Diad, 'barar **slegaib** sneitti snasta slemunchrúadi go súanemnaib lín lánchatut indi.'*

'Laten we daarom gaan,' zei Fer Diad, 'naar onze snelle, gepolijste, glad-harde *slegs* met banden van volledig hard vlas in haar.'

Kenmerken

<i>snéid</i>	snel
<i>snasta</i>	gepolijst
<i>slemonchrúad</i>	glad-hard
<i>súainem lín lánchatut</i>	een band van volledig hard linnen

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
'Tiagam	Laten wij gaan	Ww ipv 1 mv van <i>tét</i>
iarum,'	daarom	
bar	zei	
Fer Diad,	Fer Diad	
'barar	naar onze	Vz <i>for</i> + bvnw 1 mv <i>ar</i>
slegaib	<i>slegs</i>	
sneitti	snelle	Bnw <i>snéid</i>
snasta	gepolijste	
slemunchrúadi	gladde, harde	<i>slemon</i> + <i>crúad</i>
go	met	
súanemnaib	banden	Znw D mv van <i>súainem</i>
lín	van linnen	Znw G ev van 2 <i>lín</i>
lánchatut	volledig hard	<i>lán</i> + <i>cotut</i>
indi.'	in haar.	

LL 84b*(TBC: Comrac Fir Dead)*

*Dachúatar bara **slegaib** snaitti snasta slemunchrúadi go súanemnaib lín lanchotut indi. Ra gab cách díb ac díburgun araile dina **slegaib** á mide medóin laí go tráth funid nóna.*

Vertaling

Zij zijn gegaan naar hun snelle, gepolijste, gladde, harde *slegs* met banden van volledig hard vlas omhaar. Elk van hen begon met het werpen van de *slegs* naar elkaar van het midden van de middag tot het uur van zonsondergang van het negende uur.

Kenmerken

<i>snéid</i>	snel
<i>snasta</i>	gepolijst
<i>slemon</i>	glad
<i>crúad</i>	hard
<i>súainem lín lánchatut</i>	een band van volledig harde vlas
<i>do-bidci</i>	werpen

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Dachúatar	Zij zijn gegaan	Ww 3 mv perf van <i>tét</i>
bara	naar hun	
slegaib	<i>slegs</i>	
snaitti	snelle	Bnw <i>snéid</i>
snasta	gepolijste	
slemunchrúadi	gladde, hardde	<i>slemon</i> + <i>crúad</i>
go	met	
súanemnaib	banden	
lín	van vlas	
lanchotut	volledig hard	<i>lán</i> + <i>cotut</i>
indi.	om haar.	
Ra gab	Is begonnen	
cách	elk	
díb	van hen	
ac	met het	
díburgun	werpen	Vn van <i>do-bidci</i>
araile	naar elkaar	
dina	van de	
slegaib	<i>slegs</i>	
á	van	
mide	het midden	
medóin laí	van de middag	
go	tot	
tráth	het uur	
funid	van zonsondergang	Znw G ev van <i>fuinne</i>
nóna.	van het negende uur	Znw G ev van <i>nón</i>

LL 86a*(TBC: Comrac Fir Dead)**Ra gabastar a sleig mbarnig mbairendbailc ina desláim.***Vertaling**Hij heeft in zijn rechterhand zijn felle *sleg*, sterk als een steen, genomen.**Kenmerken***bairnech* fel*bairendbailc* sterk als een steen

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Ra gabastar	Hij heeft genomen	
a	zijn	
sleig	<i>sleg</i>	
mbarnig	fel	1 <i>bairnech</i>
mbairendbailc	sterk als een steen	Samenstelling van <i>bairend</i> ('steen') + <i>balc</i> ('sterk')
ina	in zijn	
desláim.	rechterhand.	

LL 86b*(TBC: Comrac Fir Dead)*

Ba sé dlús n-immaric darónsatar goro fillsetar & goro lúpsatar & goro gúasaigsetar a slega óa rennaib goa semannaib. Ba sé dlús n-imaric darónsatar gora gársetar bocánaig & bánanaig & geniti glinni & demna aeóir do bilib a scíath & d'imdornaib a claideb & d'erlonnaib a sleg.

Vertaling

De nabijheid van het gevecht was dusdanig, dat het zorgde voor het buigen, verdraaien en verwringen van hun *slegs* van hun punten tot hun nagels. De nabijheid van het gevecht was dusdanig, dat het zorgde voor het roepen van de *bocánaig* en de *bánanaig*, van de heksen van de vallei en de demonen van de lucht door de randen van hun schilden en de gevesten van hun zwaarden en de uiteinden van hun *slegs*.

Kenmerken

rind   punt
seim   nagel
airlann   uiteinde

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Ba	Was	
sé		
dlús	nabijheid	
n-immaric	gevecht	
darónsatar	dat is veroorzaakt	Ww 3 mv perf pass van <i>do-fuissim</i>
goro fillsetar	zodat zij zijn gebogen	
& goro lúpsatar	& zodat zij zijn verdraaid	
& goro gúasaigsetar	& zodat zij zijn verwrongen (?)	van <i>gúasaigid</i> , geen betekenis.
a	hun	
slega	<i>slegs</i>	
óa	van hun	
rennaib	punten	
goa	tot hun	
semannaib.	nagels.	
Ba	Was	
sé		
dlús	nabijheid	
n-imaric	van het gevecht	
darónsatar	dat zij hebben veroorzaakt	Ww 3 mv perf van <i>do-fuissim</i>
gora gársetar	zodat hebben geroepen	
bocánaig	de <i>bocánaig</i>	
& bánanaig	& de <i>bánanaig</i>	
& geniti	& de heksen	
glinni	van de vallei	
& demna	& de demonen	
aeóir	van de lucht	
do	door	
bilib	de randen	
a	van hun	

sciath	schilden	
& d'	& door	
imdornaib	de gevesten	
a	van hun	
claideb	zwaarden	
& d'	door	
erlonnaib	de uiteinden	
a	van hun	
sleg.	<i>slegs</i>	

LL 89b

(TBC: *Sírrobud Sualtaim*)

Sleg *chúicrind* inna láim.

Vertaling

Een *sleg* met vijf punten in zijn hand.

Kenmerken

cóicrind met vijf punten.

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Sleg	Een <i>sleg</i>	
<i>chúicrind</i>	met vijf punten	
inna	in zijn	
láim.	hand.	

LL 90a*(TBC: Sírrbud Sualtaim)**Sleg díriuch drumnech ar derglassad 'na láim.***Vertaling**Een rechte, geribde *sleg*, rood brandend, in zijn hand**Kenmerken***díriuch* recht*druimnech* geribd*derglassad* rood brandend

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Sleg	Een <i>sleg</i>	
díriuch	recht	DIL: <i>díriuch</i>
drumnech	geribd	
ar derglassad	rood brandend	Zinsnede <i>ar</i> + <i>lassad</i> betekent 'brandend', + Bw <i>derg</i>
'na	in zijn	
láim.	hand.	

LL 90a

(TBC: *Sírrobud Sualtaim*)

Dá sleig cúicrinni inna lámaib.

Vertaling

Twee *slegs* met vijf punten in hun handen.

Kenmerken

dá twee

cúicrind met vijf punten

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Dá	Twee	
sleig	<i>slegs</i>	
cúicrinni	met vijf punten	
inna	in hun	
lámaib.	handen.	

LL 90b*(TBC: Sírrbud Sualtaim)**Dá sleig cúicrind go féthanaib argit óengil ina lámaib.***Vertaling**Twee *slegs* met vijf punten met banden van zilver van één helderheid in hun handen.**Kenmerken**

dá twee
cúicrind met vijf punten
fethán airgit óengil een band van zilver van één helderheid

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Dá	Twee	
sleig	<i>slegs</i>	
cúicrind	met vijf punten	
go	met	
féthanaib	banden	
argit	van zilver	
óengil	van één helderheid	<i>óen + znw gel</i>
ina	in hun	
lámaib.	handen.	

LL 92b*(TBC: Fiactalgleó Fintain)**Ra gabastar a dá sleig chendchritháncha bernacha isin charpat ina farrad.***Vertaling**Hij heeft zijn twee gebroken, beef-koppige *slegs* in de strijdswagen naast hem genomen.**Kenmerken**

<i>dá</i>	twee
<i>chendchritháncha</i>	met bevende kop
<i>bernach</i>	gebroken

lers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Ra gabastar	Hij heeft genomen	
a	zijn	
dá	twee	
sleig	<i>slegs</i>	
chendchritháncha	bevende kop	<i>cenn + crith +</i> adjectief suffix – <i>ach</i> ¹⁵⁵
bernacha	gebroken	
isin	in de	
charpat	strijdswagen	
ina	in zijn	
farrad.	nabijheid.	

---

¹⁵⁵ Thurneysen, Rudolph, *A grammar of Old Irish* §347. Het suffix –*ach* geeft bezit aan.

LL 95a-95b*(TBC: Sírrbud Sualtaim)**co llotar i n-armgrith ba rennaib a **sleg** & a fáebor***Vertaling**zodat zij in krijgslawaai de punten van hun *slegs* en hun sneden aannamen.**Kenmerken***rind*   punt

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
co	zodat	
llotar	zij aannamen	
i	in	
n-armgrith	krijgslawaai	
ba		Variant van vz <i>fo</i> , 'onder'. <i>tét fo</i> = aannemen.
rennaib	de punten	
a	van hun	
sleg	<i>slegs</i>	
& a	& hun	
fáebor	sneden	

LL 97a*(TBC: Sírbud Sualtaim)**Is hí in tsleg atchondaic ina láim in Chaindel Chuscraid sein co féthanaib argit & go fonascaib óir.***Vertaling**Zij is de *sleg* die in zijn hand werd gezien, de Toorts van Cuscraid, met banden van zilver en ringen van goud.**Kenmerken**

<i>fethán airgit</i>	band van zilver
<i>fonasc óir</i>	ring van goud

lers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Is	Is	
hí	zij	
in	de	
tsleg	<i>sleg</i>	
atchondaic	die werd gezien	
ina	in zijn	
láim	hand	
in	de	
Chaindel Chuscraid	Toorts van Cuscraid	
sein	deze	
co	met	
féthanaib	banden	
argit	van zilver	
& go	& met	
fonascaib	ringen	
óir.	van goud.	

LL 98a

(TBC: *Sírrobud Sualtaim*)

Sleg *cúicrinni* 'na láim.

Vertaling

Een *sleg* met vijf punten in zijn hand.

Kenmerken

cóicrind met vijf punten

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Sleg	Een <i>sleg</i>	
cúicrinni	met vijf punten	
'na	in zijn	
láim.	hand.	

LL 99a*(TBC: Sírrbud Sualtaim)**Sleg díriuch drumnech ar derglassad 'na láim.***Vertaling**Een rechte, geribde *sleg*, rood brandend, in zijn hand**Kenmerken***díriuch* recht*druimnech* geribd*derglassad* rood brandend

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Sleg	Een <i>sleg</i>	
díriuch	recht	DIL: <i>díriuch</i>
drumnech	geribd	
ar		<i>ar + lassad</i> 'brandend'
derglassad	rood brandend	
'na	in zijn	
láim.	hand.	

LL 99a*(TBC: Sírrbud Sualtaim)**Dá sleig cúicrind co féthanaib argait óengil ina lámaib.***Vertaling**Twee *slegs* met vijf punten met banden van zilver van één helderheid in hun handen.**Kenmerken**

dá twee
cúicrind met vijf punten
fethán airgit óengil een band van zilver van één helderheid

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Dá	Twee	
sleig	<i>slegs</i>	
cúicrind	met vijf punten	
go	met	
féthanaib	banden	
argait	van zilver	
óengil	van één helderheid	<i>óen + Znw gel</i>
ina	in hun	
lámaib.	handen.	

LL 99a

(TBC: *Sírrobud Sualtaim*)

Sleg *cúicrind confaittnedar darin slúag uile ina láim.*

Vertaling

Een *sleg* met vijf punten, zodat hij zichtbaar is over het gehele leger, in zijn hand.

Kenmerken

cúicrind met vijf punten

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Sleg	Een <i>sleg</i>	
cúicrind	met vijf punten	
confaittnedar	zodat hij zichtbaar is	Ww 3 ev pret van <i>do-aitni</i>
darin	over het	
slúag	leger	
uile	gehele	
ina	in zijn	
láim.	hand	

LL 99b

(TBC: *Sírrobud Sualtaim*)

Sleg uillech órchruí úasu.

Vertaling

Een hoekige *sleg* met gouden ring boven hem

Kenmerken

uillech   hoekig

órchruí   gouden ring

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Sleg	Een <i>sleg</i>	
uillech	hoekig	
órchruí	van gouden ring	Znw G ev 1 <i>cró</i>
úasu.	boven hem.	

LL 99b

(TBC: *Sírrobud Sualtaim*)

Sleg cóicrind co n-ór ina láim.

Vertaling

Een *sleg* met vijf punten met goud in zijn hand.

Kenmerken

cóicrind met vijf punten

ór goud

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Sleg	Een <i>sleg</i>	
cóicrind	met vijf punten	
co	met	
n-ór	goud	
ina	in zijn	
láim.	hand	

LL 100a

(TBC: *Sírrobud Sualtair*)

Slega *gorma glainidi.*

Vertaling

Donkere, heldere *slegs*.

Kenmerken

gorm donker

glainide helder

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Slega	<i>Slegs</i>	
gorma	donkere	
glainidi.	helder.	

LL 110b

(Aided Guill meic Carbada & Aided Gairb Glinne Rigi)

Lecis a sleig úad & gabais a láim

Vertaling

Hij wierp zijn *sleg* van hem en hij nam zijn hand.

Kenmerken

léicid   gooien

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Lecis	Hij wierp	
a	zijn	
sleig	<i>sleg</i>	
úad	van hem	
& gabais	& hij nam	
a	zijn	
láim	hand.	

LL 110b

(Aided Guill meic Carbada & Aided Gairb Glinne Rigi)

Ro gab cách díb guin & airlech araile dona **slegaib** slemunchruadib.

Vertaling

Elk van hen heeft wonden & slachting genomen door de gladde, harde *slegs*.

Kenmerken

slemonchrúad glad-hard

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Ro gab	Heeft genomen	
cách	elk	
díb	van hen	
guin	wond	
& airlech	&	
araile	slachting	
dona	door de	
slegaib	<i>slegs</i>	
slemunchruadib.	glad-harde	<i>slemon + crúad</i>

LL 146b

(Ailill Ulom cecinit.)

Mo da dergsleig

Vertaling

Mijn twee rode *slegs*

Kenmerken

dá twee

derg rood

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Mo	Mijn	
da	twee	
dergsleig	rode <i>slegs</i>	

LL 189b*(Cathcharpat serda)*

Da sleig crandmóra cendglassa cúicrindi curatta laiss. is iat nemnecha faeburgoirti co crú dia ruamnaitis rind. Co súainem ruisc rogaíd.

Vertaling

Twee oorlogszuchtige *slegs* met grote schacht met griez kop met vijf punten bij zich. Zij zijn dodelijk met scherpe snede, met een ring waarvan zijn de punt rood hadden gemaakt. Met banden van gestrekte bast.

Kenmerken

<i>dá</i>	twee
<i>crandmóra</i>	met grote schacht
<i>cendglassa</i>	met grijsblauwe kop
<i>cúicrind</i>	met vijf punten
<i>curata</i>	oorlogszuchtig
<i>nemnech</i>	dodelijk
<i>faeburgoirt</i>	met scherpe snede
<i>crú</i>	ring
<i>ruamnaitis rind</i>	roodgemaakte punt
<i>súainem ruisc rogaíd</i>	een band van gestrekte bast

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Da	Twee	
sleig	<i>slegs</i>	
crandmóra	met grote schacht	
cendglassa	met grijsblauwe kop	
cúicrindi	met vijf punten	
curatta	oorlogszuchtig	
laiss.	met hem.	
is	Zijn	
iat	zij	
nemnecha	dodelijk	
faeburgoirti	met scherpe snede	
co	met	
crú	een ring	
dia	waarvan	
ruamnaitis	zij rood hadden gemaakt	
rind.	punt.	
Co	Met	
súainem	banden	<i>súainem</i>
ruisc	van bast	<i>rúsc</i>
rogaíd.	gestrekte.	

LL 247b*(Tain Bó Flidais)**Benaid Dubthach sleig trít co ndecheid tria di sliasait.***Vertaling**Dubthach steekt een *sleg* door hem, zodat hij ging door zijn beide dijen.**Kenmerken***Benaid*   steken

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkignen
Benaid	Steekt	
Dubthach	Dubthach	
sleig	een <i>sleg</i>	
trít	door hem	
co	zodat	
ndecheid	ging	
tria	door zijn	
di	twee	
sliasait.	dijen.	

LL 247b

(*Tain Bó Flidais*)

La sodain benaid Ailill **sleig** triit co torchair ina ligi.

Vertaling

Daarna steekt Ailill een *sleg* door hem, zodat hij neervalt.

Kenmerken

benaid   steken

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
La sodain	Daarna	
benaid	steekt	
Ailill	Ailill	
sleig	een <i>sleg</i>	
triiit	door hem	
co	zodat	
torchair	hij valt	Ww 3 ev perf van 1 <i>do-tuit</i>
ina	in zijn	
ligi.	liggen.	

LL 250b*(Tain Bó Flidais)**Dolleici a hathair sleig cóicrind di anuas rout n-aurchora co lluid tre da triliss.***Vertaling**Haar vader gooit een gooi van een *sleg* met vijf punten van boven, zodat hij ging door twee vlechten.**Kenmerken**

do-léici   gooien
rout n-urchair   een gooi
cóicrind   met vijf punten

lers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Dolleici	Gooit	
a	haar	
hathair	vader	
sleig	een <i>sleg</i>	
cóicrind	met vijf punten	
di	van	
anuas	boven	
rout n-aurchora	gooi	<i>rout + airchor</i> . DIL: 'the length of a cast or throw = a cast, throw'
co	zodat	
lluid	hij ging	
tre	door	
da	twee	
triliss.	tressen	

LL 252b

(Fochond Loingse Fergus meic Roig)

Sleg *conduala* *miled* *i* *llaim* *chechtar* *de*.

Vertaling

Een versierde soldatensleg in de hand van elk van hen.

Kenmerken

condúala versierd

miled van een soldaat

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Sleg	Een <i>sleg</i>	
conduala	versierde	Bnw <i>condúala</i>
miled	van de soldaat	Attrib G
<i>i</i>	in	
<i>llaim</i>	hand	
<i>chechtar</i>	elke	
<i>de</i> .	van hem	

LL 253a*(Fochond Loingse Fergusa meic Roig - Tochmarc Ferbae)*

*Dá chaindill gaiscid di **slegaib** cóicrinnechaib i lláim cech fir díb.l. semmand d'indruini & d'ór in cech gai dib.*

Vertaling

Twee stralen van krijgsroem van de *slegs* me vijf punten in de hand van elke man van hen, vijftig nagels van zilver-koper & van goud in elke *gae* van hen.

Kenmerken

cóicrind met vijf punten

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Dá	Twee	
chaindill	stralen	
gaiscid	van krijgsroem	
di	van	
slegaib	<i>slegs</i>	
cóicrinnechaib	met vijf punten	
i	in	
lláim	hand	
cech	van elke	
fir	man	
díb	van hen	
.l.	vijftig	
semmand	nagels	
d'	van	
indruini	zilver-koper	<i>findruine</i>
& d'	& van	
ór	goud	
in	in	
cech	elke	
gai	<i>gae</i>	
dib.	van hen.	

LL 255a*(Fochond Loingse Fergusa meic Roig - Tochmarc Ferbae)**Is and sin dolleici Brod uad indara **sleig** buí ina láim***Vertaling**Het is dan dat Brod één van de twee *slegs* die in zijn hand was, van hem gooit.**Kenmerken***do-léici*   gooien*indara*   één van de twee

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Is	Het is	
and sin	toen	
dolleici	dat gooit	
Brod	Brod	
uad	van hem	
indara	een van de twee	
sleig	<i>sleg</i>	
buí	die was	
ina	in zijn	
láim	hand.	

LL 255b*(Fochond Loingse Fergusa meic Roig - Tochmarc Ferbae)**& a da sleig slemungéra uillendcha móra ina láim.***Vertaling**& zijn twee gladde, scherpe, hoekige, grote *slegs* in zijn hand**Kenmerken**

<i>dá</i>	twee
<i>slemon</i>	glad
<i>gér</i>	scherp
<i>uillennach</i>	hoekig
<i>móra</i>	groot

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
& a	& zijn	
da	twee	
sleig	<i>slegs</i>	
slemungéra	gladde, scherpe	<i>slemon + gér</i>
uillendcha	hoekige	<i>uillennach</i>
móra	grote	
ina	in zijn	
láim.	hand	

LL 275b

(Echtra Laegaire meic Crimthainn)

Da sleig cóicrinni ina láim.

Kenmerken

dá twee

cóicrind met vijf punten

Iers	Vertaling	Grammaticale opmerkingen
Da	Twee	
sleig	<i>slegs</i>	
cóicrinni	met vijf punten	
ina	in zijn	
láim.	hand.	

Appendix D: Vergelijking tussen de speren

Functie				
Woord	Betekenis	Bir	Gae	Sleg
<i>do-léici</i>	gooien	LL 72b (TBC: Aided NC) ¹⁵⁶	LU 1575-1576 (Táin Bó Flidais)	LU 3858-3859 (Serglige Con Culaind)
		LL 72b (TBC: Aided NC)	LU 3788-3789 (Serglige Con Culaind)	LL 74b (TBC: Bás Forgaimin)
			LU 7226-7227 (Togail Bruidne DD) ¹⁵⁷	LL 79b (TBC: Brisleach MM) ¹⁵⁸
			LU 9117-9118 (Fled Bricrend)	LL 79b (TBC: Brisleach MM)
			LL 80b (TBC: Cinnit Ferchon)	LL 250b (Táin Bó Flidais)
			LL 113a (Scél Muicce MDT) ¹⁵⁹	LL 255a (Tochmarc Ferbae)
			LL 113a (Scél Muicce MDT)	
			LL 113a (Scél Muicce MDT)	
			LL 113a (Scél Muicce MDT)	
			LL 113a (Scél Muicce MDT)	
			LL 120b-121a (Beochobra Con Culaind)	
			LL 121a (Beochobra Con Culaind)	
			LL 121a (Beochobra Con Culaind)	
			LL 121a (Beochobra Con Culaind)	
			LL 121a (Beochobra Con Culaind)	
			LL 121a (Beochobra Con Culaind)	
			LL 247b (Táin Bó Flidais)	
<i>fo-ceird</i>	gooien	LU 5726-5734 (TBC: Aided NC)	LU 6651-6653 (TBC: Imroll Belaig Éoin)	LU 6022-6027 (TBC: Aided Fer Baíth)
		LL 72b (TBC: Aided NC)	LU 6664-6666 (TBC: Imroll Belaig Éoin)	LL 73b (TBC: Macgnímrada) ¹⁶⁰
<i>benaid</i>	slaan, steken		LU 1580-1581 (Táin Bó Flidais)	LU 1521-1523 (Mesca Ulad)
				LU 1574-1575

¹⁵⁶ Táin Bó Cúalnge: Aided Nath Crantail.

¹⁵⁷ Togail Bruidne Dá Derga.

¹⁵⁸ Táin Bó Cúalnge: in brisleach mór maige Muirthemni.

¹⁵⁹ Scél Mucce Mac Da Thó.

¹⁶⁰ Táin Bó Cúalnge: Macgnímrada Con Culaind.

				(<i>Táin Bó Flidais</i>)
				LL 247b (<i>Táin Bó Flidais</i>)
				LL 247b (<i>Táin Bó Flidais</i>)
<i>airchor</i>	worp		LU 7226-7227 (<i>Togail Bruidne DD</i>)	LU 3858-3859 (<i>Serglige Con Culaind</i>)
			LL 80b (<i>TBC: Cinnit Ferchon</i>)	
			LL 113a (<i>Scél Muicce MDT</i>)	
<i>do-bidci</i>	werpen		LL 120b (<i>Beochabra Con Culaind</i>)	LL 84b (<i>TBC: Comrac Fir Dead</i>)
<i>for-nessa</i>	slaan			LU 6022-6027 (<i>TBC: Aided Fer Baíth</i>)
				LL 74b (<i>TBC: Bás Forgaimin</i>)
<i>sréid</i>	werpen	LU 5726-5734 (<i>TBC: Aided NC</i>)		LU 5137-5138 (<i>TBC: Aided 3 Mac NS</i>) ¹⁶¹
<i>berid</i>	dragen	LU 5726-5734 (<i>TBC: Aided NC</i>)		
<i>cresaigid</i>	schudden		LU 7226-7227 (<i>Togail Bruidne DD</i>)	
<i>do-beir</i>	werpen		LL 121a (<i>Beochabra Con Culaind</i>)	
<i>do-beir beim</i>	een slag geven		LU 1927-1929 (<i>Immram Curaig MD</i>) ¹⁶²	
<i>do-beir fuasma</i>	een slag geven		LL 275b (<i>Aided CmA</i>) ¹⁶³	
<i>do-cuirethar</i>	gooien		LU 6651-6653 (<i>TBC: Imroll Belaig Eóin</i>)	
<i>esbaid</i>	missen	LL 72b (<i>TBC: Aided NC</i>)		
<i>fonaidm</i>	zweren			LU 10344-10345 (<i>Tochmarc Emere</i>)
<i>saidid</i>	steken			LL 27b (<i>CmC c</i>) ¹⁶⁴

De punt

Woord	Betekenis	Bir	Gae	Sleg
<i>cóicrind</i>	met vijf punten			LU 4495 (<i>Táin Bó Cúailnge</i>)
				LU 6297 (<i>TBC: Brislech MM</i>)
				LU 6427-6428 (<i>TBC: Brislech MM</i>)

¹⁶¹ *Táin Bó Cúailnge: Aided tri mac Nechta Sceni.*

¹⁶² *Immram Curaig Maile Duin.*

¹⁶³ *Aided Cuanach meic Ailchini.*

¹⁶⁴ *Cormac mac Culennain cecinit.*

				LU 7081 (<i>Togail Bruidne DD</i>)
				LU 7306 (<i>Togail Bruidne DD</i>)
				LU 10665-10666 (<i>Tochmarc Emere</i>)
				LU 10795-10796 (<i>Tochmarc Emere</i>)
				LL 49b (<i>Slan seiss a Brigit</i>) ¹⁶⁵
				LL 76a (<i>TBC: Brisleach MM</i>)
				LL 76a (<i>TBC: Brisleach MM</i>)
				LL 77b (<i>TBC: Brisleach MM</i>)
				LL 89b (<i>TBC: Sírobud S</i>) ¹⁶⁶
				LL 90a (<i>TBC: Sírobud S</i>)
				LL 90b (<i>TBC: Sírobud S</i>)
				LL 98a (<i>TBC: Sírobud S</i>)
				LL 99a (<i>TBC: Sírobud S</i>)
				LL 99b (<i>TBC: Sírobud S</i>)
				LL 189b (<i>Cathcharpat serda</i>)
				LL 250b (<i>Tain Bó Flidais</i>)
				LL 253a (<i>Tochmarc Ferbae</i>)
				LL 275b (<i>Echtra LmC</i>) ¹⁶⁷
<i>rind / ind</i>	punt	LU 5726-5734 (<i>TBC: Aided NC</i>)	LU 7226-7227 (<i>Togail Bruidne DD</i>)	LU 10344-10345 (<i>Tochmarc Emere</i>)
		LL 72b (<i>TBC: Aided NC</i>)	LL 90a (<i>TBC: Comrac Fer Diad</i>)	LL 86a (<i>TBC: Comrac Fer Diad</i>)
		LL 72b (<i>TBC: Aided NC</i>)		LL 95a-95b (<i>TBC: Sírobud S</i>)
<i>crúaid</i>	hard	LU 6399-64003 (<i>Brisleach MM</i>)	LU 3897-3900 (<i>Serglige Con Culaind</i>)	
		LL 77a (<i>Brisleach MM</i>)	LL 142b (<i>DhU c</i>) ¹⁶⁸	
		LL 78a (<i>Brisleach MM</i>)		

¹⁶⁵ *Slan seiss a Brigit co mbuaid.*

¹⁶⁶ *Táin Bó Cúalnge: Sírobud Sualtaim.*

¹⁶⁷ *Echtra Laegaire meic Crimthainn.*

¹⁶⁸ *Dublítir hua Uathgaile cecinit.*

<i>druimnech</i>	geribd			LU 7088 (<i>Togail Bruidne DD</i>)
				LL 90a (<i>TBC: Sírobud S</i>)
				LL 99a (<i>TBC: Sírobud S</i>)
<i>fáebar</i>	sneide		LU 1927-1929 (<i>Immram curaig MD</i>)	
			LU 8202 (<i>Fled Bricrend</i>)	
			LL 98a (<i>TBC: Sírobud S</i>)	
<i>fáeborglass</i>	met grijsblauwe sneide		LU 6561-6563 (<i>TBC: Túarascbail</i>) ¹⁶⁹	
			LL 79a (<i>TBC: Brislech MM</i>)	
			LL 98b (<i>TBC: Sírobud S</i>)	
<i>gér</i>	scherp		LL 44b (<i>Medb Lethderg c</i>) ¹⁷⁰	LL 255b (<i>Tochmarc Ferbae</i>)
			LL 147a (<i>AÓ: A Maccáin ná cí</i>) ¹⁷¹	
<i>íarn</i>	van ijzer	LL 89a (<i>TBC: Aided FD</i>)		LL 34a (<i>ChL c</i>) ¹⁷²
		LL 89a (<i>TBC: Aided FD</i>)		
<i>slemunchrúad</i>	glad-hard			LL 84b (<i>TBC: Comrac Fir Dead</i>)
				LL 84b (<i>TBC: Comrac Fir Dead</i>)
				LL 110b (<i>Aided GmC & GGR</i>) ¹⁷³
<i>cró</i>	ring			LU 10665-10666 (<i>Tochmarc Emire</i>)
				LL 189b (<i>Cathcharpat serda</i>)
<i>gop</i>	punt, bek		LL 146b (<i>Ailill Ulom cecinit.</i>)	
			LL 146b (<i>Ailill Ulom ccinit.</i>)	
<i>(im)áith</i>	(zeer) scherp		LL 100a (<i>TBC: Sírobud S</i>)	LL 30d (<i>Cethri srotha déc éicsi</i>)
<i>imfáebair</i>	tweesnijdig blad		LU 7202-7205 (<i>Togail Bruidne DD</i>)	
			LL 291 (<i>CM Mucrima</i>) ¹⁷⁴	

¹⁶⁹ *TBC: Túarascbail delba Con Culaind.*

¹⁷⁰ *Medb Lethderg cecinit.*

¹⁷¹ *Ailill Ólomm: A Maccáin ná cí.*

¹⁷² *Cuan Hua Lothchain cecinit.*

¹⁷³ *Aided Guill meic Carbada & Aided Gairb Glinne Rigi.*

¹⁷⁴ *Cath Maige Mucrima.*

<i>seimnech</i>	genageld		LL 98a (TBC: <i>Sírrobud S</i>)	LL 51a (<i>Túarastla Rosa Failgi</i>)
<i>slindlethan</i>	brede kop		LL 98a (TBC: <i>Sírrobud S</i>)	
			LL 98a (TBC: <i>Sírrobud S</i>)	
<i>follscaide</i>	gebrand	LU 5726-5734 (TBC: <i>Aided NC</i>)		
		LL 72b (TBC: <i>Aided NC</i>)		
<i>fúachtae</i>	gescherpt	LU 5726-5734 (TBC: <i>Aided NC</i>)		
		LL 72b (TBC: <i>Aided NC</i>)		
<i>snasta</i>	gepolijst			LL 84b (TBC: <i>Comrac Fir Dead</i>)
				LL 84b (TBC: <i>Comrac Fir Dead</i>)
<i>ailt</i>	snede		LL 44b (<i>Medb Lethderg c</i>)	
<i>cendcritháncha</i>	met bevende kop			LL 92b (TBC: <i>Fiacalgleó Fintain</i>)
<i>cendglas</i>	grijze kop			LL 189b (<i>Cathcharpat serda</i>)
<i>cenn</i>	kop			LU 6022-6027 (TBC: <i>Aided Fer Baith</i>)
<i>drúchtach</i>	druipend		LU 7202-7205 (<i>Togail Bruidne DD</i>)	
<i>duille</i>	blad			LL 49b (<i>Slan seiss a Brigit</i>)
<i>faeborgoirt</i>	scherpe snede			LL 189b (<i>Cathcharpat serda</i>)
<i>foriarnd</i>	ijzeren punt		LU 7202-7205 (<i>Togail Bruidne DD</i>)	
<i>forloiscthe</i>	gebrand	LL 72b (TBC: <i>Aided NC</i>)		
<i>gáethgráin</i>	speerpunt		LL 261b (<i>Mesca Ulad</i>)	
<i>lethan</i>	breed			LU 7141-7142 (<i>Togail Bruidne DD</i>)
<i>órchrú</i>	ring van goud			LL 99b (TBC: <i>Sírrobud S</i>)
<i>rindriis</i>	doornstruik-punt	LU 5726-5734 (TBC: <i>Aided NC</i>)		
<i>ruamnaitis rind</i>	roodgemaa kte punt			LL 189b (<i>Cathcharpat serda</i>)
<i>seim</i>	nagel			LL 86a (TBC: <i>Comrac Fir Dead</i>)
<i>slemon</i>	glad			LL 255b (<i>Tochmarc Ferbae</i>)
<i>tair</i>	gepunt	LL 78a		

		<i>(Brislech MM)</i>		
<i>treduimnech</i>	met drie ribben			LU 7331-7332 <i>(Togail Bruidne DD)</i>
<i>uillech</i>	hoekig			LL 99b <i>(TBC: Sírobud S)</i>
<i>uillenach</i>	hoekig			LL 255b <i>(Tochmarc Ferbae)</i>
<i>.l. semmand d'indruini & d'ór</i>	vijftig nagels van zilver-koper & van goud		LL 253a <i>(Tochmarc Ferbae)</i>	

De schacht

Kenmerk	Betekenis	Bir	Gae	Sleg
<i>airlann</i>	uiteinde		LU 1747-1749 <i>(Imramm Curaig MD)</i>	LU 10665-10666 <i>(Tochmarc Emere)</i>
			LL 120b <i>(Beochobra Con Culaind)</i>	LL 79b <i>(TBC: Brislech MM)</i>
			LL 121a <i>(Beochobra Con Culaind)</i>	LL 86a <i>(TBC: Comrac Fer Diad)</i>
			LL 121a <i>(Beochobra Con Culaind)</i>	
<i>crann</i>	hout	LL 72b <i>(TBC: Aided NC)</i>	LU 1575-1576 <i>(Táin Bó Flidais)</i>	LU 7331-7332 <i>(Togail Bruidne DD)</i>
			LU 10227-10229 <i>(Tochmarc Emire)</i>	
			LL 142b <i>(DhU c)</i>	
			LL 247b <i>(Tain Bó Flidais.)</i>	
<i>fota</i>	lang		LU 6561-6563 <i>(TBC: Túarascbail)</i>	LU 7331-7332 <i>(Togail Bruidne DD)</i>
			LL 79a <i>(TBC: Brislech MM)</i>	LL 51a <i>(Túarastla Rosa Failgi)</i>
			LL 98b <i>(TBC: Sírobud S)</i>	
<i>cuilenn</i>	hulst	LU 5726-5734 <i>(TBC: Aided NC)</i>		LU 5726-5734 <i>(TBC: Aided FB)</i>
		LL 74b <i>(TBC: Bás Forgaimin)</i>		LL 74b <i>(TBC: Bás Forgaimin)</i>
<i>díriuch</i>	recht			LL 90a <i>(TBC: Sírobud S)</i>
				LL 99a <i>(TBC: Sírobud S)</i>
<i>slegfota</i>	lange schacht		LL 98a <i>(TBC: Sírobud S)</i>	
			LL 98a <i>(TBC: Sírobud S)</i>	
<i>becc</i>	klein		LU 7644 <i>(Togail Bruidne DD)</i>	
<i>crandmór</i>	grote			LL 189b

	schacht			(<i>Cathcharpat serda</i>)
<i>crand comaccaimic</i>	machtige schacht		LU 7202-7205 (<i>Togail Bruidne DD</i>)	
<i>mór</i>	groot			LL 255b (<i>Tochmarc Ferbae</i>)
<i>ross</i>	houten		LU 10227-10229 (<i>Tochmarc Emire</i>)	
<i>tanaide</i>	slank		LL 99b (<i>TBC: Sírrbud S</i>)	
<i>tréntuirig</i>	sterk-lang		LU 10414 (<i>Tochmarc Emire</i>)	
<i>sith</i>	lang			LL 51a (<i>Túarastla Rosa Failgi</i>)

Aantal

Kenmerk	Betekenis	<i>bir</i>	<i>gae</i>	<i>sleg</i>
<i>dá</i>	twee		LU 7889-7892 + 7984 (<i>Togail Bruidne DD</i>)	LU 4358-4359 (<i>Innarba na nDessi</i>) ¹⁷⁵
			LL 261b (<i>Mesca Ulad</i>)	LL 56a (<i>Táin Bó Cualnge</i>)
				LL 64b (<i>TBC: Macgnímrada</i>)
				LL 76a (<i>Brislech MM</i>)
				LL 90a (<i>TBC: Sírrbud S</i>)
				LL 90b (<i>TBC: Sírrbud S</i>)
				LL 92b (<i>TBC: Fiacalgleó Fintain</i>)
				LL 146b (<i>Ailill Ulom cecinit.</i>)
				LL 189b (<i>Cathcharpat serda</i>)
				LL 255a (<i>Tochmarc Ferbae</i>)
				LL 255b (<i>Tochmarc Ferbae</i>)
				LL 275b (<i>Echtra LmC</i>)
<i>trí</i>	drie			LU 7141-7142 (<i>Togail Bruidne DD</i>)
				LU 7306 (<i>Togail Bruidne DD</i>)
				LL 30d (<i>Cethri srotha déc éicsi</i>)
<i>cét</i>	honderd			LL 51a (<i>Túarastla Rosa Failgi</i>)
<i>noí</i>	negen	LU 5726-5734		

¹⁷⁵ *Innarba na nDessi i mMumain & aided Chormaic.*

		(TBC: Aided NC)		
<i>trí cóicait</i>	driemaal vijftig			LL 51a (<i>Túarastla Rosa Failgi</i>)
<i>trí noí</i>	driemaal negen	LL 72b (TBC: Aided NC)		

Kleur

Kenmerk	Betekenis	Bir	Gae	Sleg
<i>glas</i>	grijsblauw		LU 6907 (<i>Togail Bruidne DD</i>)	LU 7141-7142 (<i>Togail Bruidne DD</i>)
			LL 106b (<i>Scéla Chonchobuir</i>)	
			LL 130a (<i>Gilla Coemain c</i>) ¹⁷⁶	
			LL 136a (<i>Mac Cosse cecinit.</i>) ¹⁷⁷	
			LL 261b (<i>Mesca Ulad</i>)	
			LL 276a (<i>Echtra LmC</i>)	
<i>derglassad</i>	rood brandend			LL 90a (TBC: <i>Sírobud S</i>)
				LL 99a (TBC: <i>Sírobud S</i>)
<i>gorm</i>	geblauwd		LL 99b (TBC: <i>Sírobud S</i>)	LL 100a (TBC: <i>Sírobud S</i>)
<i>gormrúad</i>	donkerrood		LU 7202-7205 (<i>Togail Bruidne DD</i>)	
			LU 10227-10229 (<i>Tochmarc Emire</i>)	
<i>derg</i>	rood			LL 146b (<i>Ailill Ulom cecinit</i>)
<i>derge</i>	roodheid			LL 44a (<i>BC c</i>) ¹⁷⁸
<i>dub</i>	donker		LL 188b (<i>Immacallam in 2T</i>) ¹⁷⁹	LU 7141-7142 (<i>Togail Bruidne DD</i>)
<i>dubderg</i>	donkerrood		LU 7202-7205 (<i>Togail Bruidne DD</i>)	
<i>glainide</i>	helder			LL 100a (TBC: <i>Sírobud S</i>)
<i>ór</i>	goud			LL 99b (TBC: <i>Sírobud S</i>)
<i>rúamanta</i>	rood gemaakt		LU 10227-10229 (<i>Tochmarc Emire</i>)	

Banden, ringen en versiering

¹⁷⁶ *Gilla Coemain cecinit. Attá sund forba fessa.*

¹⁷⁷ *Mac Cosse fer legind Ruis Ailithir cecinit.*

¹⁷⁸ *Broccán Craibdech cecinit.*

¹⁷⁹ *Immacallam in dá Thúarad.*

Kenmerk	Betekenis	Bir	Gae	Sleg
<i>caindlech</i>	schittering		LL 106b (<i>Scéla Chonchobuir</i>)	
<i>condúala</i>	versierd			LL 252b (<i>Fochond Loingse FmR</i>) ¹⁸⁰
<i>fethán oir</i>	band van zilver			LU 10665-10666 (<i>Tochmarc Emere</i>)
<i>fethán airgit</i>				LL 51a (<i>Túarastla Rosa Failgi</i>)
				LL 90b (<i>TBC: Sírobud S</i>)
				LL 97a (<i>TBC: Sírobud S</i>)
				LL 99a (<i>TBC: Sírobud S</i>)
<i>fithis óir & argait</i>	ring van goud & zilver		LL 106b (<i>Scéla Chonchobuir</i>)	
<i>fonasc óir</i>	ring van goud			LL 97a (<i>TBC: Sírobud S</i>)
<i>foscad</i>	glinstering		LL 98a (<i>TBC: Sírobud S</i>)	
			LL 100a (<i>TBC: Sírobud S</i>)	
<i>intlaise</i>	versierd		LU 7644 (<i>Togail Bruidne DD</i>)	
<i>muince</i>	band		LL 106b (<i>Scéla Chonchobuir</i>)	
<i>súainem lín lánchatut</i>	band van volledig hard linnen			LL 84b (<i>TBC: Comrac Fir Dead</i>)
<i>súainem ruisc rogaíd</i>	band van gestrekte bast			LL 189b (<i>Cathcharpat serda</i>)
<i>súlech</i>	met ogen		LL 98a (<i>TBC: Sírobud S</i>)	

Overige uiterlijke kenmerken

Kenmerk	Betekenis	Bir	Gae	Sleg
<i>nemnech</i>	dodelijk		LU 4338-4339 (<i>Innarba na nDessi</i>)	LL 189b (<i>Cathcharpat serda</i>)
<i>bairendbalc</i>				LL 86a (<i>TBC: Comrac Fir Dead</i>)
<i>bairnech</i>				LL 86a (<i>TBC: Comrac Fir Dead</i>)
<i>bréife</i>	schakel		LU 4369-4371 (<i>Innarba na nDessi</i>)	
<i>búaibthech</i>	dreigend		LU 4338-4339 (<i>Innarba na</i>	

¹⁸⁰ *Fochond Loingse Fergusae meic Roig.*

			<i>nDessi</i>	
<i>críthlamach</i>	zwak geworpen		LU 3897-3900 (<i>Serglige Con Culaind</i>)	
<i>crúach</i>	bloederig			LL 49b (<i>Slan seiss a Brigit</i>)
<i>curata</i>	oorlogszuchtig			LL 189b (<i>Cathcharpat serda</i>)
<i>étromm</i>	licht		LL 100a (<i>TBC: Sírrbud Sualtaim</i>)	
<i>glacthomsíde</i>	op maat gemaakt		LU 7202-7205 (<i>Togail Bruidne DD</i>)	
			LU 10227-10229 (<i>Tochmarc Emire</i>)	
<i>íascach</i>	van vissers		LU 1352-1355 (<i>Scél Tuain meic Cairill</i>)	
<i>imbalc</i>	zeer sterk			LL 30d (<i>Cethri srotha déc éicsi</i>)
<i>miled</i>	van een soldaat			LL 252b (<i>Fochond Loingse FmR</i>)
<i>nia</i>	krijger	LL 78a (<i>Brislech MM</i>)		
<i>sár-</i>	uitblinkend			LL 48a (<i>Guidim Comdid cumachtach</i>)
<i>slabrad</i>	ketting		LU 4338-4339 (<i>Innarba na nDessi</i>)	
			LU 4369-4371 (<i>Innarba na nDessi</i>)	
<i>snéid</i>	snel			LL 84b (<i>TBC: Comrac Fir Dead</i>)
<i>túagach</i>	gebogen		LU 10414 (<i>Tochmarc Emire</i>)	
<i>tairbertach</i>	sterk		LU 10414 (<i>Tochmarc Emire</i>)	